

Rammeforsøg på eud

Slutevaluering 2020

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Rammeforsøg på eud

1	Resumé	6
2	Indledning	20
2.1	Baggrund og formål med rammeforsøgene	20
2.2	Formål og design af evaluering af rammeforsøgene	23
2.3	Rapportens struktur	26
3	Forsøg med fleksibilitet ift. praktik	27
3.1	Resultater af forsøgene under indsatsområdet	27
3.2	Forsøgenes gennemførsel	29
3.3	Elevernes udbytte	31
3.4	Opmærksomhedspunkter	32
4	Forsøg med bredere GF2	34
4.1	Resultater af forsøgene under indsatsområdet	34
4.2	Forsøgenes gennemførsel	36
4.3	Forsøgenes betydning for frafald og overgang	42
4.4	Elevernes udbytte	44
4.5	Opmærksomhedspunkter	49
5	Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder	51
5.1	Resultater af forsøgene inden for indsatsområdet	51
5.2	Forsøgenes gennemførsel	52
5.3	Elevernes udbytte	54
5.4	Opmærksomhedspunkter	55

6	Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb	56
6.1	Resultater af forsøgene inden for indsatsområdet	57
6.2	Forsøgenes gennemførsel	58
6.3	Elevernes udbytte	59
6.4	Opmærksomhedspunkter	62

7	Forsøg med teknisk eux	63
7.1	Resultater af forsøgene under indsatsområdet	63
7.2	Forsøgenes gennemførsel	65
7.3	Forsøgenes betydning for frafald og overgang	71
7.4	Elevernes udbytte	74
7.5	Opmærksomhedspunkter	79

8	Forsøg med merkantil eux	81
8.1	Resultater af forsøgene under indsatsområdet	81
8.2	Forsøgenes gennemførsel	82
8.3	Forsøgenes betydning for frafald og overgang	88
8.4	Elevernes udbytte	90
8.5	Opmærksomhedspunkter	95

9	Øvrige forsøg	98
9.1	Resultater af forsøgene under indsatsområdet	99
9.2	Gennemførsel af forsøg	99
9.3	Elevernes udbytte	101
9.4	Opmærksomhedspunkter	103

10	Indsatsområde uden igangsatte forsøg	105
10.1	Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø	105
10.2	Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag	105

Appendiks A – Metode	107
Appendiks B – Elevregistreringer	112
Appendiks C – Mål for rammeforsøgene	118

1 Resumé

Denne evaluering samler op på erfaringerne fra en række forsøg, hvor erhvervsskoler har fået dispensation til at fravige de gældende regler for tilrettelæggelse af erhvervsuddannelser. Forsøgene gennemføres i perioden september 2018 - juli 2021.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har i perioden januar 2019 – marts 2020 gennemført en evaluering af forsøgene for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK). Evalueringen afdækker erfaringerne fra de 32 igangsatte forsøg, som har været afprøvet i perioden september 2018 - december 2019.

Rammeforsøgene har haft til formål at afprøve nye måder at tilrettelægge erhvervsuddannelserne på med henblik på at understøtte, at erhvervsuddannelserne fremover, i endnu højere grad end det er tilfældet nu, bidrager til ét eller flere af de fire overordnede kvalitetsmål i erhvervsuddannelsesreformen fra 2015, dvs.:

- Mål 1: Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse
- Mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse
- Mål 3: Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige som muligt
- Mål 4: Tilliden til og trivslen på erhvervsuddannelserne skal styrkes.

Børne- og Undervisningsministeriet har på baggrund af skolernes ansøgninger om at være med i forsøgsordningen godkendt 51 forsøg¹, som fordeler sig på ni forskellige indsatsområder:

1. Forsøg med fleksibilitet ift. praktik
2. Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø
3. Forsøg med bredere GF2
4. Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder
5. Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb
6. Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag mv.
7. Forsøg med merkantil eud

1 Oprindeligt blev 52 forsøg godkendt, men pga. sammenlægninger af forsøg er dette tal blevet til 51.

8. Forsøg med teknisk eud
9. Øvrige forsøg.

Ud af de 51² godkendte forsøg har 32 forsøg været igangsat pr. december 2019 og indgår således i denne evaluering.

De resterende 19 forsøg er enten udgået eller har endnu ikke været igangsat pga. årsager såsom manglende elevtilmelding³, organisatoriske ændringer eller skiftende ledelsesprioriteringer. Der er således fortsat mulighed for, at enkelte forsøg vil starte op i perioden januar 2020 - juni 2021, såfremt elevoptag mv. giver mulighed herfor. Disse forsøg belyses dog ikke i denne evaluering.

I alt 5.261 elever har pr. april 2020⁴ været omfattet af forsøgene.

De mange forskelligartede indsatsområder, og de mange endnu ikke igangsatte eller udgåede forsøg betyder, at der er stor forskel på datagrundlaget og dermed også evalueringens udsigelseskraft inden for de enkelte indsatsområder. Inden for indsatsområder, hvor der er igangsat minimum fem sammenlignelige forsøg, er det muligt at pege på mere generelle resultater på tværs af forsøgene. Inden for indsatsområder, hvor der kun er igangsat enkelte eller usammenlignelige forsøg, har det udelukkende været muligt at udlede lokale erfaringer med den specifikke praksis. Evalueringen fremhæver således resultaterne med et tydeligt afsæt i den generaliserbarhed, de enkelte resultater kan tilskrives.

Om datagrundlaget for evalueringen

Evalueringen bygger på en kombination af kvalitative og kvantitative data, som i forbindelse med midtvejsevalueringen er indsamlet i vinteren 2019 og i forbindelse med slutevalueringen er indsamlet i perioden november 2019 - april 2020.

Datagrundlaget består af registerdata, de deltagende skolars selvevalueringer og interview med projektledere for udvalgte forsøg i forbindelse med hhv. midtvejsevalueringen og slutevalueringen⁵.

Derudover er der i forbindelse med slutevalueringen gennemført supplerende casebesøg på 12 udvalgte skoler inden for indsatsområder med stor volumen af sammenlignelige forsøg. Det gælder indsatsområderne *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med teknisk eud* og *Forsøg med merkantil eud*. Under casebesøgene er der gennemført interview med elever, lærere, projektledere/uddannelsesledere og repræsentanter for de lokale uddannelsesudvalg.

2 Der er på evalueringstidspunktet ikke igangsat forsøg inden for indsatsområderne *Forsøg med uddannelsens struktur og uddannelsesmiljø* og *Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag mv.*

3 Projektlederne på skoler med manglende elevtilmeldinger vurderer, at dette kan skyldes, at eleverne ikke ved, at muligheden for at være med i forsøget findes, at der ikke er behov for forsøget, eller at eleverne ikke har lyst til at tage en uddannelse, der gennemføres som et "forsøg". Skolerne har været pålagt at informere elever om, at de optages på en forsøgsuddannelse. Det har blandt andet skullet fremgå af optagelse.dk.

4 Med henblik på at undersøge elevernes overgang til hovedforløb og studieår er registerdata først indsamlet i foråret 2020 og dækker således perioden august 2018 - april 2020. Det vil sige, at registerdata er indsamlet over en længere periode end perioden, hvor den kvalitative dataindsamling for evalueringen er foretaget.

5 Ved midtvejsevalueringen blev der gennemført kvalitative interviews med alle projektledere på igangsatte forsøg. Ved slutevalueringen blev der gennemført interview med projektlederne for 15 udvalgte forsøg. Bemærk dog, at projektlederne også blev interviewet i forbindelse med de 12 casebesøg.

Registerdata er blevet anvendt til at opgøre elevvolumen, frafald og elevers overgang til hovedforløb i alle de gennemførte forsøg. Inden for de tre indsatsområder med en tilpas stor elevvolumen og mindst tre sammenlignelige forsøg inden for samme indsatsområde er der derudover gennemført statistiske analyser, der sammenligner forsøgsresultater med resultater for sammenlignelige forløb inden forsøgsperioden på de involverede skoler. Denne type analyse har ikke været mulig at foretage inden for de øvrige indsatsområder på grund af lav elevvolumen eller for få sammenlignelige forsøg inden for hvert indsatsområde.

Evalueringen dækker skolernes erfaringer med at gennemføre forsøgene frem til december 2019. De kvantitative registerdata dækker dog perioden helt frem til april 2020, hvormed det har været muligt at belyse elevernes overgang til hovedforløb eller det studiekompetencegivende forløb, herafter benævnt *studieåret*.

Resultater

De gennemførte forsøg er evalueret ift. de fire klare mål for erhvervsuddannelserne fra eud-reformen fra 2015, dvs. at flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse, at flere elever skal fuldføre en erhvervsuddannelse, at erhvervsuddannelserne skal udfordre alle eleverne, så de bliver så dygtige som muligt, og at tilliden og trivslen på erhvervsuddannelserne styrkes. Målene er operationaliseret i indsats-specifikke resultat- og implementeringsmål mht. frafald, overgang til hovedforløb eller studieår, uddannelsesmiljø, faglig progression og trivsel mv. inden for de enkelte indsatsområder⁶.

I det følgende præsenteres evalueringens centrale resultater for de enkelte indsatsområder.

Forsøg med merkantil eux

Forsøgene under indsatsområdet *Forsøg på merkantil eux* har til formål at gøre eux-elever mere attraktive for virksomheder og give eux-eleverne en mere sammenhængende og værdifuld uddannelses-tid⁷. Dette mål har skulle opnås ved at give skolerne dispensation for strukturen for fagenes placering på GF1, GF2 og studieåret.

De igangsatte forsøg består af en ny tilrettelæggelse af grundfag og erhvervsfag, hvor timerne i fagene fordeles mellem grundforløbets første del (GF1), grundforløbets anden del (GF2) og evt. studieåret. I fem af forsøgene har de desuden afprøvet dobbelt branchevalg, hvor elever får skiftekompetencer mellem handel- og detailuddannelsen. Denne mulighed er dog siden forsøgets igangsættelse blevet permanentgjort med indførelsen af såkaldt skiftekompetence, som betyder at elever med bevis for eux 1. siden august 2019 har haft fuld standardmerit i forhold til at skifte til de andre merkantile uddannelsers hovedforløb, uden eleven skal optages på grundforløbet på den uddannelse, som eleven skifter til.

Der er afprøvet fire forskellige modeller for tilrettelæggelse af eux-forløbene, herunder *Stor model*, *Lille model*, *Model A* og *Model B*. *Stor model* inkluderer en ny tilrettelæggelse af samtlige fag, ny til-

⁶ Implementeringsmål og resultatmål fremgår af appendiks C.

⁷ Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

rettelæggelse af erhvervsfag og dobbeltkompetence. *Lille model* inkluderer kun en ny tilrettelæggelse af fagene dansk a og matematik b. *Model A* og *Model B* trækker på elementer fra både den Store og den Lille model.

Der er igangsat otte forsøg inden for dette indsatsområde på tværs af otte skoler. Forsøgene inkluderer fire merkantile uddannelser med eux, herunder kontoruddannelsen, handelsuddannelsen, detailhandelsuddannelsen med specialer samt eventkoordinatoruddannelsen. I alt 1.148 elever er, ifølge skolernes indrapporteringer til Styrelsen for IT og Læring (STIL), omfattet af forsøg under dette indsatsområde.

Ny organisering af de merkantile eux-forløb bidrager til mindre frafald og øget overgang til studieåret

De registerbaserede analyser viser, at frafaldet er signifikant mindre blandt elever i forsøgsordningerne end blandt elever fra tidligere forløb under den gældende tilrettelæggelse. Frafaldet er 30 % blandt elever omfattet af forsøgsordningen og 39 % blandt elever fra tidligere forløb.

Derudover viser analysen, at størstedelen af eleverne i forsøgene, 91 %, overgik til studieåret efter endt GF2. Dette er tilfældet for 74 % af eleverne på tidligere forløb omfattet af den gældende tilrettelæggelse.

Der skal dog tages forbehold for at disse analyser udelukkende inkluderer forsøgselever fra det forløb, som startede op i august 2018.

Forsøgene bidrager til bedre sammenhæng på tværs af GF1, GF2 og studieåret, samt mellem grundfag og erhvervsfag

Den afprøvede organisering af grundfagene med en mere jævn fordeling af undervisningstimerne henover GF1, GF2 og studieåret bidrager til, at eleverne oplever sammenhæng i undervisningen på eux-forløbet. I de kvalitative interview peger både elever og lærere på, at gennemgående fag og gennemgående lærere har en positiv betydning for elevernes oplevelse af kontinuitet i deres uddannelsesforløb. Derudover peger lærerne på, at den nye tilrettelæggelse af grundfagene i højere grad understøtter den faglige synergi mellem grundfagene og de erhvervsrettede elementer, da de i højere grad kan undervise i disse fag samtidig.

Opstart af grundfag på GF1 giver bedre forudsætninger for elevernes læring

Evalueringen viser, at en tidlig opstart af fag, som normalt først startes op på GF2 (fx virksomhedsøkonomi, matematik, IT og afsætning), har en positiv betydning for elevernes læring og motivation. Ifølge lærerne skyldes dette, at eleverne har fået længere tid til at tilegne sig det faglige stof, og at de i højere grad har kunnet fastholde deres viden fra grundskolen i matematik. Derudover peger lærerne generelt på, at de i den afprøvede tilrettelæggelse har haft bedre forudsætninger for at understøtte elevernes faglige progression.

Opstart af merkantile grundfag på GF1 giver en bedre forudsætning for elevernes opbygning af en faglig identitet

Evalueringen viser, at en tidlig introduktion til de merkantile grundfag (fx afsætning og virksomhedsøkonomi) på GF1 understøtter en tidlig opbygning af en faglig bevidsthed og -identitet blandt eleverne, da de fra starten oplever at gå på en merkantil erhvervsuddannelse.

Relevant for eleverne med praktikpladssøgning til studieåret

Der er gode erfaringer med at placere dele af erhvervsfagene på studieåret. Dette gælder især den del, der handler om praktikpladssøgning. Lærerne på de skoler, som har afprøvet en model med dette element, vurderer, at eleverne har fået et større udbytte af praktikpladssøgningen, når den gennemføres på studieåret, da de på dette tidspunkt er mere afklarede og motiverede for at søge en praktikplads, end det er tilfældet på GF1, hvor praktikpladssøgningen ellers er skemalagt under den gældende tilrettelæggelse.

GF2-optag under forsøget kræver særlige indsatser

GF2-optag er en udfordring i den afprøvede tilrettelæggelse af grundfagene i forsøgene. Det skyldes, at elever, som starter på GF2, ikke har haft den undervisning, som er blevet rykket til GF1 i forsøgsmodellerne. Evalueringen peger dog på, at skolerne har formået at igangsætte forskellige initiativer, som har håndteret denne udfordring. På skoler med stort GF2-optag er der oprettet særlige GF2-hold, der tager højde for og indretter deres undervisning efter, at disse GF2 elever mangler dele af grundfagene, som øvrige elever i forsøget har fået på GF1. På skoler med lille GF2-optag har lærerne kompetencevurderet og opkvalificeret eleverne enkeltvis. Eleverne følger derefter undervisningen sammen med de elever, som startede på GF1.

De forskellige modeller er alle mulige at implementere, men de store modeller er mere krævende for skolen end de små modeller

Der er afprøvet i alt fire modeller for en ny tilrettelæggelse af de merkantile erhvervsuddannelser med eux, som varierer i omfanget af ændringer i forhold til de gældende rammer. Evalueringen viser, at det generelt har været let for skolerne at implementere den nye struktur i forsøgene, uanset hvilken model de har afprøvet. Dette skyldes blandt andet, at lærerne har oplevet, at de bedre kan tilrettelægge god undervisning for eleverne, og at den nye tilrettelæggelse har en række fordele i forhold til skemalægning og bemanning. Erfaringerne fra afprøvningen af de mere omfattende modeller er dog, at de forudsætter, at lærerne etablerer nye samarbejdsrelationer på tværs af GF1, GF2 og studieåret, da fagundervisningen går på tværs af uddannelsens forskellige dele i den afprøvede tilrettelæggelse.

Forsøg med bredere GF2

Forsøgene under indsatsområdet *Bredere GF2* består i at give GF2-forløbet en faglig bredde i starten og lade uddannelsesvalget ske undervejs i forløbet. Forsøgene giver mulighed for større hold, som kan være både fagligt, socialt og økonomisk mere bæredygtige, end tilfældet er i dag⁸.

De igangsatte forsøg består i et bredere GF2-forløb med udskudt uddannelsesvalg på beslægtede uddannelser. Forløbene tilrettelægges, så eleverne får indblik i forskellige beslægtede uddannelsesretninger, inden de efter 10-15 uger vælger endelig uddannelse.

Der er igangsat 12 forsøg inden for dette indsatsområde, som i alt involverer 22 forskellige uddannelser⁹. I alt 978 elever er, ifølge skolernes indrapporteringer til STIL, omfattet af forsøg med bredere GF2.

⁸ Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

⁹ Forsøgene inkluderer Træfagenes byggeuddannelse, Bager og konditor-, Bager-, Gastronom-, Ernæringsassistent-, Serviceassistent-, Slakter-, Tjener-, Bygningssnedker-, Møbelsnedker-, Personvognsmekaniker-, Lastvognsmekaniker-, Karosseritekniker-, Skovbruger-, Anlægsgartner-, Landbrugs-, Dyrepasser-, Gartner-, Kontor-, Eventkoordinator-, Detail- og Handelsuddannelsen (se tabel 4.2 og 4.3)

Bredere GF2 medvirker ikke til øget fastholdelse eller overgang til hovedforløbet

De registerbaserede analyser viser, at der ikke er nogen indikation på, at forsøgene bidrager til at flere elever færdiggør deres GF2 forløb eller at flere elever overgår til hovedforløbet, sammenlignet med elever på tidligere GF2-forløb under de gældende rammer.

For elever med sommer-optag ses der et signifikant højere frafald på GF2, sammenlignet med elever på tidligere forløb under de gældende rammer. Blandt disse elever ses dog ingen signifikant forskel i forhold til overgangen til hovedforløbet.

For elever med vinter-optag, er der ingen signifikant forskel i ft. frafald på GF2, sammenlignet med elever på tidligere forløb under de gældende rammer, men der ses et signifikant fald i forhold til overgangen til hovedforløbet.

Det skal dog bemærkes, at der i ovenstående analyser skal tages forbehold for usikkerheder i form af forskellige administrative praksisser i forhold til registrering af elevernes udskudte uddannelsesvalg.

Bredere GF2 kan kvalificere endeligt uddannelsesvalg såfremt der er fokus på elevens afklaringsproces

Erfaringerne fra forsøgene peger på, at de bredere GF2-forløb især kommer de uafklarede elever til gavn. De kvalitative interview med elever, lærere og projektledere peger på, at den brede introduktion blandt andet medvirker til, at eleverne får øjnene op for nye uddannelser, og at de reflekterer mere over uddannelsernes forskelle og ligheder. For nogle elever har dette medvirket til, at de har valgt en anden uddannelse, end den de regnede med at vælge, da de startede på GF2, fordi den, ifølge dem selv, passer bedre til deres faglige og personlige behov, eller at der er bedre mulighed for at få en elevplads. Erfaringen er dog, at det er vigtigt, at lærerne løbende vejleder eleverne om mulighederne inden for de forskellige uddannelser, såfremt det bredere GF2-forløb skal have den afklarende funktion, som det er tiltænkt.

Bredere GF2 fungerer bedst, når der er stort overlap i de faglige mål på de involverede uddannelser

Evalueringen peger på, at bredere GF2-forløb fungerer godt på uddannelser med et stort overlap i de faglige mål. Forløbene fungerer mindre godt på uddannelser med store faglige forskelle mellem de involverede uddannelser, da det er sværere for lærerne at tilrettelægge undervisningen, så eleverne når de faglige mål, og undervisningen samtidig er motiverende for alle elever.

Større hold kan styrke det faglige og sociale miljø blandt eleverne

Derudover viser evalueringen, at etablering af større hold på tværs af uddannelser med lavt elevoptag, kan bidrage til et forbedret uddannelsesmiljø, fordi eleverne får mulighed for at indgå i et større fagligt og socialt miljø. Muligheden for at lave hold på tværs af uddannelser med stort overlap findes dog allerede inden for den gældende tilrettelæggelse, hvormed dispensation ikke er nødvendig.

Bredere GF2 er en fordel på dimensionerede uddannelser med kvote

Erfaringerne fra forsøgene viser, at det udskudte uddannelsesvalg giver skolernes medarbejdere bedre forudsætninger for at tildele kvotepladserne til de mest kvalificerede elever, da lærerne har mulighed for at se eleverne an i 10-16 uger, inden kvotepladserne skal fordeles. Under den normale tilrettelæggelse skulle skolernes medarbejdere fordele kvotepladser til eleverne i forbindelse med optagelsen af elever på GF2, hvor de ikke på samme måde havde forudsætningerne for at vælge de mest kvalificerede elever.

Forsøg med teknisk eux

Forsøgene under indsatsområdet *Forsøg med teknisk eux* har haft til formål at gøre eux-eleverne mere attraktive for virksomhederne og give eleverne en mere sammenhængende og værdifuld uddannelsestid¹⁰. Dette formål har skulle opnås ved at give skolerne dispensation til at ændre på strukturen for placering af fag på grundforløbet samt afprøvningen i de gymnasiale og erhvervsfaglige fag.

Forsøg inden for tekniske erhvervsuddannelser med eux knytter sig til formålet om at skabe mere sammenhængende undervisningsforløb for eleverne ved at ændre på placeringen af undervisningen i udvalgte grundfag på grundforløbet, så undervisningen i de involverede fag spredtes ud på tværs af GF1 og GF2.

Der er igangsat fem forsøg inden for dette indsatsområde, på tværs af fem skoler. Forsøgene inkluderer i alt 24 tekniske erhvervsuddannelser med eux.¹¹ I alt 985 elever er, ifølge skolernes indrapporteringer til STIL, omfattet af forsøg under dette indsatsområde.

Indikation på at ny tilrettelæggelse øger frafaldet på GF1

De registerbaserede analyser viser, at frafaldet på GF1 er signifikant højere for elever i forsøgene end for elever på tidligere forløb under de gældende rammer. Der er ikke noget, der indikerer, at forsøget har haft betydning for frafaldet på GF2, eller for hvorvidt eleverne overgår til hovedforløbet efter endt GF2. Der skal dog tages forbehold for at disse analyser udelukkende inkluderer forsøgs-elever, fra tre skoler, fra de forløb, som startede op i august 2018.¹²

Lærerne vurderer, at den nye tilrettelæggelse af grundfag har styrket faglig sammenhæng og progression i undervisningen samt har bidraget til mere motiverede og dygtigere elever

Erfaringerne fra forsøgene peger på, at den mere sammenhængende uddannelsestilrettelæggelse har været med til at styrke elevernes oplevelse af faglig sammenhæng og progression i undervisningen på de involverede uddannelsers grundforløb. Evalueringen viser desuden, at forsøgene har skabt bedre forudsætninger for at tilrettelægge motiverende undervisning på grundforløbet i de fag, der indgår i forsøgene for alle elever, ligesom forsøgene har forbedret lærernes mulighed for at understøtte elevernes faglige udvikling, skriftlige kompetencer og trivsel.

Forskellige erfaringer med elevers faglige udbytte af den afprøvede tilrettelæggelse af matematikundervisningen

Der er store forskelle på lærernes vurderinger af, om den afprøvede tilrettelæggelse af matematikfaget på GF1 og GF2 har resulteret i det ønskede udbytte hos eleverne i form af styrkede matematiske kompetencer og en forbedret matematisk forståelse. Tendensen er, at lærere, som kun har haft få timers matematikundervisning til rådighed på GF1, ikke vurderer, at dette er tilfældet. Lærere, som derimod har haft en mere ligelig fordeling af undervisningstimer mellem GF1 og GF2, vurderer, at det i højere grad har været tilfældet.

10 Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

11 Forsøgene inkluderer uddannelserne til: Bygningssnedker, Møbelsnedker, Værktøjsmager, Automatiktekniker, Bager og Konditor, Bygningssmaler, Data og kommunikation, Elektriker, Ernæringsassistent, Frisør, Hospitalsteknisk assistent, Kosmetiker, Lastvognsmekaniker, Personvognsmekaniker, Stuktør, Tjener, Elektriker, Industritekniker, Maskinsnedker, Murer, Smed, Snedker, VVS-energi og Træfagenes byggeuddannelse (se figur 7.2)

12 I analyserne indgår kun de elever, som er startet på det forløb, som blev igangsat i august 2018.

Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder

Formålet med forsøgene under indsatsområdet *GF1 på tværs af hovedområder* er at kvalificere elevernes uddannelsesvalg ved at oprette fagretninger, som går på tværs af to eller flere hovedområder for at give eleverne indblik i en bredere vifte af uddannelser, end der almindeligvis er mulighed for inden for et hovedområde, inden eleverne skal træffe deres uddannelsesvalg.

Der er igangsat ét forsøg inden for dette indsatsområde. Ifølge projektlederen er i alt 95 elever¹³ startet på uddannelser, som er omfattet af forsøget. Forsøget består i, at GF1 tilrettelægges med en fælles fagretning på tværs af de to hovedområder *Omsorg, sundhed og pædagogik* og *Teknologi, byggeri og transport*, så eleverne får indblik i beslægtede uddannelsesområder, inden de skal vælge uddannelse ved overgangen til GF2. Muligheden for at oprette fælles fagretninger på tværs af to hovedområder findes dog allerede inden for den gældende tilrettelæggelse, hvormed dispensation ikke er nødvendig¹⁴.

Fælles fagretning har været med til at kvalificere uddannelsesvalg

Erfaringerne fra forsøget indikerer, at den fælles fagretning *Sundhed, omsorg og service*, hvor eleverne introduceres til både SOSU-uddannelserne samt til serviceassistentuddannelsen har bidraget til at kvalificere og motivere nogle af de involverede elevers uddannelsesvalg, fordi de har fået indblik i indholdet af flere forskellige relevante uddannelser.

Forsøget har været særligt relevant for de elever, som oprindeligt ønskede at blive optaget på en SOSU-uddannelse, men som efter at have fået en bred introduktion til flere uddannelser på GF1 via den fælles fagretning i stedet ønskede at blive optaget på serviceassistentuddannelsen under hovedområdet *Teknologi, byggeri og transport*. Ifølge projektlederen for forsøget ville disse elever ellers ikke være fortsat på GF2. Elever, som var afklarede om, at de ønskede optagelse på en SOSU-uddannelse på GF2, har derimod ikke oplevet den bredere introduktion til flere forskellige uddannelser på GF1 som værende relevant for dem.

Projektlederen vurderer ikke, at forsøget har haft nogen særlig betydning for uddannelsesmiljøet, eller at det er muligt at vurdere, hvorvidt eleverne er blevet dygtigere.

Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb

Formålet med forsøgene under indsatsområdet *GF1 og GF2 som samlet forløb* er at skabe en bedre sammenhæng mellem de to grundforløb og herved sikre bedre kontinuitet og tid til fordybelse i undervisningen.

Der er igangsat to forsøg inden for dette indsatsområde, og i alt 82 elever er indrapporteret til STIL som startet på uddannelser omfattet af forsøgene. De igangsatte forsøg består i en anderledes tilrettelæggelse af grundforløbet på de merkantile uddannelser, hvor undervisningen i grundfag og erhvervsfag¹⁵ spredes ud på tværs af GF1 og GF2.

13 Projektlederen fra Zealand Business College (ZBC) angiver i selvevalueringen, at der i alt er optaget 95 elever i forsøget. Der er dog ikke indrapporteret nogen elever til STIL for dette forsøg.

14 Kilde: Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser, §23, stk. 6 (BEK nr. 570 af 07/05/2019)

15 Det er kun i ét af de gennemførte forsøg, at undervisningen i erhvervsfag har været spredt ud på tværs af GF1 og GF2.

GF1 og GF2 som samlet forløb har bidraget til et godt fagligt flow

Den afprøvede struktur, hvor undervisningen i fagene spredtes ud over GF1 og GF2, har understøttet det faglige flow i uddannelsen, muligheden for tværfagligt samspil mellem fagene samt en tidlig opbygning af en faglig identitet blandt de elever, der har deltaget i de to igangsatte forsøg.

De elever, der indgik i forsøgene, har ifølge projektlederne i høj grad oplevet at være startet på en merkantil uddannelse, da der i den afprøvede tilrettelæggelse var en tidlig introduktion til de erhvervsrettede grundfag, som har understøttet en tidlig opbygning af en faglig identitet blandt eleverne.

Muligheden for at bringe erhvervsfagene samt grundfagene erhvervsøkonomi, afsætning, informationsteknologi og matematik i spil sammen med de humanistiske grundfag fra uddannelsens start har desuden skabt et bedre fagligt flow i uddannelsen og et mere praksisrettet uddannelsesforløb for eleverne, vurderer lærere og projektledere.

Det er på baggrund af erfaringerne fra forsøgene samtidigt ikke muligt at svare entydigt på, hvorvidt den afprøvede struktur har bidraget til et forbedret uddannelsesmiljø. Projektlederen for det ene forsøg fremhæver dog, at forsøget har understøttet et godt uddannelsesmiljø, ved at eleverne har fået et stærkere fagligt fællesskab med hinanden, fordi det merkantile indhold i uddannelsen er blevet tydeligt fra uddannelsens start og blandt eleverne har skabt et fællesskab om at gå på en merkantil uddannelse.

GF2 optag under forsøget har krævet særlige indsatser

Den største udfordring i arbejdet med forsøgene har været at inkludere elever, der starter direkte på GF2. Udfordringen er i forsøgene inden for dette indsatsområde blevet løst ved, at skolerne har oprettet separate GF2-hold for denne elevgruppe eller opkvalificeret dem individuelt.

Forsøg med større fleksibilitet ift. praktik

Formålet med forsøgene under indsatsområdet *Større fleksibilitet ift. praktik* er at afdække, om en hyppigere vekslen mellem skole- og praktikophold giver bedre resultater end den gældende model i form af bedre tilknytning til både skole og virksomhed og dermed et bedre ungdomsuddannelsesmiljø¹⁶.

Der er igangsat to forsøg inden for dette indsatsområde. Det ene forsøg er gennemført på beklædningshåndværkeruddannelsen, mens det andet er gennemført på detailhandelsuddannelsen. I alt 15 elever er indrapporteret til STIL for forsøg under dette indsatsområde¹⁷. Eleverne i forsøget på detailhandelsuddannelsen har primært været skolepraktikelever.

Elever har oplevet øget sammenhæng mellem skole- og praktikperioder

Erfaringerne fra forsøgene indikerer¹⁸, at eleverne har oplevet en sammenhæng mellem skole og praktik på grund af den hyppige vekslen mellem skoleperioder og praktikperioder i hovedforløbet.

16 Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

17 Projektlederen fra VIA University College angiver i selvevalueringen, at 35 elever er optaget på forsøget. Skolen har dog kun indrapporteret tre elever til STIL.

18 En meget begrænset elevvolumen i forsøget på detailhandelsuddannelsen gør dog, at der inden for dette forsøg ikke er en bredt forankret erfaring at trække på i forhold til om forsøget har bidraget til at eleverne har oplevet en øget sammenhæng mellem skole- og praktikperioder.

I forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen har lærerne brugt de kortere intervaller mellem de enkelte skoleperioder som en mulighed for at give eleverne opgaver, som de har skullet løse i deres praktikvirksomhed, og som de samtidig har kunne samle op på i den næste skoleperiode, uden at der er gået for lang tid. Eleverne har derved haft de opgaver, som lærerne har givet dem med ud i praktikken, i frisk erindring, når de starter i en ny skoleperiode. De kortere intervaller mellem skoleperioderne har således gjort det muligt for lærerne at hjælpe eleverne med at skabe sammenhæng mellem det, de lærer i undervisningen på skolen, og deres arbejde i praktikken.

Kortere skoleperioder har banet vejen for, at flere elever har fået en uddannelsesaftale i forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen

Ét af målene med forsøgene med større fleksibilitet i ft. praktik har været at give bedre muligheder for, at eleverne indgår en uddannelsesaftale med en virksomhed. Erfaringerne fra forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen peger på, at de korte skoleperioder har været attraktive for praktikvirksomhederne. Det er ifølge projektlederen kommet til udtryk ved, at skolen efter indførelsen af de kortere skoleperioder under forsøgsordningen har oplevet en stigning i antallet af indgåede praktikaftaler blandt grundforløbs elever i forsøgsperioden sammenlignet med antallet af indgåede aftaler, inden forsøget gik i gang.

I det andet forsøg på detailhandelsuddannelsen har der ikke været samme erfaring med, at virksomhederne har indgået flere praktikaftaler i forsøgsperioden, hvilket ifølge projektlederen hænger sammen med de svage faglige forudsætninger blandt eleverne i forsøget.

Vigtigt med fokus på uddannelsesmiljø ved korte skoleperioder

Erfaringerne fra det ene af de to forsøg indikerer, at det er væsentligt at have fokus på at bevare et godt uddannelsesmiljø for eleverne, når de er på skolen i korte og mere afbrudte perioder. Den pågældende skole har som led i forsøget igangsat en række initiativer, som skal styrke uddannelsesmiljøet, fx fællesspisning, lektiecafeer og en fælles Facebookgruppe.

Øvrige forsøg

Forsøgene under indsatsområdet *Øvrige forsøg* består i enkeltstående indsatser uden for de øvrige indsatsområder. Der er blevet igangsat to øvrige forsøg:

1. **Forsøg med fritagelse for 45 min. daglig motion ved onlineundervisning**, handler om at skolen får dispensation fra reglen om motion i undervisning, der ikke kan efterleves i uddannelser med asynkron onlineundervisning. Implementeringsmålet for dette forsøg er, at samtlige øvrige lovgivningsmæssige krav til uddannelsen overholdes. Ifølge projektlederen, lever forsøget op til dette mål.
2. **Forsøg med landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 som deltidsuddannelser**, der har til formål at muliggøre, at flere fuldtidsbeskæftigede med en landbrugsuddannelse kan efteruddanne sig til produktionsleder og agrarøkonom.

Forsøget vedrørende fritagelse for motion ved online undervisning har omfattet i alt 2.043 elever, mens 10 elever har deltaget i forsøget på landbrugsuddannelsen på trin 3 og 4¹⁹.

19 Ifølge skolens selvevaluering har 17 elever været inkluderet i forsøget. Skolen har dog kun indrapporteret ti elever til STIL.

Forsøg med landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 som deltidsuddannelse har muliggjort, at flere faglærte landmænd kan efteruddanne sig til produktionsleder eller agrarøkonom

Formålet med evalueringen af forsøget på landbrugsuddannelsen er at undersøge, om en mere fleksibel tilrettelæggelse af trin 3 og 4 som deltidsuddannelser bidrager til at flere faglærte landmænd, som ellers ikke ville have taget landbrugsuddannelsens trin 3 og 4, vil efteruddanne sig til produktionsleder eller agrarøkonom.

Selvevalueringen for forsøget og interviewet med forsøgets projektleder indikerer, at forsøget har bidraget til en tilrettelæggelse af produktionsleder- og agrarøkonomuddannelsen, som i højere grad tilgodeser de to uddannelsesstrins målgruppe, dvs. faglærte, fuldtidsbeskæftigede landmænd. Forsøget har muliggjort, at flere faglærte landmænd har mulighed for at efteruddanne sig, hvilket er i overensstemmelse med sektorens efterspørgsel efter landbrugsuddannede, der kan varetage lederstillinger.

Indsatsområder uden igangsatte forsøg

Der har ikke været igangsat forsøg inden for indsatsområderne *Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø* og *Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag*. Det er derfor ikke muligt at vurdere potentialet af disse indsats typer.

EVA's anbefalinger

Herunder præsenteres EVA's anbefalinger til Børne- og Undervisningsministeriets videre arbejde med de enkelte indsatsområder. Anbefalingerne tager afsæt i resultaterne og den udsigelseskraft, som data om forsøgene giver belæg for, og de omhandler, hvorvidt der bør gennemføres permanente regelændringer, gennemføres yderligere forsøg eller de gældende rammer bør fastholdes.

- **Permanent ændring** anbefales i de tilfælde, hvor der er en høj volumen af sammenlignelige forsøg, og hvor erfaringerne entydigt peger på, at ændringerne bidrager til bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser. Permanent ændring anbefales også, hvis dispensation er nødvendig for, at uddannelsen kan gennemføres meningsfuldt.
- **Yderligere forsøg og/eller initiativer** anbefales, hvis der er en lav volumen af sammenlignelige forsøg, eller hvis der ikke er entydige resultater fra forsøgene. Der kan dog identificeres potentialer ved en specifik tilrettelæggelse eller på specifikke uddannelser, som bør undersøges nærmere eller som kan tænkes ind i et fremadrettet udviklingsarbejde.
- **Fastholdelse af gældende rammer** anbefales, hvis det vurderes, at forsøget ikke har bidraget til de opstillede mål, eller hvis forsøget ikke kan implementeres bredt. Fastholdelse af de gældende rammer anbefales ligeledes, hvis forsøget ikke kræver dispensation, men derimod kan gennemføres inden for de gældende rammer.

EVA's anbefalinger til de enkelte indsatsområder for de gennemførte rammeforsøg på eud-området

Forsøg med merkantil eux

På de merkantile erhvervsuddannelser med eux har en omfattende afprøvning af nye måder at tilrettelægge undervisningen fundet sted mhp. at sprede undervisningen i udvalgte grundfag og evt. erhvervsfag ud på tværs af GF1, GF2 og studieåret. Nogle modeller har omfattet alle fag, mens andre modeller har omfattet udvalgte grundfag. På tværs af de afprøvede forsøg er der gode erfaringer og en signifikant forbedret fastholdelse og overgang mellem grundforløbet og studieåret.

EVA anbefaler derfor, at Børne- og Undervisningsministeriet muliggør en videreførelse af de afprøvede tilrettelæggelsesmodeller. I forbindelse med en eventuel permanentliggørelse, er det dog vigtigt at sikre, at elever, der begynder direkte på GF2, får mulighed for opkvalificering, så de ikke har dårligere faglige forudsætninger for at følge med i undervisningen end elever, som har været på uddannelsen siden GF1.

Forsøg med bredere GF2

Der har været en omfattende afprøvning af forløb med fagligt bredere GF2 og et udskudt uddannelsesvalg. Der er dog stor forskel på, hvor meget af undervisningen, der har været tilrettelagt i fælles forløb alt afhængig af de medvirkende uddannelsers indhold. For de uddannelser, der er nært beslægtede og med mange overlappende faglige mål, er der gode erfaringer, mens bredere GF2 på tværs af uddannelser med meget forskelligt fagligt indhold har været vanskeligere at implementere, og eleverne har i mindre grad oplevet undervisningen som faglig relevant.

Erfaringerne fra forsøgene er, at eleverne kan få et udbytte af at blive introduceret til andre beslægtede uddannelser og blive samlet i større hold, såfremt der er et stort overlap i de faglige mål. Dette kræver dog ikke nødvendigvis udskydelse af det endelige uddannelsesvalg og kan derfor opnås inden for de gældende rammer.

EVA identificerer det største potentiale med udskudt uddannelsesvalg blandt de forsøg, som dækker uddannelser, der er dimensionerede med kvote, idet dette giver elever, som ikke opnår kvoteplads, mulighed for at fortsætte på en anden nært beslægtet uddannelse uden at skulle starte forfra på et nyt GF2-forløb. Dog viser de kvantitative analyser, at elever der har været involveret i forsøg med bredere GF2, har haft et øget frafald sammenlignet med elever fra tidligere forløb under den gældende tilrettelæggelse.

EVA anbefaler derfor yderligere initiativer med udskudt uddannelsesvalg på uddannelser dimensioneret med kvote, men med særlig opmærksomhed på indsatsens betydning for frafald på de enkelte uddannelser.

Forsøg med teknisk eux

Der har været gennemført fem forsøg inden for dette indsatsområde med meget forskellige antal fag involveret og forskellige principper for fordeling af undervisningstid på GF1 og GF2. Erfaringerne fra forsøgene er, at spredning af grundfagsundervisningen kan bidrage til styrket faglig sammenhæng og progression i undervisningen, samt mere motiverede og dygtigere elever. Erfaringerne er dog ikke entydige i forhold til elevernes udbytte af undervisningen i matematik under den afprøvede tilrettelæggelse.

Derudover viser de kvantitative analyser, at elever der har været involveret i forsøg med teknisk eux, har haft et øget frafald på GF1 sammenlignet med elever fra tidligere forløb under den gældende tilrettelæggelse.

På grund af variationen i skolernes tilrettelæggelse af forsøget, og manglen på entydige resultater, er det ikke muligt at konkludere noget endeligt om dette indsatsområde. EVA anbefaler derfor, at der gennemføres yderligere forsøg, som tager udgangspunkt i én fælles tilrettelæggelse i forhold til fag og timefordeling, men med særlig opmærksomhed på indsatsens betydning for frafald på GF1.

Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder

Der har kun været gennemført ét enkelt forsøg inden for dette indsatsområde. Dette forsøg afprøver fælles faglig retning på tværs af kun to hovedområder, hvilket i princippet ikke krævet dispensation fra de gældende rammer. Det ikke-igangsatte forsøg skulle have afprøvet en fælles fagretning på tværs af alle fire hovedområder, hvilket ikke er muligt inden for de gældende rammer. Da dette forsøg aldrig blev afprøvet, er det ikke muligt at vurdere om en egentlig regelændring kan anbefales.

Generelt kan et bredt GF1 på tværs af flere hovedområder være svært at implementere, da et GF1 på tværs af hovedområder typisk også går på tværs af skoler. En generel regelændring, som muliggør oprettelsen af fælles fagretninger på tværs af mere end to hovedområder, vil derfor medføre meget forskellige vilkår for implementeringen afhængig af udbuddet af GF1-forløb på de enkelte skoler.

EVA anbefaler derfor hverken yderligere forsøg eller permanente regelændringer på dette område.

Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb

Der har kun været gennemført to forsøg inden for dette indsatsområde. Erfaringerne fra forsøgene er, at den nye tilrettelæggelse har understøttet det faglige flow i uddannelsen, styrket muligheden for tværfagligt samspil mellem fagene samt en tidlig opbygning af en faglig identitet blandt de elever, der har deltaget i de to igangsatte forsøg. Der har dog været behov for særlige initiativer målrettet de elever, som er startet direkte på GF2 i forsøgsperioden, for at sikre at eleverne har de samme faglige forudsætninger for at følge med i undervisningen som elever, der er startet på GF1.

Disse erfaringer er i tråd med erfaringerne fra de merkantile eux forsøg. Forskellen mellem de to indsatsområder er dog, at der optages flere elever direkte på GF2 på de ordinære eud-uddannelser sammenlignet med uddannelser med eux. Der kan derfor være behov for at oprette separate hold for elever, der starter direkte på GF2 inden for de ordinære erhvervsuddannelser, såfremt den afprøvede tilrettelæggelse skal fortsætte.

EVA anbefaler derfor yderligere initiativer med GF1 og GF2 som samlet forløb. Dette skal dog ske under hensyntagen til, at elever, der påbegynder uddannelsen på GF2, har mulighed for at træde ind på et hold, der ikke er tilrettelagt som et samlet forløb med GF1.

Det skal bemærkes, at erfaringerne fra dette indsatsområde udelukkende knytter sig til uddannelser på det merkantile område, og i særdeleshed detailuddannelsen og handelsuddannelsen. Potentialet ved at tilrettelægge fagene som helårsfag kan derfor ikke nødvendigvis overføres til tekniske erhvervsuddannelser.

Større fleksibilitet ift. praktik

Der har kun været gennemført to forsøg inden for dette indsatsområde, og forsøgene har været tilrettelagt meget forskelligt ift. varigheden af skoleperioderne. Erfaringerne fra det ene forsøg på beklædningshåndværkeruddannelsen viser, at de korte skoleperioder har været attraktive for praktikvirksomhederne. Dette er kommet til udtryk ved, at skolen har oplevet en stigning i antallet af indgåede praktikaftaler blandt grundforløbs elever i forsøgsperioden sammenlignet med antallet af indgåede aftaler, inden forsøget gik i gang.

Dog er en kortere vekslen mellem skoleperioder og praktikperioder i erhvervsuddannelsernes hovedforløb allerede mulig inden for de gældende regler og kræver dermed ikke en regelændring for at blive videreført. EVA anbefaler derfor hverken yderligere forsøg eller permanente regelændringer på dette område.

Øvrige forsøg

Der har været afprøvet to meget forskellige forsøg under dette indsatsområde.

I det ene forsøg er muligheden for at tilrettelægge landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 som deltidsuddannelse i fleksible blended-learning forløb afprøvet. Erfaringerne viser, at den nye tilrettelæggelse i højere grad tilgodeser de to uddannelsesstrins målgruppe, dvs. faglærte, fuldtidsbeskæftigede landmænd. Da der kun har været gennemført ét forsøg med dette, anbefaler EVA at der gennemføres yderligere forsøg med henblik på at få mere viden om potentialet ved denne tilrettelæggelse.

I det andet forsøg er der givet dispensation fra reglen om 45 minutters daglig motion og bevægelse i asynkron onlineundervisning. EVA anbefaler en permanentliggørelse af muligheden for at afvige fra denne regel, da evalueringen viser, at alle øvrige lovgivningsmæssige krav til uddannelsen kan overholdes trods dispensationen fra kravet om daglig motion.

2 Indledning

Denne evaluering samler op på erfaringerne fra en række forsøg, hvor erhvervsskoler har fået dispensation til at fravige de gældende regler for tilrettelæggelse af erhvervsuddannelser. Forsøgene gennemføres i perioden september 2018 - juli 2021.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har gennemført evalueringen på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) og afdækker erfaringerne fra de 32 igangsatte forsøg, som har været afprøvet i perioden september 2018 - december 2019.

2.1 Baggrund og formål med rammeforsøgene

Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM) igangsatte i 2017 en forsøgsproces på erhvervsuddannelserne, hvor erhvervsskoler blev inviteret til at ansøge om at deltage i forsøg, som skulle afprøve nye måder at tilrettelægge erhvervsuddannelserne på.

Rammeforsøgene er således gennemført med henblik på at understøtte, at erhvervsuddannelserne fremover, i endnu højere grad end det er tilfældet nu, bidrager til ét eller flere af de fire overordnede kvalitetsmål i erhvervsuddannelsesreformen, dvs.:

- Mål 1: Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse
- Mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse
- Mål 3: Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige som muligt
- Mål 4: Tilliden til og trivslen på erhvervsuddannelserne skal styrkes.

Forsøgsprocessen blev igangsat i september 2017, hvor samtlige erhvervsskoler og -uddannelser fik mulighed for at byde ind med forsøg inden for fire overordnede temaer.

Temaer for forsøg

Tema 1: Større fleksibilitet i forhold til skole og praktik

Forsøg med hyppigere vekslen mellem skole- og praktikophold. Forsøget skal afdække, om hyppigere vekslen mellem skole- og praktikophold giver bedre resultater end den traditionelle

model i form af bedre tilknytning til både skole og virksomhed og dermed et bedre ungdomsuddannelsesmiljø. Modellen kan f.eks. være én dag på skolen og fire dage i virksomheden suppleret med nogle få, hele ugers special-/branchekurser, hvis det er nødvendigt.

Tema 2: Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø

1. Forsøg med bredere Grundforløb 2 (reducere antallet af nuværende grundforløb). Forsøg med at give 2. del af grundforløbet en faglig bredde i starten og lade specialisering ske senere i forløbet. Forsøg med bredere grundforløb giver mulighed for større hold, som kan være både fagligt, socialt og økonomisk mere bæredygtige end tilfældet er i dag.
2. Forsøg med tilrettelæggelsen af Grundforløb 2 med henblik på bedre balance mellem overgangskrav og uddannelsestid (bibeholde nuværende 105 grundforløb). Forsøg med at integrere fag fra grundforløbet i de eksisterende skoleperioder. Det kan f.eks. være ved at flytte uddannelsesspecifikke fag fra hovedforløbet til grundforløbet og flytte grundfag fra grundforløbet op i hovedforløbet. Formålet er øget sammenhæng i undervisningen og i elevernes og i elevernes læreproces og faglige progression. Forsøg kan være særligt relevant, hvor erhvervsskolen skal håndtere mange forskellige typer af elever/forløb (unge, voksne, talent) med relativ lille volumen.

Tema 3: Forsøg med skolehjem

Forsøg med skolehjemstilbud (eud 4/7), så de i højere grad udgør en attraktiv faglig-pædagogisk ramme for et attraktivt unge og uddannelsesmiljø. Forsøget indebærer eksplicit fokus på at skabe attraktive ungdomsuddannelsesmiljøer på skolehjem, herunder f.eks. støtte til praktiske opgaver i hverdagen og mulighed for faglig fordybelse i værksteder. Formålet er bl.a. at tiltrække og fastholde de unge til uddannelser, der geografisk ligger en del længere væk end gymnasiet.

Tema 4: Forsøg med eux

Forsøg med strukturen i eux-forløb, placering af fag i hhv. grundforløb og hovedforløb, samt afprøvningen i de gymnasiale fag og fagene fra erhvervsuddannelsen med henblik på at gøre eux-eleverne mere attraktive og give eux-eleverne en mere sammenhængende og værdifuld uddannelsestid.

Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

Ministeriet modtog ansøgninger om 90 forskellige forsøg. BUVM godkendte 51²⁰ forsøg, fordelt på 29 skoler, til gennemførsel i perioden september 2018 - juli 2021.

De godkendte forsøg fordeler sig inden for ni indsatsområder, som tager udgangspunkt i de oprindelige fire temaer, beskrevet i tekstboksen herover²¹. Status ved denne slutevaluering er, at 32 forsøg har været igangsat. Af disse er fem forsøg udgået efter én afprøvningsrunde. 19 forsøg er enten udgået før opstart eller er ikke blevet igangsat på tidspunktet for evalueringen.

20 Oprindeligt blev 52 forsøg godkendt, men to forskellige forsøg inden for indsatsområdet *Forsøg med bredere GF2* på samme skole er blevet lagt sammen til ét forsøg, og ét forsøg inden for indsatsområdet *Forsøg med bredere GF2* er blevet lagt sammen med et forsøg inden for *Forsøg med GF1 og GF2 på tværs af områder* på samme skole.

21 Der er ikke blevet godkendt forsøg inden for *Tema 3: Forsøg med skolehjem*.

Tabel 2.1 herunder viser fordelingen af forsøg på de enkelte indsatsområder, samt deres status ved denne slutevaluering i april 2020.

TABEL 2.1

Forsøg under hvert indsatsområde

Overordnet tema	Indsatsområde	Antal forsøg i gang (pr. december 2020)	Antal forsøg udgået efter afprøvning (pr. december 2020)	Antal forsøg aldrig igangsat (pr. december 2020)	Antal elever indrapporteret til STIL (pr. april 2020)
Større fleksibilitet ift. praktik	Større fleksibilitet ift. praktik	1	1	1	15
Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø	Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø	-	-	2	0
	Forsøg med bredere GF2	10	2	2	978
	GF1 på tværs af hovedområder	1		6	0*
	GF1 og GF2 som samlet forløb	2	-	1	82**
	Nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag mv.	-	-	2	0
Forsøg med eux	Forsøg med teknisk eux	3	2	3	985
	Forsøg med merkantil eux	8	-	1	1.148
Øvrige forsøg ²²	Øvrige forsøg	2	-	1	2.053
Total		27	5	19	5.261

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: * Projektlederen fra ZBC angiver i selvevalueringen, at der i alt er optaget 95 elever i forsøget, men skolen har ikke indrapporteret elever for dette forsøg til STIL. Disse elever fremgår derfor ikke af tabellen. Der er indrapporteret 19 elever på NEXT, men dette forsøg blev ikke igangsat, og disse elever er derfor ikke inkluderet i tabellen.

Note: ** Der er indrapporteret otte elever på EUC Nordvestsjælland, men ifølge projektlederen har dette forsøg ikke været igangsat. Disse elever fremgår derfor ikke af tabellen.

I alt 5.261 elever er indrapporteret til STIL som omfattet af forsøgene²³. Der mangler dog indrapporteringer på enkelte forsøg, hvilket betyder, at der har været flere elever på forsøgene end indrapporteringerne til STIL viser.

22 Indsatsområdet *Øvrige forsøg* er efterfølgende tilføjet for at dække de indsatser, som ikke kunne placeres under de oprindelige fire temaer. Der er ikke oprettet forsøg under *Tema 3: Forsøg med skolehjem*, hvorfor dette tema ikke fremgår af tabellen.

23 For to forsøg har skolen ikke indrapporteret elever til STIL. I selvevalueringen skriver projektlederne dog, at de har haft elever optaget på uddannelsen. Derudover er der eksempler på forsøg, hvor skoler har angivet ét antal elever i selvevalueringen til EVA, men har indrapporteret et andet antal elever til STIL. I appendiks B fremgår antallet af elever, som ifølge skolernes indrapporteringer har påbegyndt uddannelse under de enkelte forsøg.

En væsentlig andel af de indrapporterede elever (2.043 elever) har været en del af det forsøg, der omhandler fritagelse fra motion ved online undervisning.

2.2 Formål og design af evaluering af rammeforsøgene

Formålet med denne slutevaluering samt midtvejsevalueringen har været at undersøge forsøgenes betydning og virkning inden for de regeldispensationer, der afprøves for den enkelte indsats, herunder hvordan forsøgene inden for et indsatsområde bidrager til at opfylde ét eller flere af de overordnede kvalitetsmål i erhvervsuddannelsesreformen fra 2015.

Evalueringen skal give grundlag for at vurdere, om der er behov for at igangsætte initiativer i form af permanente regelændringer, yderligere forsøg inden for ét eller flere indsatsområder, eller om de gældende rammer skal fastholdes. For at opfylde dette formål besvarer evalueringen derfor dette overordnede evalueringsspørgsmål:

Hvordan bidrager forsøgene inden for det enkelte indsatsområde til at udvikle bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, og kan der herunder identificeres behov for videre initiativer, som regelændringer eller yderligere forsøg, blandt de afprøvede indsatser?

Dette overordnede evalueringsspørgsmål nuanceres og besvares gennem en belysning af følgende uddybende spørgsmål:

- *Hvilken betydning har forsøgene inden for et indsatsområde for eleverne, og hvordan bidrager forsøgene i forlængelse heraf til at opfylde ét eller flere af de overordnede kvalitetsmål i erhvervsuddannelsesreformen?*
- *Hvordan vurderer skolerne forsøgenes virkning? Har forsøgene den virkning, som skolerne havde forventet?*
- *Hvilke udfordringer og potentialer peger skolernes erfaringer på inden for hvert indsatsområde?*

Evalueringen besvarer evalueringsspørgsmålene ved at følge op på en række konkrete implementerings- og resultatmål, som er opstillet for det enkelte indsatsområde. Disse mål fremgår af appendiks C.

Evalueringen afdækker kun analyser af de kvantitative resultatmål, dvs. frafald, overgang til hovedforløb og typer af praktikaftaler for de indsatsområder, hvor der er en tilstrækkelig høj elevvolumen til at gennemføre analyser af forsøgs elever sammenlignet med elever på tilsvarende forløb året inden, forsøgene blev igangsat. Dette gælder *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med teknisk eux* og *Forsøg med merkantil eux*.

For de øvrige indsatsområder er elevvolumen for lav til, at det er muligt at gennemføre statistiske analyser ift. frafald, overgang til hovedforløb samt praktik. For disse indsatsområder afdækker evalueringen kun de kvalitative implementeringsmål.

2.2.1 Evalueringsdesign og datagrundlag

Evalueringen bygger på en kombination af kvalitative og kvantitative datakilder med henblik på at indhente et tilstrækkeligt bredt såvel som dybdegående vidensgrundlag om forsøgenes implementering og resultater. Denne metodetriangulering er nødvendig for evalueringen af de godkendte

rammeforsøg pga. den relativt store variation i forsøgenes indhold – selv inden for samme indsatsområde. Det har derfor været relevant at supplere de kvantitative registreringer af elevernes frafald og overgange med datakilder, der tilvejebringer kvalitativ viden om forskelle og ligheder på tværs af forsøgene inden for et indsatsområde.

Formålet med det valgte evalueringsdesign er at sikre både bred og dybdegående viden om målopfyldelsen på tværs af forsøgene inden for hvert indsatsområde. Evalueringen omfatter et kvantitativt fokus på frafald og overgang til hovedforløb i det omfang, elev- og forsøgsvolumenen for hvert indsatsområde tillader det. Her sammenholdes oplysninger om frafald og overgang med tilsvarende oplysninger om elever på sammenlignelige forløb på de enkelte forsøgsskoler forud for rammeforsøgenes igangsættelse (se nærmere i appendiks A).

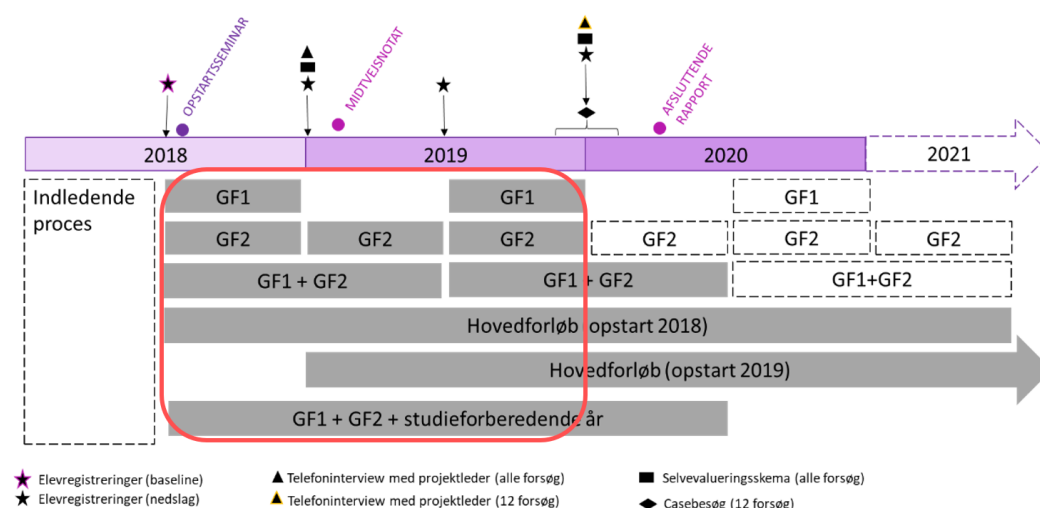
De kvalitative elementer i designet understøtter evalueringens vurdering af, hvorvidt og hvordan forsøgene inden for det enkelte indsatsområde bidrager til de ønskede virkninger på kort sigt og på længere sigt ser ud til at fremme de fire overordnede reformmål for erhvervsuddannelserne. Samtidig giver evalueringen viden om, hvordan de afprøvede, nye strukturer bedst muligt implementeres fremover, herunder hvilke eventuelle justeringer der har været nødvendige undervejs i forsøgsprocessen for at understøtte de afprøvede indsatser.

I figur 2.1 illustreres tidspunkter for dataindsamling og indrapportering, samt de konkrete datakilder. Evalueringen afdækker skolernes erfaringer med gennemførelse af forsøgene i perioden september 2018 - december 2019. De kvantitative registerdata dækker dog til og med april 2020, hvilket gør det muligt at belyse flere elevers overgang til hovedforløbet eller studieåret. De kvalitative data er indsamlet ad to omgange - i januar - februar 2019 og i november 2019 - marts 2020.

På grund af tidspunktet for denne slutevaluering belyser evalueringen ikke hele forsøgsperioden, som løber til og med juli 2021.

FIGUR 2.1

Evalueringsdesign

Note: Figuren viser de uddannelsesforløb, som forsøgene gennemføres inden for henover forsøgsperioden. Evalueringsperioden er markeret med en rød firkant. Forløb, der helt eller delvist indgår i evalueringen, er markeret med gråt. De hvide, stiplede forløb er således ikke en del af evalueringen, selv om der stadig gennemføres forsøg inden for disse forløb.

Som det fremgår af figuren herover, er de forskellige forsøg gennemført i forskellige dele af erhvervsuddannelserne, alt efter indsatsområdet. Nogle forsøg er gennemført på GF1, andre på GF2, mens nogle strækker sig over både GF 1 og GF2. For de merkantile eux-forsøg gælder det, at de strækker sig over GF1, GF2 og studieåret. Der er desuden enkelte forsøg, som er gennemført som led i erhvervsuddannelsernes hovedforløb.

I løbet af evalueringsperioden er nogle forsøg derfor blevet gennemført ad flere omgange, fx bredere GF2, mens andre forsøg kun har haft mulighed for ét gennemløb. Da forsøgene på merkantil eux ikke når et fuldt gennemløb inden for evalueringsperioden, er det ikke muligt at afdække disse forsøgs betydning for frafald på studieåret eller overgangen til hovedforløbet.

Datagrundlag

Eleveregistreringer

Der indgår registerdata for elever fra de uddannelser, som har igangsat forsøg. Eleveregistreringerne er indrapporteret til Styrelsen for It og Læring (STIL) og dækker perioden august 2018 - april 2020. Følgende elevdata indgår i slutevalueringen:

- Antal elever ved forløbs-/forsøgets start
- Antal elever, der har afbrudt uddannelsesforløbet
- Antal elever, som er overgået til GF2, studieåret og/eller hovedforløb
- Antal elever, som har fået en praktikaftale, samt hvilken type, dvs. skolepraktik, ordinær uddannelsesaftale mv. pr. april 2020.

Der indgår registerdata for elever fra sammenlignelige uddannelsesforløb umiddelbart inden forsøgsperioden blev igangsat. Disse registerdata er inddraget for forsøg under indsatsområderne *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med teknisk eux* og *Forsøg med merkantil eux*, idet der i disse forsøg er tilstrækkeligt elevvolumen til at gennemføres statistiske analyser. Elever, der har gennemført sammenlignelige forløb inden forsøgene blev igangsat, anvendes som *kontrolgruppe* i de statistiske analyser.

Selvevaluering

Hver skole har i januar 2019 og november - januar 2020 indsendt en selvevaluering udarbejdet efter en fast evalueringsskabelon, udviklet af EVA til rammeforsøgene. Selvevalueringerne rummer projektledernes beskrivelser af implementering, styring og virkninger af forsøget i relation til implementering og resultatmål, der er i fokus i evalueringen for hvert indsatsområde.

Telefoninterview med projektledere

Der er gennemført telefoninterview med projektledere for alle godkendte og igangværende forsøg i primo 2019 og igen i primo 2020. Interviewene har haft fokus på implementeringen og virkninger ift. de opstillede resultatmål for forsøgene.

Casebesøg på udvalgte skoler

Der er gennemført besøg på udvalgte skoler med henblik på at belyse bredere erfaringer fra 12 forsøg inden for indsatsområderne med største elevvolumen, og hvor der som led i evalueringen kunne gennemføres brede analyser af sammenlignelige forsøg. De besøgte skoler har gennemført forsøg inden for indsatsområderne *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med teknisk eux* og *Forsøg med merkantil eux*. Under besøgene blev der gennemført interview med projektleder og uddannelsesleder, repræsentanter fra lokale uddannelsesudvalg (LUU)²⁴ samt lærere og elever.

Se også appendiks A for en nærmere beskrivelse af datagrundlaget.

2.3 Rapportens struktur

Rapporten indeholder foruden resuméet og dette indledende kapitel yderligere syv kapitler:

Kapitel 3-9: Indeholder en præsentation af resultaterne fra hvert indsatsområde med igangsatte forsøg. For indsatsområder med mange sammenlignelige forsøg præsenteres tværgående erfaringer med konkrete eksempler fra udvalgte forsøg. For indsatsområder med få forsøg eller med usammenlignelige forsøg beskrives erfaringerne fra de enkelte forsøg separat med udgangspunkt i hvert enkelt forsøgs resultat- og implementeringsmål.

Kapitel 10: Indeholder en præsentation af de indsatsområder hvorunder der ikke har været igangsat forsøg, trods en godkendelse fra STUK. Dette gælder indsatsområderne *Forsøg med uddannelsens struktur og uddannelsesmiljø* og *Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag*.

Rapporten inkluderer desuden et metodeappendiks (appendiks A), en oversigt over elevregistreringer og forsøg (appendiks B) og en oversigt over implementeringsmål og resultatmål for de enkelte indsatsområder (appendiks C).

24 Størstedelen af interviewene med LUU-repræsentanterne blev gennemført telefonisk i forlængelse af besøget på skolerne.

3 Forsøg med fleksibilitet ift. praktik

Formålet med forsøgene under indsatsområdet *Større fleksibilitet ift. praktik* er at afdække, om en hyppigere vekslen mellem skole- og praktikophold giver bedre resultater end den traditionelle model i form af bedre tilknytning for eleverne til både skole og virksomhed og dermed et bedre ungdomsuddannelsesmiljø²⁵.

Der har været gennemført to forsøg inden for indsatsområdet på tværs af to skoler. Forsøgene inkluderer beklædningshåndværkeruddannelsen og detailhandelsuddannelsen, og 15 elever er ifølge skolernes indrapportering til STIL omfattet af forsøgene.

De igangsatte forsøg består i at forkorte varigheden af skoleperioderne i hovedforløbet og derved skabe en hyppigere vekslen mellem skoleperioder og praktikperioder²⁶.

Formålet med evalueringen af dette indsatsområde er at undersøge, om større fleksibilitet ift. praktik bidrager til øget elevtrivsel og -tilfredshed, mindsket frafald samt et øget antal praktikaftaler sammenlignet med den traditionelle tilrettelæggelse. Evalueringen har ligeledes til formål at belyse, om en større fleksibilitet ift. praktik bidrager til, at eleverne oplever en større sammenhæng mellem teori og praksis, et forbedret uddannelsesmiljø, at eleverne bliver dygtigere og mere motiverede. Evalueringen har ligeledes til formål at belyse, om en større fleksibilitet ift. praktik bidrager til bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler²⁷.

På grund af et meget begrænset antal elever i forsøgene er det ikke muligt at vurdere indsatsens reelle virkning i forhold til de tre resultatmål for indsatsområdet. Resultaterne i dette kapitel bygger derfor udelukkende på interview med projektlederne for de to gennemførte forsøg samt på skolernes selvevalueringer af forsøgene.

3.1 Resultater af forsøgene under indsatsområdet

Erfaringerne fra forsøgene indikerer, at eleverne har oplevet en bedre sammenhæng mellem skole og praktik på grund af den hyppige vekslen mellem skoleperioder og praktikperioder i hovedforløbet, vurderer projektlederne. Det skyldes blandt andet, at eleverne i forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen har fået opgaver i skoleperioderne, som de har skulle løse i praktikken, og som

25 Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

26 Det skal bemærkes, at det ikke i praksis kræver dispensation fra de nuværende regler at gennemføre hovedforløb med en fleksibel tilrettelæggelse af skoleperioderne, så længe skolen indgår aftalen med det Lokale Uddannelsesudvalg på skolen. Det betyder, at alle skoler kan afprøve en kortere vekslen mellem skoleperioder og praktikperioder uden for denne forsøgsramme.

27 Evalueringens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger (se appendiks C).

lærerne på grund af de kortere intervaller mellem de enkelte skoleperioder har haft mulighed for at følge op på i den næste skoleperiode, mens eleverne stadig har haft opgaverne i frisk erindring.

De involverede lærere har samtidig samarbejdet med de oplæringsansvarlige i virksomhederne om elevernes opgaver i praktikperioderne, hvilket projektledere også vurderer har været med til at understøtte en stærkere kobling mellem elevernes læring i skole- og praktikperioder.

I det ene forsøg har de korte skoleperioder skabt bedre muligheder og fleksibilitet ift. praktikaftaler ved, at skolen ifølge forsøgets projektleder har oplevet en stigning i antallet af indgåede praktikaftaler blandt grundforløbs elever i forsøgsperioden.

Ifølge projektlederen for det ene forsøg har de korte skoleperioder især imødekommet de elever, som i forvejen var mindre motiverede for undervisningen i skoleperioderne. I det andet forsøg er eleverne særligt blevet motiverede af, at der har været et tydeligt fagligt fokus i de enkelte skoleperioder, som har gjort det nemmere at omsætte det, de har arbejdet med i undervisningen, til arbejdet i praktikken, forklarer projektlederen for forsøget.

Erfaringerne fra det ene forsøg indikerer, at det er væsentligt at have fokus på at bevare et godt uddannelsesmiljø for eleverne, når de er på skolen i korte og mere afbrudte perioder.

3.1.1 Antal forsøg og elever

Der er godkendt tre forsøg inden for indsatsområdet *Forsøg med større fleksibilitet ift. praktik*. To af disse forsøg har været igangsat i forsøgsperioden: Ét inden for beklædningshåndværkeruddannelsen og ét inden for detailhandelsuddannelsen.

Ét af de to igangsatte forsøg var stadig i gang på dataindsamlings tidspunktet for denne evaluering, mens det andet igangsatte forsøg udgik i 2019 efter et enkelt gennemløb. Årsagen til sidstnævnte var, at der ikke var et tilstrækkeligt elevgrundlag til at videreføre forsøget.

Det tredje godkendte forsøg inden for dette indsatsområde udgik allerede i 2018 og har derfor ikke været afprøvet. Forsøget skulle have været gennemført på hhv. elektrikeruddannelsen og smedeuddannelsen. Forsøget på elektrikeruddannelsen udgik, fordi godkendelsen af forsøget var betinget af en række krav²⁸, som ifølge skolens ledelse og de faglige udvalg begrænsede forsøget i en sådan udstrækning, at det ikke ville bidrage til det ønskede resultat. Skolen valgte derfor at trække forsøget tilbage. Forsøget på smedeuddannelsen udgik på grund af for få tilmeldte elever.

I alt 15 elever er indrapporteret til STIL for forsøg under dette indsatsområde. Det er dog usikkert, om dette tal er retvisende, da den ene skole har indrapporteret færre elever til STIL, end den ifølge selvevalueringen har inkluderet i forsøget²⁹.

28 Forsøget på elektrikeruddannelsen var betinget af, at forsøget 1) alene gennemførtes på elektrikeruddannelsens Hovedforløb 1 på den del, der i den vejledende uddannelsesplan udgør de to første praktikperioder og første skoleperiode på hovedforløbet og 2) Forsøget alene kunne gennemføres med en opdeling af Hovedforløb 1 i to skoleperioder.

29 I selvevalueringen angiver projektlederne, at 35 elever har været involverede i forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen. Skolen har dog kun indrapporteret tre elever til STIL:

TABEL 3.1

Status – Forsøg med større fleksibilitet ift. praktik (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal gangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL
3	2	15*

Kilde: Styrelsen for IT og Læring, maj 2020.

Note: *Projektlederen fra VIA University College skriver i selvevalueringen, at der er 35 elever optaget på forsøget, men har kun indrapporteret tre elever til STIL.

3.2 Forsøgenes gennemførelse

I dette afsnit beskrives skolernes gennemførelse af de to forsøg inden for indsatsområdet hver for sig, da forsøgene finder sted på to forskellige uddannelser, der er struktureret meget forskelligt, hhv. beklædningshåndværkeruddannelsen og detailhandelsuddannelsen. På beklædningshåndværkeruddannelsen er skoleperioderne i hovedforløbet traditionelt af 10 ugers varighed, mens skoleperioderne på detailhandelsuddannelsen traditionelt er af én uges varighed.

3.2.1 Forsøget inden for beklædningshåndværkeruddannelsen

Forsøget har haft to gennemløb i alt, ét i 2018 og ét i 2019, og har henvendt sig til alle elever på beklædningshåndværkeruddannelsen på den pågældende skole.

I forsøget er strukturen i hovedforløbet ændret, så der er 11 skoleperioder af fem dages varighed i løbet af hovedforløbet på trin 1, hvor der tidligere kun var to skoleperioder af 10 ugers varighed. Skoleperioderne har varieret fra fem dage til fem uger i det første år af forsøgsperioden, mens skolen senere har valgt at ændre skoleperioderne fra fem dage til to uger, da lærerne vurderede, at de brugte for lang tid på opstart og afslutning af undervisningen.

Oprindeligt var det tanken, at skoleperioderne skulle være af én-to dages varighed, men det blev øget til fem dage af hensyn til virksomhederne, som kun modtager skolehjemrefusion ved skoleperioder af minimum fem dages varighed.

Undervisningsorganisering

Som en del af forsøget har lærerne på uddannelsen ændret fordelingen af alle fagene i hovedforløbet med henblik på at skabe det bedste flow i uddannelsen for eleverne og samtidig imødekomme branchens behov.

Lærerne har sammensat fagene i de enkelte skoleforløb med udgangspunkt i hvilke fag, der har suppleret hinanden bedst i de to uger lange skoleperioder (fx fagene design og dokumentation). Eleverne har fx arbejdet med et jeans-projekt, hvor én skoleperiode har haft fokus på design af jeans og dokumentation af designprocessen, mens en anden skoleperiode har handlet om konstruktion af jeans og dokumentation af processen. Ifølge projektlederen er eleverne blevet motiverede af, at der har været et tydeligt fagligt fokus i de enkelte skoleperioder, og det har givet eleverne en bedre forståelse af, hvordan fagene spiller sammen, vurderer projektlederen.

Praktikkonsulenten for uddannelsen har besøgt virksomheder, der har haft elever ansat, som indgår i forsøget, for at orientere om den afprøvede struktur i forsøget. Desuden er alle praktikvirksomheder blevet inviteret til en branchedag på skolen, hvor de blev orienteret om den afprøvede struktur.

Kontaktlærerne på uddannelsen har været i dialog med de involverede virksomheder om de opgaver, som eleverne har skulle løse i praktikperioderne, og hvordan opgaverne har kunne kobles til de skoleperioder, eleverne efterfølgende havde. Det har blandt andet været aftalt, at eleverne efter en endt praktikperiode har taget et produkt fra virksomheden med på skolen, og at de efterfølgende har arbejdet videre med produktet. Dette har fx været i forbindelse med et undervisningsforløb om materialekendskab.

Derudover har lærerne udarbejdet små filmklip med instruktioner, fx til trikotage, som viser, hvordan man syr skulderpuder i. Disse filmklip har eleverne kunne tage med i deres praktikperioder og se, hvis de har haft behov for det. Ifølge projektlederen har samarbejdet mellem lærerne og de oplæringsansvarlige i virksomhederne om elevernes opgaver og læring bidraget til, at eleverne har oplevet en bedre sammenhæng mellem skoleperioder og praktikperioder.

Tæt dialog med virksomheder om indhold af uddannelsen

Som led i forsøget har de uddannelsesansvarlige og lærerne på beklædningshåndværkeruddannelsen været i tæt dialog med de oplæringsansvarlige i virksomhederne om indholdet af uddannelsen, hvilket har bidraget med input til indholdet i undervisningen i de enkelte skoleperioder. Efter hver praktikperiode har de oplæringsansvarlige i virksomhederne givet feedback på, om de kompetencer, som eleverne har opbygget i skoleperioderne, har været relevante og understøttet elevernes opgaveløsning i praktikken. Projektlederen vurderer, at samarbejdet mellem lærerne og de oplæringsansvarlige i virksomhederne i forsøget har været et vigtigt bidrag til at skabe et sammenhængende uddannelsesforløb for eleverne.

3.2.2 Forsøget inden for detailhandelsuddannelsen

Forsøget inden for detailhandelsuddannelsen har haft et enkelt gennemløb i 2018. I forsøget blev strukturen i hovedforløbet ændret, så skoleperioderne havde en varighed på én dag, hvor skoleperioderne i hovedforløbet i den hidtil gældende tilrettelæggelse var af en uges varighed.

Formålet med forsøget var at imødekomme de elever, der oplevede, at en uges skoleperiode var for lang tid til at opretholde motivationen i undervisningen. Forsøget rettede sig mod den elevgruppe, som var mindst motiveret for skoleundervisningen i uddannelsen, og samtidig havde et stort ønske om at komme hurtigt tilbage til deres praktikvirksomhed.

Manglende opbakning til forsøget blandt praktikvirksomheder pga. svage faglige forudsætninger blandt eleverne

Det er særligt elevernes behov, der har været tilgodeset i forsøget, og det har ikke været muligt at tiltrække virksomheder, som var interesserede i at have elever, der indgik i forsøget.

Praktikvirksomhederne tilkendegav i udgangspunktet over for skolen, at de var positivt stemte over for de kortere skoleperioder, men kun én enkelt virksomhed valgte aktivt, at deres elev skulle deltage i forsøget, forklarer projektlederen. De øvrige elever i forsøget har været skolepraktikelever (såkaldte *skp-elever*). Ifølge projektlederen er virksomhedernes tilbageholdenhed med at indgå praktikaftaler relateret til den manglende brede elevtilslutning og de svage faglige forudsætninger blandt de elever, der valgte at deltage i forsøget.

Der blev kun gennemført forsøg på ét hold i 2018 med 12 elever, primært skp-elever. En enkelt elev, der ikke var skp-elev, ønskede at blive rykket tilbage til den gældende tilrettelæggelse med skoleperioder af én uges varighed. Ifølge projektlederen handlede dette ønske om, at eleven ønskede at gå på et hold med en anden elevgruppe. Forsøget udgik derfor efter dette ene gennemløb.

De svage faglige forudsætninger blandt eleverne i forsøget betød ifølge projektlederen, at lærerne havde en anden undervisningsopgave end på almindelige hold med en mere differentieret elevgruppe. Det har fx ikke været muligt at sammensætte grupper eller makkerpar med elever med forskellige forudsætninger på holdet, hvilket almindeligvis opleves at fungere godt i undervisningen. Det er projektlederens vurdering, at der i undervisningen har været et lavere fagligt niveau, end der almindeligvis er på uddannelsens hovedforløb.

3.3 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres elevernes udbytte af en hyppigere vekslen mellem skole- og praktikperioder i hovedforløbet, dvs. hvorvidt eleverne oplever større sammenhæng mellem teori og praksis, et forbedret uddannelsesmiljø, at eleverne bliver dygtigere og mere motiverede, samt om forsøgene bidrager til bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler.

Konklusionerne i dette afsnit bygger dog udelukkende på interview med projektlederne for de to forsøg samt skolernes selvevalueringer, og de fremhævede resultater skal ses i dette lys. Det skyldes, at der ikke er gennemført casebesøg og dermed elevinterview på de skoler, som har gennemført forsøgene.

3.3.1 Kortere skoleperioder har banet vejen for, at flere elever i det ene forsøg har fået en praktikaftale

Et af målene med forsøgene med større fleksibilitet ift. praktik har været at give bedre muligheder for, at eleverne indgår en praktikaftale med en virksomhed. Erfaringerne fra forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen indikerer, at de korte skoleperioder har været attraktive for praktikvirksomhederne. Det er kommet til udtryk ved, at skolen har oplevet en stigning i antallet af indgåede praktikaftaler blandt grundforløbselever i forsøgsperioden sammenlignet med antallet af indgåede aftaler, inden forsøget gik i gang, forklarer projektlederen. Ifølge projektlederen hænger stigningen i antallet af indgåede praktikaftaler mellem virksomheder og grundforløbselever sammen med de kortere skoleperioder på hovedforløbet. Virksomhederne har gennem forsøgsperioden fået øjnene op for, at eleverne er på skolen i kortere tid ad gangen, hvilket virksomhederne generelt ser positivt på.

Virksomheder, som er aftagere af elever fra beklædningshåndværkeruddannelsen, har ifølge projektlederen længe efterspurgt, at skoleperioderne blev forkortet, fordi det har været en udfordring at undvære deres elever i de lange skoleperioder, som samtidig har forhindret eleverne i at få en fast tilknytning til virksomheden. Skolen har således oplevet stor opbakning til den nye hovedforløbsstruktur fra virksomhederne, forklarer projektlederen.

I det andet forsøg på detailhandelsuddannelsen har der ikke været samme erfaring med, at virksomhederne har indgået flere praktikaftaler i forsøgsperioden, hvilket ifølge projektlederen hænger sammen med, at nogle af eleverne i forsøget havde svage faglige forudsætninger.

3.3.2 Styrket kobling mellem skoleperioder og praktikperioder

Forsøgene har blandt andet haft til formål at bidrage til, at eleverne oplever en større sammenhæng mellem teori og praksis og et forbedret uddannelsesmiljø. Erfaringerne fra de to forsøg indikerer, at den hyppige vekslen mellem skoleperioder og praktikperioder i hovedforløbet har bidraget til elevernes oplevelse af sammenhæng i uddannelsen, hvilket bekræfter det billede, der teg-

nede sig i midtvejsevalueringen. Den meget begrænsede elevvolumen i forsøget på detailhandelsuddannelsen gør dog, at der inden for dette forsøg ikke er en bredt forankret erfaring at trække på i forhold til om forsøget har bidraget til at styrke koblingen mellem skole- og praktikperioder.

Ifølge projektlederen for forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen har det styrket elevernes oplevelse af sammenhæng mellem skole og praktik, at de har fået opgaver i skoleperioderne, som de har skulle løse i praktikken, og at lærerne har samarbejdet med de oplæringsansvarlige i virksomhederne om elevernes opgaver i praktikperioderne. Elevernes opgaver i praktikken er samtidig blevet koblet til undervisningen i skoleperioderne.

Fx har eleverne haft et undervisningsforløb om materialekendskab, hvor de som lektie i deres praktikvirksomhed skulle finde et produkt eller en metervare, som de skulle tage med til næste skoleperiode, hvor de arbejdede med at teste produktet. Projektlederen vurderer, at eleverne har været fokuserede og fordybede i undervisningen og er mødt velforberedte op i skoleperioderne.

I forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen er eleverne særligt blevet motiverede af, at der har været et tydeligt fagligt fokus i de enkelte skoleperioder. Hver skoleperiode har kun indeholdt to fag, hvilket har givet eleverne en bedre forståelse af, hvordan fagene spiller sammen, vurderer projektlederen. Fx er relevansen af at dokumentere en designproces blevet synliggjort for eleverne, når det er blevet koblet til designfasen i samme skoleperiode. Eleverne har tidligere oplevet skoleperioderne som meget hektiske, fordi de involverede mange forskellige fag og projekter, forklarer projektlederen.

Eleverne i forsøget har ifølge projektlederen givet udtryk for, at de er positive over for den nye organisering af skole- og praktikperioder. Lærerne har på samme måde udtrykt, at det har fungeret godt at undervise i mere afgrænsede og koncentrerede skoleforløb, og at de bedre har kunne forklare eleverne, hvad de har skulle forberede sig på til næste skoleperiode, samt bedre har kunne følge op på elevernes arbejde i praktikken i skoleperioderne end tidligere, forklarer projektlederen.

3.4 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet en række opmærksomhedspunkter ift. en anderledes tilrettelæggelse af skole- og praktikperioder i hovedforløbet.

Opmærksomhedspunkterne er baseret på interview med projektlederne for de to gennemførte forsøg samt skolernes selvevalueringer.

3.4.1 Vigtigt med fokus på uddannelsesmiljøet, når skoleperioder forkortes

Erfaringerne fra forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen indikerer, at det er væsentligt at have fokus på at bevare et godt uddannelsesmiljø for eleverne, når de er på skolen i korte og mere afbrudte perioder.

Den nye struktur med kortere skoleperioder betyder, at eleverne har mindre tid sammen på skolen ad gangen, og derfor har man i forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen haft fokus på at understøtte et socialt og fagligt fællesskab blandt eleverne og opretholde oplevelsen af et fælles uddannelsesmiljø. Skolen har fx etableret en Facebookgruppe, gennemført fællesspisning og fælles sy-aften samt lektiecafe om aftenen, som har haft til formål at understøtte elevernes sociale tilhørsforhold til uddannelsen. Skolen har samtidig opfordret eleverne til at få et netværk i deres praktikvirksomhed, hvor de tilbringer meget tid i løbet af uddannelsen, forklarer projektlederen for forsøget.

3.4.2 Flere skoleperioder kræver øget administration

I forsøget på beklædningshåndværkeruddannelsen har den afprøvede struktur vist sig at være en udfordring rent administrativt, idet man på skolen skal udsende mange flere indkaldelser til skoleperioder til eleverne, end man skulle tidligere. Dette er dog blevet imødekommet ved, at der sideløbende udarbejdes én samlet indkaldelse for skoleperioder og praktikperioder for en halvårlig periode. Denne indkaldelse indeholder samtidig de praktikmål, som eleverne skal arbejde med i praktikperioderne.

4 Forsøg med bredere GF2

Forsøgene under indsatsområdet *Bredere GF2* består i at give GF2-forløbet en faglig bredde i starten og lade specialisering ske senere i forløbet. Forsøgene giver mulighed for større hold, som kan være både fagligt, socialt og økonomisk mere bæredygtige end tilfældet er i dag³⁰.

I de igangsatte forsøg har de første 10-16 uger af undervisningen på GF2 været tilrettelagt med udgangspunkt i tværgående mål for to eller flere beslægtede uddannelser, med henblik på at give eleverne erfaringer med og indblik i forskellige uddannelser, inden de har skulle træffe det endelige uddannelsesvalg.

Der har været igangsat 12 forsøg inden for indsatsområdet på tværs af ti skoler. Forsøgene inkluderer i alt 22 uddannelser i forskellige kombinationer³¹. Ifølge skolernes indrapporteringer til STIL er i alt 978 elever omfattet af forsøg under dette indsatsområde.

Formålet med evalueringen af dette indsatsområde er at undersøge, om bredere GF2-forløb bidrager til et mindsket frafald, en øget overgang til hovedforløbet og et øget antal praktikaftaler sammenlignet med ordinære GF2-forløb. Evalueringen har ligeledes til formål at belyse, om bredere GF2-forløb bidrager til en stærkere og bredere faglighed hos eleverne, et forbedret uddannelsesmiljø, dygtigere og mere motiverede elever, kvalificering af uddannelsesvalget samt bedre mulighed og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler³².

Resultaterne i dette kapitel bygger på registerdata, selvevalueringer fra skolerne samt interview med projektledere/uddannelsesledere, LUU-formænd, elever og lærere.

4.1 Resultater af forsøgene under indsatsområdet

De registerbaserede analyser viser, at forsøget ikke bidrager til målene om mindsket frafald og øget overgang til hovedforløbet. Blandt forsøgseleverne, der startede om sommeren, ses et øget frafald sammenlignet med elever fra forrige forløb omfattet af de gældende rammer. Blandt elever, der startede om vinteren, ses ingen forskel sammenlignet med tidligere forløb. I forhold til overgang til hovedforløbet ses det derimod, at forsøgselever, der starter om vinteren har en mindre overgangsfrekvens til hovedforløbet sammenlignet med elever fra tidligere forløb, mens der ikke ses nogen

30 Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

31 Forsøgene inkluderer uddannelserne til: Bager og konditor, Bager, Gastronom, Ernæringsassistent, Serviceassistent, Slagter, Tjener, Træfagenes byggeuddannelse, Bygningssnedker, Møbelsnedker, Personvogsmekaniker, Lastvogsmekaniker, Karosseritekniker, Skovbrugeruddannelsen, Anlægsgartner, Landbrugsuddannelsen, Dyrepasser, Gartner, Kontor, Detail, Handel og Eventkoordinator (se tabel 4.2 og 4.3).

32 Evalueringens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger (se appendiks C).

forskel hos eleverne, der starter om sommeren. Det er derfor ikke muligt at konkludere noget endeligt på baggrund af de kvantitative analyser.

De kvalitative interview peger dog på, at et bredere GF2-forløb med et udskudt uddannelsesvalg medvirker til øget afklaring – særligt blandt de uafklarede elever. Elever, der ved opstarten af GF2 er i tvivl om, hvilken uddannelse der vil være den rigtige for dem, er glade for den brede introduktion, som medvirker til, at de får øjnene op for nye uddannelser, og at de reflekterer mere over forskelle og ligheder mellem uddannelserne.

Evalueringen peger på, at undervisningen på et bredere GF2-forløb fungerer godt på uddannelser, hvor der er store overlap i de faglige mål for GF2. Forløbene fungerer mindre godt på uddannelser med store faglige forskelle, da det både er sværere for lærerne at tilrettelægge undervisning, som eleverne oplever som relevant for deres interesseområde, og hvor de når de faglige mål for deres uddannelse.

Erfaringerne fra forsøg med bredere GF2 på dimensionerede uddannelser med kvoter er, at et udskudt uddannelsesvalg giver lærerne bedre forudsætninger for at tildele kvotepladser til de mest motiverede elever med stærke faglige forudsætninger.

Derudover viser evalueringen, at etablering af større hold på tværs af uddannelser med lavt elevoptag, kan bidrage til et forbedret uddannelsesmiljø, fordi eleverne får mulighed for at indgå i et større fagligt og socialt miljø. Muligheden for at lave hold på tværs af uddannelser med stort overlap findes dog allerede inden for den gældende tilrettelæggelse, hvormed dispensation ikke er nødvendig.

Til trods for de gode erfaringer, som er beskrevet i de kvalitative interview, oplever ledere og lærere fortsat, at der er et stort frafald på uddannelserne, hvilket også kan ses af de kvantitative analyser. Ifølge projektlederne og lærerne skyldes frafaldet dog primært den enkelte elevs personlige udfordringer, hvilket ikke kan tilskrives forsøget.

4.1.1 Antal forsøg og elever

BUVM har godkendt 14 forsøg³³ inden for dette indsatsområde. 12 af disse forsøg har været igangsat i perioden august 2018 - december 2020.

Ét af de igangsatte forsøg udgik efter et enkelt gennemløb. Årsagen var, at virksomhederne var bekymrede for, om forsøget gav tid nok til de uddannelsesspecifikke elementer, og dermed om eleverne fik tilstrækkelige kompetencer inden for deres valgte uddannelse.

To af de godkendte forsøg har ikke været igangsat, da elevtilmeldingerne ikke har været tilstrækkelige til, at skolerne kunne oprette hold. Disse har således ikke været afprøvet i evalueringsperioden.

I alt 978 elever er indrapporteret til STIL på forsøg under dette indsatsområde.

33 To forsøg på College 360 Silkeborg er lagt sammen til ét forsøg. Derudover er to forsøg på ZBC lagt sammen til ét forsøg.

TABEL 4.1

Status – Forsøg med bredere GF2 (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL
14	12	978

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Skolerne har haft mulighed for at gennemføre i alt tre gennemløb af forsøgene, som henvender sig til elever på GF2-forløb på udvalgte uddannelser. På evalueringstidspunktet var der derudover stadig mulighed for, at skolerne kunne nå endnu tre gennemløb inden forsøgsperioden udløber i juni 2021. Forsøgene involverer både elever, som starter direkte på GF2, og elever, som tidligere har gennemført GF1.

4.2 Forsøgenes gennemførelse

Forsøg med bredere GF2 er igangsat på både tekniske og merkantile uddannelser. Da der er forskellige rammer for elevernes opnåede kompetencer på GF2 på disse to områder, er dette afsnit om gennemførelsen af forsøgene opdelt i to. Først præsenteres gennemførelsen af forsøg på det tekniske område, og dernæst præsenteres gennemførelsen på det merkantile område.

4.2.1 Forsøg med bredere GF2 på tekniske uddannelser

Inden for de tekniske uddannelser er der gennemført i alt ti forsøg, som involverer i alt 18 forskellige erhvervsuddannelser. Der ses en stor variation i, hvor mange uddannelser forsøgene dækker (to-fem uddannelser), og hvornår i forløbet eleverne skal foretage det endelige uddannelsesvalg (efter 10-16 uger). Fire af forsøgene involverer dimensionerede uddannelser med kvote.

I tabel 4.2 herunder ses en oversigt over samtlige igangsatte forsøg med bredere GF2 på de tekniske uddannelser.

TABEL 4.2

Igangsatte forsøg på tekniske uddannelser

Skole	Uddannelser involveret i forsøget	Tidspunkt for endeligt uddannelsesvalg i forsøget	Indgår dimensionerede uddannelser med kvote?
CELF	- Bager, Slagter, Gastronom, Tjener, - Ernæringsassistent	Efter 10 uger	Ja
Uddannelsescenter Holstebro	- Bager og konditor, Gourmetslagter³⁴, - Gastronom, Ernæringsassistent, - Serviceassistent	Efter 15 uger	Ja
Svendborg Erhvervsskole og Gymnasier	- Bager, Slagter, Gastronom, Tjener, - Ernæringsassistent	Efter 10 uger	Ja
EUC Nord	Ernæringsassistent, Gourmetslagter, Bager, Gastronom, Tjener	Efter 16 uger	Ja
	- Træfagenes byggeuddannelse, - Bygningssnedker, Møbelsnedker	Efter 6 uger (udgået efter ét gennemløb)	Ja
TEC	Personvognsmekaniker, lastvognsmekaniker, Karosseritekniker	Efter 10 uger	-
Jordbrugets Uddannelsescenter	- Skov- og naturtekniker, Anlægsgartner - Landbrugsuddannelsen, Dyrepasser	Efter 15 uger	Ja
Roskilde Tekniske Skole	Anlægsgartner, Gartner	Efter 15 uger	Ja
	Landbrugsuddannelsen, Dyrepasser	Efter 15 uger	Ja
Hansenberg	Landbrugsuddannelsen, Dyrepasser	Efter 10 uger	Ja

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Tilrettelæggelse af tværgående undervisningsforløb

Skolerne har arbejdet med at tilrettelægge tværgående undervisningsforløb, hvor eleverne når de faglige mål fra flere uddannelser i både grundfag og de uddannelsesspecifikke fag. Lærerne har blandt andet tilrettelagt undervisningsforløb med udgangspunkt i tværgående temaer eller cases. På forsøg inden for fødevarer- og serviceuddannelserne har lærerne eksempelvis gennemført undervisning med temaerne *sensorik* og *service*.

Nogle forsøg rummer uddannelser med et stort overlap mellem de faglige mål, mens andre forsøg rummer uddannelser, som har færre sammenlignelige mål. Dette har givet forskellige udgangspunkter for at tilrettelægge af undervisningen på de forskellige forsøg.

Lærere fra skoler, der har gennemført forsøg på dyrepasser- og landbrugsuddannelserne, har ikke oplevet udfordringer ift. at tilrettelægge og gennemføre tværfaglige forløb. Ifølge lærerne fra disse

34 Specialisering under uddannelsen til slagter

uddannelser er der et stort overlap i de faglige mål, hvilket har betydet, at de kun har skulle foretage minimale ændringer af undervisningen. Lærerne har dog haft et øget fokus på at motivere alle eleverne ved at inddrage en bred vifte af dyre-eksempler i undervisningen, så både elever med interesse for fx zoo, fiskeavl og landbrug finder undervisningen relevant.

Skoler, der har gennemført et forsøg på uddannelsen til skov- og naturtekniker, på anlægsgartneruddannelsen, samt uddannelserne inden for fødevarer og service,³⁵ har derimod erfaret, at det er sværere at tilrettelægge tværgående undervisning, som er relevant for alle elever. Her har skolerne enten valgt at inddrage flere fagspecifikke opgaver i undervisningen, at veksle mellem fagspecifik og tværfaglig undervisning eller udbyde ekstra valgfag til udvalgte elever.

En af skolerne, der gennemfører forsøg på tværs af fire uddannelser, har valgt at organisere forløbet således, at uddannelserne kun samlæses to og to med udgangspunkt i, hvilke uddannelser der har det største faglige overlap³⁶. Ifølge projektlederen har denne opdeling bidraget til, at der har kunnet gennemføres tværgående undervisning, som eleverne oplevede som relevant for deres interesseområde.

På nogle skoler har eleverne haft mulighed for at afprøve de øvrige uddannelser gennem korte praktikforløb og deltagelse i fagspecifik undervisning på en anden uddannelse. På én af skolerne afholdes der *tour de fag*, hvor eleverne får et lille indblik i hinandens fagområder. I disse forsøg har lærerne lagt særlig vægt på fagenes særkende og samarbejdet mellem de forskellige områder.

Evalueringen viser, at tværfagligt samarbejde mellem lærerne på de involverede uddannelser har været en fremmede faktor i forhold til tilrettelæggelsen af de tværgående undervisningsforløb.

Evalueringen viser, at skoler, hvor lærerne i forvejen samarbejder på tværs af uddannelser, har haft lettere ved at tilrettelægge og gennemføre den tværgående undervisning end skoler, hvor det tværgående samarbejde har været mere begrænset. På skoler med begrænset samarbejde har der i højere grad været behov for ledelsesstyring i forhold til tilrettelæggelsen af en god planlægningsproces ved opstarten af forsøget. På én skole har lærerne sideløbende med forsøget deltaget i et projekt om professionelle læringsfællesskaber. Ifølge projektlederen bidrog dette projekt til en bedre samarbejdskultur, som i høj grad har understøttet udviklingsarbejdet med implementeringen af forsøget.

Skemalægnings af undervisningen

Evalueringen viser, at skolerne har arbejdet med at koble uddannelserne til hinanden på forskellige måder. Nogle skoler har samlæst undervisningen i hele den første del af GF2 (herefter benævnt som *det tværgående forløb*), hvilket betyder, at eleverne har haft samme undervisning uanset uddannelsesretning. Andre skoler har vekslet mellem uddannelsesspecifik undervisning og undervisning på tværs af uddannelsesretninger.

I de tværgående forløb underviser lærerne blandt andet i begreber eller teknikker, som er relevante for alle elever, evt. med mulighed for faglig toning i forhold til den enkeltes uddannelse. På dyrepasser-/landbrugsforløbet kan eleverne fx vælge, om de ønsker at skrive opgave med udgangspunkt i et landbrugsdyr eller et zoo-dyr.

³⁵ Bager og konditor, Gourmetslagter, Slagter, Gastronom, Ernæringsassistent og Serviceassistent.

³⁶ Skolen har valgt at oprette et hold for elever på uddannelserne til gastronom og gourmetslagter, og ét hold for elever på uddannelserne til bager/konditor og ernæringsassistent.

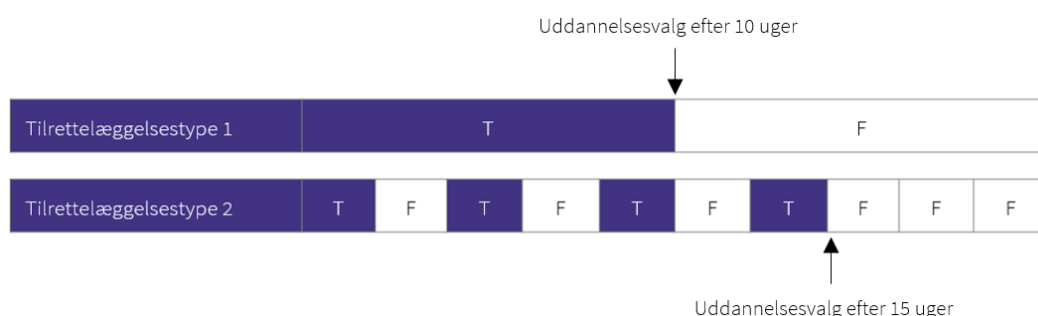
Varigheden af det tværgående forløb har haft betydning for, hvordan undervisningen er blevet skema-
malagt i de uddannelsesspecifikke fag på skolen, og man kan overordnet set dele skolerne op i to
typer, som dog indeholder en række variationer.

Den ene type tilrettelæggelse består typisk af et kort, fælles forløb på 10 uger, hvor eleverne mod-
tager tværfaglig undervisning med udgangspunkt i faglige mål, som går igen på alle de involverede
uddannelser. Eleven har mulighed for at skifte uddannelse inden for de 10 uger. Derefter modtager
eleverne undervisning med udgangspunkt i fagspecifikke elementer inden for deres valgte uddan-
nelse.

Den anden type tilrettelæggelse består typisk af et langt, fælles forløb på 15-16 uger, hvor der både
undervises i tværgående elementer med udgangspunkt i de faglige mål, som går igen på flere ud-
dannelser, og fagspecifik undervisning med udgangspunkt i mål, som er unikke for den enkelte ud-
dannelse. Efter 15-16 uger vælger eleven endeligt uddannelse, og undervisningen dedikeres herefter
til fagspecifikke mål. De to typer tilrettelæggelser illustreres i forenklet form i figuren nedenfor.

FIGUR 4.1

Eksempler på to typer tilrettelæggelse af bredere GF2

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: Figuren illustrerer et forenklet overblik over to tilrettelæggelsestyper.

Note: T: Tværgående undervisning. F: Fagspecifik undervisning.

De forskellige tilrettelæggelsesformer har ifølge projektlederne til formål at sikre, at eleverne kan
nå de faglige mål inden for deres respektive uddannelse, uanset om valget sker efter 10 eller 15/16
uger.

Herunder ses et konkret eksempel på et skema fra et forsøg, hvor eleverne vælger uddannelse efter
15 uger. I dette forsøg har skolen vekslet mellem dage, hvor eleverne modtager undervisning på
tværs af fag med udgangspunkt målpinde, der går igen på forskellige uddannelser, og undervis-
ning, som er specifikt målrettet elevens valgte uddannelse. Ifølge projektlederen giver denne orga-
nisering mulighed for, at eleverne opnår de fagspecifikke kompetencer.

TABEL 4.3

Eksempel på skemastruktur på bredere GF2

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Grundfag, valgfag	Uddannelsesspecifikt fag: På tværs af uddannelser	Grundfag, valgfag	Uddannelsesspecifikt fag: Måltrettet specifik uddannelse	Grundfag, valgfag

Kilde: Skema er hentet fra selvevaluering foretaget af UC Holstebro, hvor uddannelserne Bager og konditor, Gourmet-slagter, Gastronom, Ernæringsassistent og Serviceassistent indgår i forsøget.

Certifikatfag

På nogle uddannelser gælder der særlige krav i forhold til særlige certifikatfag. For at sikre elevernes mulighed for at overgå til hovedforløbet har skolerne givet samtlige elever i forsøgene disse certifikatfag. Dette er fx tilfældet i forsøg, som omfatter landbrugsuddannelsen og dyrepasseruddannelsen, hvor forsøgsskolerne har valgt at undervise alle elever i de certifikatfag, som indgår i overgangskravene til landbrugsuddannelsen. Derved får også dyrepasser eleverne mulighed for at blive kompetenceafklaret ift. landbrugsuddannelsen, hvis de ikke kan finde en dyrepasser elevplads. Eleverne kan således i stedet fortsætte på landbrugsuddannelsen.

Tildeling af kvotepladser

Fire skoler har gennemført forsøg på dimensionerede uddannelser med kvoter³⁷. Her anvendes de bredere GF2-forløb dels at udvælge de mest egnede elever til kvotepladserne, og dels til at give elever uden elevplads indblik i en alternativ uddannelse.

Skolerne har valgt forskellige modeller for tildeling af kvotepladser til elever, som ønsker optagelse på en dimensioneret uddannelse med kvoter³⁸. På nogle af de deltagende skoler har eleverne mulighed for at søge direkte ind på en dimensioneret uddannelse, mens eleverne på andre skoler først får tildelt en kvoteplads efter 15 uger på GF2. Her afgør skolen i løbet af GF2 hvilke elever, de ønsker at tilbyde en kvoteplads.

En af skolerne har valgt en model, hvor eleverne ved indgangen til GF2 har mulighed for at søge direkte ind på dyrepasseruddannelsen, som er dimensioneret med kvoter, men skolen reserverer samtidig en-to kvotepladser, som tilledes elever, der tager landbrugsuddannelsen inden for forsøgsordningen. Eleverne, som er en del af forsøget, tager de første 15 uger af GF2 på landbrugsuddannelsen. Efter 15 uger kommer de elever, som stadig er interesserede i dyrpasseruddannelsen, til en optagelsessamtale med lærere og uddannelsesleder, hvorefter ledelsen i samarbejde med lærerne tildeler kvotepladser til udvalgte elever. De sidste fem uger af GF2 foregår for de en-to udvalgte elever på dyrpasseruddannelsen. Det vil sige, at elever, som i første omgang har fået afslag på en kvoteplads på dyrpasseruddannelsen, kan opleve at få tilbudt en kvoteplads alligevel, selvom de er startet på landbrugsuddannelsen.

37 De dimensionerede uddannelser med kvoter, der indgår i forsøgene, er uddannelserne til møbelsnedker, ernæringsassistent, dyrepasser, skov- og naturtekniker samt anlægsgartner. Uddannelsen til anlægsgartner var kvotebelagt i 2018, men blev fritaget for kvotebelægning i 2019. Uddannelsen til ernæringsassistent var kvotebelagt i 2018 og 2019, men blev fritaget for kvotebelægning i 2020. Kilde: www.uvm.dk.

38 For dimensionerede uddannelser med kvote fastsættes et antal kvotepladser for elever, der kan optages på grundforløbet 2. del uden, at de har indgået en uddannelsesaftale forud for optaget. Elever med en uddannelsesaftale optages uden for kvoten. Kilde: BUVM (2020). Dimensionerede erhvervsuddannelser 2021. Lokaliseret 20. juli 2020 på: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/uddannelser/overblik/dimensionerede-erhvervsuddannelser-2021>.

Mulighed for omvalg trods samme undervisningsindhold

I forsøget på personvogsmekaniker-, lastvogsmekaniker- og karosseriteknikeruddannelsen har skolen ikke ændret i det faglige indhold i undervisningen, fordi der i forvejen er store overlap mellem uddannelsernes indhold. Forsøget består derfor af en række supplerende aktiviteter, som har til formål at præsentere elever fra personvogsmekanikeruddannelsen for de beslægtede, men mindre kendte, uddannelser til lastvogsmekaniker og karosseritekniker, hvor det er lettere at få en elevplads.

Forsøget er tilrettelagt således, at de elever, som ved opstartssamtalen på GF2 vurderes at være mest uafklarede, bliver samlet på ét hold. Eleverne får i løbet af de første ti uger en bred introduktion til de forskellige uddannelser gennem en række tiltag såsom virksomhedsbesøg og virksomhedsoplæg. Derudover præsenteres eleverne til karosseriteknikerfaget via § 17-kurset *Arbejds miljø og sikkerhed, svejsning og termisk skæring*³⁹, som skolen gennemfører i en forlænget version, der inkluderer praktiske øvelser. Dette giver eleverne mulighed for at prøve teknikker, som anvendes på karosseriteknikeruddannelsen.

Elever, som udviser interesse for lastvogsmekanikerfaget, får derudover lov til i undervisningen at foretage øvelser på lastvogne i stedet for personvogne. Dette er muligt pga. stort overlap mellem teknikkerne, og fordi personvogsmekanikerne deler værksted med lastvogsmekanikerne og derfor har let adgang til lastvogne. Elever, som udviser interesse for karosseriteknikeruddannelsen, har mulighed for at deltage i enkelt dags undervisningsgang på denne uddannelse.

Eleverne har mulighed for at skifte til en af de andre uddannelser indenfor GF2-forløbets første ti uger. Elever, som er interesserede i at skifte, kommer til en udredende samtale med uddannelseslederen, som skal godkende skiftet. Samtalen skal sikre, at eleven er indforstået med konsekvenserne af skiftet.

Ved skift er der i den sidste del af forløbet lagt særligt vægt på de faglige elementer, som eleven mangler. Læreren har et skema, der viser eleverne og hvilke kompetencer, de har opnået, og det har til opgave at sikre, at eleven har opnået alle kompetencer inden for den uddannelse, som eleven skifter til. For lastvogsmekanikeruddannelsen gælder dette blandt andet *bremser* og særlige certifikatfag.

4.2.2 Forsøg på merkantile uddannelser

Der er gennemført to forsøg med bredere GF2 inden for de merkantile uddannelser. Forsøgene inkluderer kontor-, eventkoordinator-, detailhandel- og handelsuddannelsen.

Formålet med bredere GF2 forløb på de merkantile uddannelser er, at eleverne får kompetencer, som giver dem adgang til hovedforløbet på eventkoordinator-, detailhandel- og handelsuddannelsen på den ene skole og kontor-, detailhandel- og handelsuddannelsen på den anden skole på hhv. forløb med eux og ordinære eud-forløb.

Der er dog siden forsøgenes opstart blevet indført ens overgangskrav mellem detail- og handelsuddannelsen på eud. Derudover er der indført skiftekompetence på de merkantile eux-forløb, hvilket

39 Lovpligtigt én-dags kursus for personer, som skal svejse.

betyder, at elever har mulighed for uden yderlige supplerer at skifte branche efter studieåret⁴⁰. Dette betyder i praksis, at alle merkantile elever kan søge elevplads inden for flere forskellige brancher efter afsluttet grundforløb (eller afsluttet studieår for eux-forløbene).

I tabel 4.3 herunder ses en oversigt over samtlige igangsatte forsøg med bredere GF2 på de merkantile uddannelser.

TABEL 4.4

Igangsatte forsøg på merkantile uddannelser

Skole	Uddannelser involveret i forsøget	Tidspunkt for endeligt uddannelsesvalg
Tradium	Kontor, Detail, Handel	Ved overgangen til hovedforløbet
College 360	Detail, Handel, Event	Ved overgangen til hovedforløbet

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Den ene af de to skoler i tabellen har valgt at stoppe forsøget med bredere GF2 som konsekvens af de ændrede overgangskrav. Skolens lærere fortæller dog, at de samler eleverne på tværs af uddannelser i enkelte undervisningstimer, hvis der potentiale for synergier mellem de forskellige fagligheder.

På den anden skole har lærerne gennemført tværgående undervisning i hele evalueringsperioden. Lærerne fortæller, at undervisning i uddannelsesspecifikke fag (USF) er tilrettelagt med udgangspunkt i en konkret case, som eleverne arbejder med i hele forløbet. I undervisningsforløbet bliver eleverne præsenteret for forskellige opgaver, som tager udgangspunkt i konkrete læringsmål fra de forskellige uddannelsesretninger. Eleverne skal udarbejde en portfolio, hvori de enkelte uddannelsesmål fremgår tydeligt. Skolen præsenterer derudover eleverne for de forskellige merkantile brancher via ugentlige virksomhedsoplæg. Ifølge projektlederen har virksomhedsoplæggene til formål at give eleverne indblik i de forskellige brancher, så de bliver mere afklarede omkring deres endelige uddannelsesvalg. Oplæggene har været obligatoriske for alle elever.

4.3 Forsøgenes betydning for frafald og overgang

I dette afsnit præsenteres resultaterne af de registerbaserede analyser. De overordnede resultater for forsøg med bredere GF2 og et udskudt uddannelsesvalg er et mindsket frafald, en øget overgang til hovedforløbet og et øget antal praktikaftaler sammenlignet med forløb uden bredere GF2. Analyserne dækker både forsøg på de tekniske og de merkantile uddannelser.

Registeranalyserne viser, at forsøgene ikke lever op til resultatmålene om mindsket frafald eller øget overgang til hovedforløbet, sammenlignet med elever fra tidligere GF2-forløb omfattet af de gældende rammer, der herefter benævnes *kontrolelever*. For nogle forsøgs elever ses et øget frafald

⁴⁰ Skiftekompetence betyder, at elever med bevis for eux del 1 (grundforløb og studieåret) fra 2019-bekendtgørelsen eller senere kan skifte mellem detail-, handel-, event-, kontor- og finansuddannelsen uden at skulle supplere med USF, ny grundforløbsprøve mv.

og en mindsket overgang, men der blandt andre forsøgselever ikke ses nogen forskel sammenlignet med kontroleleverne.

Det skal dog bemærkes, at der i ovenstående analyser skal tages forbehold for usikkerheder i form af forskellige administrative praksisser i forhold til registrering af elevernes udskudte uddannelsesvalg.

Analyserne i dette afsnit er opdelt efter tidspunkt for opstart på GF2, dvs. hhv. sommer (august) og vinter (januar). Baggrunden for denne opdeling er, at GF2-forløb med opstart i vinterperioden (januar) primært inkluderer elever, som er startet på erhvervsuddannelsen senest ét år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, og derfor første har gennemført et GF1, der sigter mod at afklare elevernes uddannelsesvalg inden for en fagretning. Derudover ses generelt et større frafald blandt elever optaget om vinteren, end blandt elever optaget om sommeren.

4.3.1 Forsøgene bidrager ikke til mindsket frafald

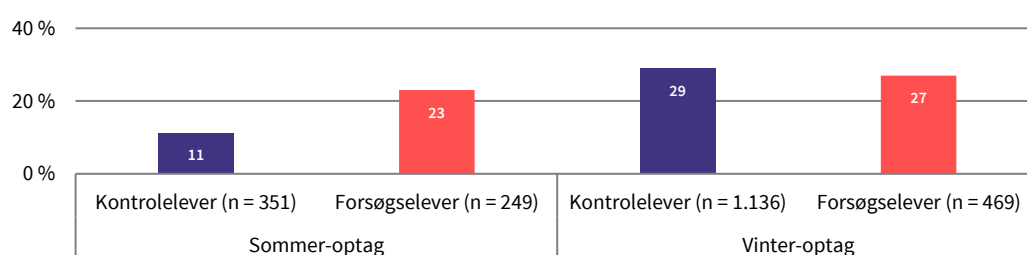
De registerbaserede analyser indikerer, at forsøget bidrager til øget frafald blandt de elever, som påbegynder GF2 om sommeren. Blandt forsøgseleverne optaget om sommeren er der registreret et frafald på 23 %, som er signifikant højere end for kontroleleverne, blandt hvilke denne andel er 11 %.

Analysen indikerer dog ikke, at forsøget har betydning for frafaldsmønsteret blandt elever optaget om vinteren. Her er frafaldet på 27 % blandt forsøgseleverne og 29 % blandt kontroleleverne. Der er ingen signifikant forskel mellem de to grupper.

Figur 4.2 viser andelen af elever, som har afbrudt uddannelsen i løbet af GF2 for henholdsvis forsøgseleverne og kontroleleverne. Figuren er opdelt i elever optaget hhv. om sommeren og vinteren.

FIGUR 4.2

Frafald på GF2 (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: *Sommeroptag* inkluderer kun forsøgselever med opstart i 2018.

Note: En χ^2 -test viser, at der er en signifikant forskel mellem forsøgselever og kontrolelever, der er startet på GF2 om sommeren ($P = 0,000$), men der er ikke signifikant forskel mellem forsøgselever og kontrolelever, som starter på GF2 om vinteren ($P = 0,478$).

Det fremgår af interviewene med forsøgernes projektledere, at der generelt har været et stort frafald blandt forsøgselever på GF2-forløbene. De peger dog på, at dette primært skyldes elevernes personlige udfordringer, som er uafhængige af forsøget. Der er dog ikke noget i interviewene, som kan forklare den store stigning i frafald blandt elever optaget om sommeren.

4.3.2 Forsøgene bidrager ikke til øget overgang

En analyse af elevernes overgang til hovedforløbet viser, at der også her er forskel på resultaterne, afhængigt af, om der er tale om elever optaget om sommeren eller vinteren.

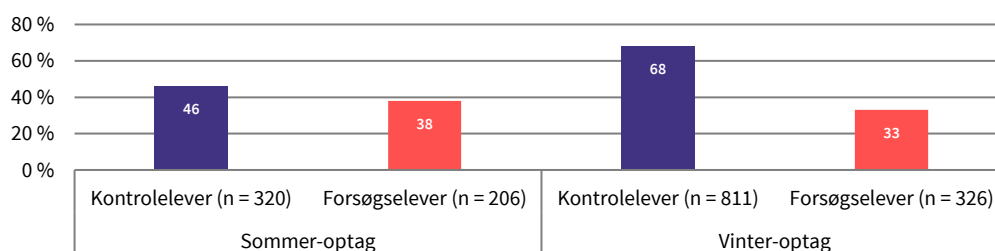
Blandt elever optaget om sommeren ses ingen signifikant forskel mellem forsøgslever og kontrollever. Blandt forsøgsleverne er 38 % overgået til hovedforløbet senest tre måneder efter fuldført GF2. For kontrolleverne gælder det 46 %.

Blandt elever optaget om vinteren viser analysen et signifikant fald i overgangen blandt forsøgsleverne. 33 % af forsøgsleverne er overgået til hovedforløbet senest tre måneder efter endt GF2, hvilket er signifikant lavere end for kontrolleverne, hvor det gælder 68 %.

Figur 4.3 herunder viser andelen af hhv. forsøgslever og kontrollever, som er overgået til hovedforløbet senest 3 måneder efter de har afsluttet GF2. Figuren er opdelt i elever optaget hhv. om sommeren og vinteren.

FIGUR 4.3

Overgang til hovedforløbet – tre måneder efter fuldført GF2 (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: En χ^2 -test viser, at der *ikke* er en signifikant forskel mellem forsøgslever og kontrollever, der er startet på GF2 om sommeren ($P = 0,076$). Der er derimod en signifikant forskel blandt elever, som starter på GF2 om vinteren ($P = 0,000$).

Det har ikke været muligt at undersøge, hvorvidt forsøgene har betydning i forhold til, om flere elever kommer i ordinær praktik frem for i skolepraktik. Det skyldes, at der i elevregisteret kun fremgår praktikinformationer for 92 kontrollever og 70 forsøgslever. De øvrige elevers praktiktypefremgår ikke af registeret. Der vil derfor være for stor usikkerhed behæftet ved en sådan analyse.

4.4 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater i forhold til elevernes udbytte af bredere GF2-forløb. Afsnittet tager udgangspunkt i de konkrete implementeringsmål, som er opstillet for dette indsatsområde, herunder at forløbene bidrager til stærkere og bredere faglighed, et forbedret uddannelsesmiljø samt dygtigere og mere motiverede elever. Der er derudover et mål om, at elevernes uddannelsesvalg kvalificeres, og de bredere forløb giver bedre mulighed og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler. Flere af fundene i afsnittet bekræfter det billede, der tegnede sig i midtvejs-evalueringen.

Konklusionerne i afsnittet bygger på interview med elever, lærere, projektledere og LUU-repræsentanter fra forsøg på både tekniske og merkantile uddannelser.

4.4.1 Bredere GF2 bidrager til bredere og mere reflektiv faglighed hos eleverne

Et af målene med forsøgene med bredere GF2 er give eleverne en stærkere og bredere faglighed. Antagelsen er, at eleverne både opnår de konkrete kompetencer inden for den valgte uddannelse, såvel som et øget kendskab til og forståelse af relaterede brancher.

Evalueringen peger på, at eleverne generelt har fundet det interessant at blive introduceret til flere brancher, og at de oplever at få en bredere forståelse for deres kommende fag. Der er ligeledes eksempler på, at de bredere GF2-forløb bidrager til, at eleverne bliver mere reflekterende over egen branche, da de får indblik i relaterede fagligheder.

Et eksempel på dette ses i de kvalitative interview, hvor en kokkelev fortæller, at besøget på slagteruddannelsen har givet hende et værdifuldt indblik i, hvordan pølser og bacon bliver til, inden begge dele ender i butikken. Denne indsigt er ifølge eleven også relevant for hendes kommende erhverv som kok. En anden elev fortæller, at besøget på ernæringsassistentuddannelsen gav hende anledning til refleksion over sit eget fag, da man på ernæringsassistentuddannelsen anretter maden på baggrund af andre kriterier end de, hun kendte fra sin kokkeuddannelse.

Det var spændende, for vi skulle tænke over portionsanretninger – anrette til småtspisende og normalspisende. Der var meget størrelsesforskel. Det var fedt at få et indblik i, hvordan de anretter til et sygehus. Inden for gastronomi anretter vi bare – ved ernæringsassistenterne er det anderledes.

Kokkelev, GF2

En vigtig pointe fra evalueringen er dog, at den tværfaglige undervisning kun giver udbytte for eleverne, når de selv kan se en relevans i forhold til deres valgte uddannelse. På bager- og konditoruddannelsen er der eksempler på, at eleverne har svært ved at få et fagligt udbytte i mødet med andre uddannelser. Projektlederen for et af forsøgene fortæller blandt andet, at råvarerne på de forskellige uddannelser adskiller sig meget på, fx på hhv. bageruddannelsen og de øvrige uddannelser i forsøget, såsom gastronom- og slagteruddannelsen. Nogle af de interviewede lærere peger derfor på, at enkelte elever fandt dele af den tværgående undervisning irrelevant.

Det skal dog bemærkes, at muligheden for at give eleverne en bredere introduktion til beslægtede uddannelser også findes inden for den gældende tilrettelæggelse, og at det udskudte uddannelsesvalg derfor ikke er en forudsætning for at ovenstående udbytter kan opnås. Det er dog først, når den bredere introduktion kobles til det udskudte uddannelsesvalg, at dette kan indgå i elevernes afklaringsproces omkring det endelige uddannelsesvalg.

4.4.2 Bred introduktion kan kvalificere elevernes endelige uddannelsesvalg

Forsøgene har givet skolerne mulighed for at tilrettelægge GF2-forløb, hvor eleverne har deltaget i undervisningen inden for flere forskellige uddannelser i løbet af GF2. Formålet med dette har været at kvalificere elevernes endelige uddannelsesvalg og dermed sikre, at flere vælger en uddannelse, de fagligt set har forudsætninger for, og som de har lyst til at gennemføre, og dermed mindskes risikoen for frafald og dobbeltuddannelse.

Eleverne får et realistisk billede af uddannelsens krav

Interview med elever, lærere og projektledere viser, at bredere GF2-forløb kan medvirke til, at eleverne får et realistisk billede af uddannelsernes omfang og faglige niveau, hvilket for nogle elever

kan føre til et omvalg. I disse tilfælde slipper eleverne, som resultat af forsøgene, for at starte forfra på GF2.

En projektleder fra forsøg på fødevare- og serviceuddannelserne fortæller blandt andet om en ordblind elev, som fandt ud af, at det ikke var realistisk at nå de faglige krav på ernæringsassistentuddannelsen. Efter en samtale med uddannelsesvejlederen fandt eleven ud af, at uddannelsen til gastronom var et bedre uddannelsesmatch og skiftede dertil.

I de kvalitative interview fortalte en elev ligeledes, at hun skiftede fra gourmetslagter til smørrebrød og catering. Ifølge eleven kom omvalget sig af, at hun fandt ud af, at uddannelsen til gourmetslagter er relativ lang (fire år), hvilket hun fandt uhensigtsmæssigt pga. hendes høje alder. Hun valgte derfor af skifte til den lidt kortere uddannelse, som stadig levede op til hendes ønske om at arbejde med mad.

Jeg har altid godt kunne lide at lave mad. Det kan være, det er den vej, jeg skal. Men da jeg startede, fandt jeg ud af, at uddannelsen er for lang. Inden jeg har fået en elevplads og så en fast plads, så er jeg næsten pensionist.

Elev, GF2

For denne elev medvirkede det bredere GF2 til, at hun valgte en uddannelse, som var mere realistisk i forhold til hendes livssituation.

Eleverne får bedre kendskab til brancherne

Evalueringen viser også, at forsøgene kan bidrage til, at eleverne får bedre kendskab til de enkelte brancher, hvilket er med til at kvalificere deres uddannelsesvalg. Dette kan enten ske gennem korte praktikforløb i virksomhederne eller praksisnær undervisning på skolen, som afspejler de arbejdsvilkår og opgaver, som eleven vil møde i branchen. Eleverne får herigennem lettere ved at vælge en uddannelse, som passer til deres kompetencer, ønsker og behov.

På landbrugsuddannelserne er der blandt andet en elev, som valgte at skifte til landbrugsuddannelsen fra dyrepasseruddannelsen, efter at hun fandt ud af, at landbrugsbranchen passede bedre til hendes ønske om at arbejde tæt med dyr – noget, som i realiteten ikke er muligt i zoo-branchen.

Faget fagmetodik, hvor vi var nede på gården, åbnede mine øjnene for, at jeg bedre kunne lide at være hernede. Her er mere ro ift. det andet [zoo]. Dét at være omkring dyrene og hjælpe dem på en anden måde end i zoo. Ro til at lære dyrene at kende. Du lærer kvierne at kende ift. i zoo, hvor man bliver kastet rundt til mange dyr.

Elev, GF2

Et andet eksempel er en elev, som valgte at skifte fra gastronomuddannelsen til gourmetslagter med speciale i delikatesse, da han efter et praktikforløb kom frem til, at arbejdstiderne som delikatesseassistent passede bedre til hans livssituation med små børn. Projektlederne vurderer, at eleverne på den måde har lettere ved at få – og ikke mindst gennemføre – et praktikforløb på hovedforløbet.

Erfaringen er dog, at det er vigtigt, at lærerne løbende vejleder eleverne om deres endelige uddannelsesvalg, såfremt det bredere GF2-forløb skal have den afklarende funktion, som det er tiltænkt.

På spørgsmålet om, hvad skolen kan gøre anderledes, nævnte to elever i deres svar, at skolen bør være mere opsøgende i forhold til vejledning om skift.

Elev 1: Man skal informere om det og tage folk til en samtale om, hvorvidt de har lyst til skifte. Vi skulle gå til dem.

Elev 2: Vi har manglet en samtale.

Elever, GF2

Som citatet herover illustrerer, har eleverne på denne skole savnet vejledning om uddannelses-skift. Det har i stedet været op til den enkelte elev at opsøge lærerne, hvilket har været en barriere for nogle elever.

Især de uafklarede elever får bedre forudsætninger for uddannelsesvalg

Interview med elever, lærere og projektledere fra de igangsatte forsøg viser, at det fortrinsvist er uafklarede elever, der får et udbytte af det bredere GF2-forløb, da det giver dem mulighed for at lære uddannelserne bedre at kende, inden de foretager et endeligt uddannelsesvalg.

Selvom erfaringerne generelt er, at afklarede elever i mindre grad får et udbytte af det bredere GF2-forløb, er oplevelsen dog, at med få undtagelser har disse elever taget godt imod den nye tilrettelæggelse. I de kvalitative interview fortæller en elev blandt andet, at hun blev bekræftet i sit oprindelige valg i mødet med de andre uddannelser på forløbet, hvilket hun var glad for.

Der er også eksempler på, at afklarede elever har gjort brug af muligheden for omvalg – enten fordi de ikke fik den ønskede kvoteplads, eller fordi de opdagede, at de ikke kunne leve op til kravene på den uddannelse, de oprindeligt havde ønsket.

Der er et enkelt eksempel på, at afklarede elever har været decideret utilfredse med det bredere GF2-forløb. Én skole oplevede i starten af forsøget, at elever fra gastronomiuddannelsen var meget kritiske over for forsøget. Skolen valgte derfor at tage gastronomiuddannelsen ud af forsøget efter én afprøvningsrunde. Ifølge projektlederen er elever på denne uddannelse ofte meget afklarede og motiverede, og elevernes bekymring gik på, om forsøget gav dem tilstrækkelig tid til at nå uddannelsens faglige mål.

Uanset om eleverne er afklarede eller uafklarede, er holdningen generelt, at det er rart med muligheden for omvalg. Som citatet herunder illustrerer, er eleverne især glade for muligheden for at ombestemme sig, uden at de mister et uddannelsesklip.

Jeg synes [bredere GF2] er en god idé, så man stadig har valget på samme skole, hvor linjerne er tæt på hinanden, i stedet for at gå her i otte-ni uger og så droppe ud og bruge et klip, hvis man ikke ville det.

Elev, GF2

Social tilknytning vægter højt ift. uddannelsesvalg

En vigtig erfaring fra forsøgene er, at det ikke kun er faglig interesse, som er styrende for elevernes endelige uddannelsesvalg. Sociale relationer og fysisk tilknytning til fx undervisningsstedet og dyrene, som de har arbejdet med, har også en stor betydning.

Et eksempel på dette ses i et forsøg med landbrugsuddannelsen og dyrepasseruddannelsen. Alle elever er i dette forsøg optaget på landbrugsuddannelsen, som er placeret på én matrikel. Eleverne har efter 15 uger haft mulighed for at søge en kvoteplads på dyrepasseruddannelsen, som er placeret på en anden matrikel. Erfaringen fra forsøget er dog, at meget få elever vælger at skifte uddannelse. Projektlederen forklarer dette med, at eleverne bliver knyttet til stedet, klassekammeraterne og de dyr, som de har arbejdet med. Eleverne vælger derfor at fortsætte på landbrugsuddannelsen, selvom de oprindeligt havde ønske om at blive dyrepassere.

4.4.3 Bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler

Bredere GF2-forløb har ligeledes til formål at stille eleverne stærkere i forhold til at opnå praktikaftaler. Dette kan enten ske ved, at flere elever vælger uddannelser med gode praktikmuligheder eller uddannelser, som passer til elevens kompetencer, ønsker og interesser. Forsøgene er særligt relevante ift. dimensionerede uddannelser med kvote, fordi skolerne får mulighed for at give elever, der er startet direkte på GF2, indsigt i beslægtede uddannelser og herigennem motivere dem til at tage en uddannelse, som ikke er dimensioneret med kvoter.

Elever kan skifte til uddannelser med bedre mulighed for praktikplads

Interview med elever, lærere og projektledere peger på, at de bredere GF2-forløb medvirker til at enkelte elever skifter til uddannelser, som stiller dem bedre i forhold til at få en praktikplads. Skiftet skyldes blandt andet, at elever får kendskab til praktikmulighederne inden for de forskellige uddannelser, hvilket kan være med til at kvalificere deres valg.

Ét eksempel på ovenstående ses på mekanikeruddannelsen, hvor en elev valgte at skifte fra personovgsmekanikeruddannelsen til lastvognsmekanikeruddannelsen efter at have deltaget i et oplæg fra et lastvognsfirma. Eleven fortæller i de kvalitative interview, at han på grund af manglende kendskab til branchen var af den overbevisning, at det var sværere at få elevplads som lastvognsmekaniker og derfor var startet på personovgsmekanikeruddannelsen. Virksomhedsoplægget bidrog dog til at rette på denne misforståelse, og forsøget muliggjorde skiftet.

Otte-ni uger inde på uddannelsen kom et lastvognsfirma ud på skolen og holdt et oplæg, hvor de sagde, at de havde mangel på elever, eller bare at hele lastvognsbranchen havde mangel, og at man stadig godt kunne skifte, hvis man ville. Det var dem, der gjorde, at jeg fik motivation til at skifte.

Elev, GF2

Bedre forudsætninger for tildeling af kvotepladser

På skoler med dimensionerede uddannelser med kvoter oplever lærerne, at det bredere GF2 giver dem bedre mulighed for at udvælge de mest kvalificerede elever til kvotepladser.

De forsøgsansvarlige på skolerne vurderer, at det har fungeret godt at vente med at tildele kvotepladser til eleverne, efter de er startet på et bredere GF2, fordi lærerne på den måde får mulighed for at se eleverne an og udvælge de elever, som de mener er mest egnede til den pågældende uddannelse ud fra parametre som mødepli, engagement og fagligt niveau, og som samtidig har større chancer for at få en elevplads inden for branchen.

4.4.4 Delte vurderinger af om forsøget bidrager til øget motivation

Et af formålene med de bredere GF2-forløb er at styrke elevernes motivation for at gennemføre uddannelsen gennem bredere kompetencer og øget afklaring. Der er dog blandede erfaringer ift., om forsøget lykkedes med dette. Generelt er lærernes vurdering dog, at det med meget få undtagelser ikke har haft en negativ betydning for elevernes motivation.

I de eksempler, hvor eleverne har mistet motivationen i forsøget, har der været tale om meget afklarede elever, som oplevede, at dele af undervisningen var irrelevante for den uddannelse, de ønskede. Fx fandt en bagerelev ikke undervisning med fokus på slagteruddannelsen relevant. I disse tilfælde har skolerne efterfølgende ændret i forløbet, så eleverne i højere grad har modtaget uddannelsesspecifik undervisning.

I de forsøg, som involverer dimensionerede uddannelser med kvoter, fortæller lærerne, at de oplever, at forsøget har bidraget til at motivere eleverne. Et eksempel på dette stammer fra forsøget på dyrepasser- og landbrugsuddannelsen, hvor lærerne bruger de første uger til at udvælge elever til kvotepladserne på dyrepasseruddannelsen. Ifølge lærerne har dette givet eleverne tid til at bevise deres engagement for uddannelsen. Det betyder, at nogle elever er blevet motiveret til at yde en ekstra indsats og dermed være bedre stillet i forhold til at få en af de eftertragtede kvotepladser. Dette var ikke muligt før forsøget, da alle kvotepladser blev uddelt forud for opstart på GF2 alene på baggrund af samtaler med eleverne.

4.4.5 Større hold bidrager til bedre uddannelsesmiljø

På nogle skoler har forsøget haft til formål at bidrage til et forbedret uddannelsesmiljø for eleverne. Dette gælder forsøg på skoler, som med de bredere GF2-forløb har haft mulighed for at oprette større hold.

Dette inkluderer forsøg på uddannelser inden for fødevarer og service, hvor skolerne oplevede, at der før i tiden kun startede under 10 elever på hver uddannelse. Forsøget har givet disse skoler mulighed for at samle elever på tværs af uddannelser i de første 10-16 uger af GF2 og dermed oprette større hold.

Erfaringen fra ovennævnte skoler er, at de større hold bidrager til et forbedret uddannelsesmiljø, da eleverne har adgang til et større socialt og fagligt fællesskab. En af projektlederne fortæller desuden, at selvom eleverne efterfølgende er blevet delt op på forskellige hold, mødes de stadig i pauserne. Dette vidner om, at det foregående, fælles forløb har skabt sociale relationer, som kan bibeholdes efterfølgende.

Skolernes erfaringer er derudover, at bredere GF2-hold giver mulighed for etablering af hold med en mere ligelig kønsfordeling, som ligeledes bidrager positivt til uddannelsesmiljøet. Dette er både erfaringen fra forsøg på fødevarer- og serviceuddannelserne og fra forsøg på tværs af dyrepasseruddannelsen og landbrugsuddannelsen.

4.5 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet et vigtigt opmærksomhedspunkt ift. tilrettelæggelse af et bredere GF2 forløb. Opmærksomhedspunktet er baseret på interview med projektledere, lærere, elever og LUU, samt skolernes selvevalueringer.

4.5.1 Bredere GF2 har potentiale, når virksomhederne ser et behov

I det ene forsøg, som udgik efter én afprøvningsrunde, var det en udfordring, at forsøget blev godkendt til gennemførsel på trods for manglende opbakning blandt de relevante virksomheder. Dette betød, at virksomhedernes motivation for at ansætte elever, som indgik i forsøget var meget lille, fordi de var bange for, at eleverne ikke havde tid til at opnå de samme kompetencer som på et GF2-forløb under de gældende rammer. Evalueringen peger således på, at opbakning fra virksomhederne har været en vigtig faktor i forhold til implementeringen af de bredere GF2-forløb.

Erfaringerne fra de igangsatte forsøg er, at et bredere GF2-forløb med et udskudt uddannelsesvalg særligt har potentiale på tværs af uddannelser, hvor den ene har en branche med stor efterspørg-

sel på elever og den anden har en branche, hvor der er mangel på praktikpladser i forholdet til efterspørgslen fra elever. Evalueringen peger desuden på, at bredere GF2-forløb kan medvirke til, at flere elever vælger brancher, hvor der er bedre muligheder for at få en elevplads.

5 Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder

Formålet med forsøgene under indsatsområdet *GF1 på tværs af hovedområder* er at kvalificere elevernes uddannelsesvalg ved at oprette fagretninger, som går på tværs af to eller flere hovedområder for at give eleverne indblik i en bredere vifte af uddannelser, end der almindeligvis er mulighed for inden for et hovedområde, inden eleverne skal træffe deres uddannelsesvalg⁴¹.

Formålet med evalueringen af dette indsatsområde er at undersøge, om et GF1, der går på tværs af hovedområder, bidrager til en stærkere og bredere faglighed hos eleverne, kvalificering af elevernes uddannelsesvalg, et forbedret uddannelsesmiljø samt dygtigere og mere motiverede elever⁴².

Der har været gennemført ét forsøg inden for indsatsområdet. Forsøget består i et GF1, som er tilrettelagt med en fælles fagretning på tværs af de to forskellige hovedområder *Omsorg, sundhed og pædagogik* og *Teknologi, byggeri og transport*, som begge udbydes af samme institution. Ifølge skolens selvevaluering har i alt 95 elever været omfattet af forsøget⁴³. Muligheden for at oprette fælles fagretninger på tværs af to hovedområder findes dog allerede inden for den gældende tilrettelæggelse, hvormed dispensation ikke er nødvendig⁴⁴.

Det er ikke muligt at vurdere indsatsens virkning i forhold til de kvantitative resultatomål om mindsket frafald og øget overgang til hovedforløbet for indsatsområdet på grund af, at det kvantitative datagrundlag er for lille til, at det er muligt at gennemføre disse analyser. Resultaterne i dette kapitel bygger derfor udelukkende på skolernes selvevalueringer, et interview med projektlederen for det gennemførte forsøg samt et interview med projektlederne for et af de ikke-igangsatte forsøg inden for indsatsområdet.

5.1 Resultater af forsøgene inden for indsatsområdet

I forsøget med den fælles fagretning *Sundhed, omsorg og service* på tværs af de to hovedområder *Omsorg, sundhed og pædagogik* og *Teknologi, byggeri og transport* introduceres eleverne både til SOSU-uddannelserne samt til serviceassistentuddannelsen⁴⁵. Erfaringerne fra forsøget indikerer, at

41 EVA har formuleret formålet med indsatsområdet på baggrund af skolernes formålsbeskrivelser i ansøgningerne til forsøgene.

42 Evalueringens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger (se appendiks C).

43 Skolen har dog ikke indrapporteret nogen elever til STIL.

44 Kilde: Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser, §23, stk. 6 (BEK nr. 570 af 07/05/2019)

45 En serviceassistent gør rent, rydder op og kan også transportere patienter. Serviceassistenter kan arbejde på hospitaler, skoler og i private virksomheder. Kilde: Uddannelsesguiden. Lokaliseret 20. juli 2020 på: <https://www.ug.dk/uddannelser/erhvervsuddannelser/teknologiogbyggeriogtransport/serviceassistent>.

den fælles fagretning har bidraget til at kvalificere og motivere nogle af de involverede elevers uddannelsesvalg, fordi de har fået indblik i indholdet af flere forskellige relevante uddannelser.

Forsøget har været særligt relevant for de elever, som oprindeligt ønskede at blive optaget på en SOSU-uddannelse, men som efter at have fået en bred introduktion til flere uddannelser på GF1 i stedet har ønsket at blive optaget på serviceassistentuddannelsen under hovedområdet *Teknologi, byggeri og transport*. Disse elever ville ellers ikke være fortsat på GF2, ifølge projektlederen for forsøget. Elever, som har været afklarede om, hvorvidt de ønskede optagelse på en SOSU-uddannelse på GF2, har derimod ikke oplevet den bredere introduktion til flere forskellige uddannelser på GF1 som relevant for dem.

Projektlederen vurderer ikke, at forsøget har haft nogen særlig betydning for uddannelsesmiljøet, eller at det er muligt at vurdere, hvorvidt eleverne er blevet dygtigere i forsøgsperioden.

5.1.1 Antal forsøg og elever

Der blev godkendt seks forsøg inden for indsatsområdet *GF1 på tværs af hovedområder*. Ét af disse forsøg har været igangsat i forsøgsperioden.

Fire af de ikke-igangsatte forsøg var i praksis ét samlet forsøg med et fælles GF1 med tre forskellige skoler, hhv. en teknisk, en merkantil og en SOSU-skole. De involverede skoler påbegyndte i efteråret 2018 udarbejdelsen af en fælles lokal undervisningsplan (LUP) for forløbet med henblik på at optage elever i august 2019. Forsøget udgik dog i 2019, fordi der ikke var et tilstrækkeligt antal elever, der viste interesse for at søge ind på et GF1 på tværs af alle fire hovedområder. Erfaringerne fra arbejdet med en fælles LUP er dog inddraget i evalueringen.

Det sjette og sidste forsøg blev heller ikke igangsat pga. af manglende elevtilslutning.

Der er ikke indrapporteret nogen elever til STIL på det igangsatte forsøg, men i selvevalueringen angiver projektlederen, at i alt 95 elever er startet på det GF1, der omfattes af forsøget.

TABEL 5.1

Status – Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL
6	1	(95)*

Kilde: Styrelsen for IT og Læring, maj 2020.

Note: *Projektlederen fra ZBC angiver i selvevalueringen, at der i alt er optaget 95 elever på forsøget. Skolen har dog ikke indrapporteret nogen elever til STIL på dette forsøg.

5.2 Forsøgenes gennemførelse

I det følgende beskrives det gennemførte forsøg med én fælles fagretning, der går på tværs af to hovedområder samt det ikke-igangsatte forsøg, som indebar udarbejdelsen af en fælles lokal undervisningsplan (LUP) for et GF1 på tværs af alle fire hovedområder. Erfaringerne fra det ikke-igangsatte forsøg findes også i midtvejsevalueringen.

5.2.1 GF1 med fagretningen *Sundhed, omsorg og service*

Det gennemførte forsøg med den fælles fagretning *Sundhed, omsorg og service* henvender sig hovedsageligt til elever, som ved begyndelsen af GF1 ønskede optagelse på en SOSU-uddannelse – herunder social- og sundhedshjælperuddannelsen og social- og sundhedsassistentuddannelsen – men som har haft gavn af også at blive introduceret til en anden type uddannelse i form af serviceassistentuddannelsen. Formålet med den fælles fagretning har derved været at give eleverne en bred introduktion til uddannelserne inden for SOSU-området samt til serviceassistentuddannelsen, som har flere sammenlignelige træk med SOSU-uddannelserne. Forsøget har samtidig haft til formål at forebygge senere omvalg ved, at eleverne har haft mulighed for at blive mere afklarede omkring deres uddannelsesvalg gennem en bredere introduktion til flere forskellige uddannelser.

Ifølge projektlederen har forsøget været mest relevant for de elever, som efter at have stiftet bekendtskab med SOSU-uddannelserne er blevet klar over, at de ønskede en uddannelse med mindre borgerkontakt, men stadig inden for social- og sundhedsområdet. Samtidig gælder det for nogle elever, at de efter at være startet på GF1 har fundet ud af, at de ønskede en uddannelse, hvor det faglige niveau i grundfagene var lavere, og uddannelsen derfor burde være nemmere at gennemføre end en af SOSU-uddannelserne, forklarer projektlederen.

Undervisningens tilrettelæggelse

Undervisningen på den afprøvede fagretning *Sundhed, omsorg og service* har været tværfagligt tilrettelagt, så eleverne både har fået indsigt i SOSU-uddannelserne og serviceassistentuddannelsen. Eleverne blev i undervisningen præsenteret for eksempler fra begge hovedområder. Konkret blev de introduceret til praktiske opgaver på rengøringsområdet samt opgaver inden for sundhed og pleje. For at gøre undervisningen mere praksisnær har skolen valgt at skemalægge en lærer med særlige kompetencer inden for rengøringsmaskiner, fortæller projektlederen.

Lærernes samarbejde var et vigtigt afsæt for gennemførelse af forsøget

Der har været god opbakning til forsøget blandt lærerne, hvilket blandt andet skyldes, at de allerede inden forsøget blev igangsat var vant til at samarbejde og havde erfaring med at undervise på både SOSU-uddannelserne og serviceassistentuddannelsen, fortæller projektlederen. Lærerne har desuden haft en fælles forberedelse i forhold til den nye fagretning *Sundhed, omsorg og service* og været involverede i arbejdet med at tilrette den lokale undervisningsplan samt tilhørende digitale læringspakker.

5.2.2 LUP for bredere GF1 på tværs af SOSU-, tekniske og merkantile uddannelser

Igennem de sidste tre skoleår har de tre skoler, der indgår i forsøget med udvikling af en fælles lokal undervisningsplan (LUP) for et bredere GF1-forløb, samarbejdet om at udbyde et fælles GF1 i Mariagerfjord Kommune. Lovgivningsmæssigt har det dog ikke tidligere været muligt at arbejde med en fælles, lokal undervisningsplan for forløbet, og skolerne har derfor ansøgt om at være en del af forsøgsordningen for at kunne udarbejde en sådan plan.

Skolerne, der samarbejdede om forsøget, afprøvede dog ikke den fælles fagretning på GF1 i praksis, da der ikke har været tilstrækkelig mange elever, der tilmeldte sig det brede GF1 på tværs af alle fire hovedområder.

Udarbejdelsen af den lokale undervisningsplan (LUP)

Skolerne, der samarbejdede om forsøget, erfarede, at udarbejdelsen af en fælles, lokal undervisningsplan for et bredere GF1 har bidraget til at gøre samarbejdet om fagretningen til et fælles projekt blandt skolerne.

Udarbejdelsen af den lokale undervisningsplan for det fælles GF1 skete, ifølge skolernes selvevalueringer, i et ligeværdigt samarbejde imellem de tre skoler. Helt konkret har den pædagogiske konsulent på SOSU-skolen og en uddannelsesleder sammen med de lærere, som skulle undervise på forløbet på tværs af de tre involverede skoler, arbejdet med at beskrive læringsaktiviteterne i en LUP. Formålet med den fælles proces har været at skabe et fælles, pædagogisk grundlag for undervisningen, fortæller en af projektlederne.

De tre skoler har i flere år arbejdet på at få mulighed for at udbyde GF1 i Mariagerfjord Kommune og har derfor allerede gjort sig en række erfaringer med samarbejdet. En af de interviewede projektledere peger på, at det har krævet mange ressourcer at få et samarbejde til at fungere imellem tre skoler.

Tidligere har det været en udfordring at gøre samarbejdet om fagretningen til et fælles projekt, men udarbejdelsen af en fælles LUP har gjort en forskel for skolernes samarbejde i den forstand, at lærerne har suppleret hinandens faglighed og i højere grad end tidligere skabt et fælles fundament for undervisningen.

Projektlederen peger på, at det var særligt vigtigt, at ledelsen satte rammerne for lærernes arbejde for at understøtte et fælles grundlag for undervisningen og styrke samarbejdet imellem de lærere, som skulle have undervist på GF1. Fx blev medarbejdere på alle de involverede skoler sikret fælles tid til at udarbejde en lokal undervisningsplan for det brede GF1, forklarer projektlederne for forsøget.

5.3 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater i forhold til elevernes udbytte af det gennemførte forsøg med GF1 på tværs af to hovedområder. Afsnittet tager udgangspunkt i de implementeringsmål, som er opstillet for dette konkrete indsatsområde, herunder at eleverne opnår en stærkere og bredere faglighed, at elevernes uddannelsesvalg kvalificeres, og uddannelsesmiljøet forbedres, samt at eleverne bliver dygtigere og mere motiverede.

Afsnittet bygger dog udelukkende på interview med projektlederen for det gennemførte forsøg samt skolens selvevalueringer, og resultaterne skal ses i dette lys.

5.3.1 Fælles fagretning har fået elever, som ellers ikke ville være fortsat på GF2, til at fortsætte på serviceassistentuddannelsen

Erfaringerne med den fælles fagretning *Sundhed, omsorg og service* indikerer, at forsøget har bidraget til at kvalificere og motivere nogle af de involverede elevers uddannelsesvalg, fordi de har fået indblik i fællestræk og forskelle mellem de involverede uddannelser.

Forsøget har været særligt relevant for den gruppe elever, som efter at have stiftet bekendtskab med SOSU-uddannelserne er blevet klar over, at uddannelserne ikke levede op til deres forventninger, og som i stedet har valgt serviceassistentuddannelsen under hovedområdet *Teknologi, byggeri og transport*. Disse elever ville ellers ikke være fortsat på en af SOSU-uddannelserne på GF2, ifølge

projektlederen for forsøget. Elever, som har været afklarede om, at de ønskede optagelse på en SOSU-uddannelse på GF2, har derimod ikke oplevet den bredere introduktion til flere forskellige uddannelser på GF1 som relevant for dem.

Projektlederen vurderer ikke, at forsøget har haft nogen særlig betydning for uddannelsesmiljøet, eller at det er muligt at vurdere, hvorvidt eleverne er blevet dygtigere.

5.4 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet et særligt opmærksomhedspunkt ift. tilrettelæggelsen af et GF1 på tværs af hovedområder.

5.4.1 GF1 på tværs af hovedområder og på tværs af skoler har været svært at implementere pga. institutionsstrukturerne

Erfaringerne fra forsøgene indikerer, at et bredt GF1 på tværs af hovedområder er vanskeligt at implementere på tværs af forskellige skoler på grund af forskellige institutionsstrukturer. Skolerne har samtidig meget forskellige vilkår for implementeringen af et GF1 på tværs af hovedområder afhængig af udbuddet af GF1-forløb på de enkelte skoler.

Den afprøvede struktur ser ud til at have fungeret godt, når forsøget har været afprøvet inden for samme skole. I erhvervsuddannelsesreformen (2015)⁴⁶ er der dog lagt op til, at alle GF1-forløb pr. definition giver adgang til alle GF2-forløb. Barriererne i forbindelse med at oprette forsøg med GF1 på tværs af hovedområder peger derfor på, at det er centralt at gøre opmærksom på den mulighed, der ligger i, at man på den enkelte skole gør mere for at udnytte, at GF1 giver adgang til alle GF2-forløb. Fx er der et potentiale i at guide flere af de elever, der ikke kommer ind på deres ønskede uddannelse på GF2, til at vælge en anden uddannelse.

Samlet set peger erfaringerne fra forsøgene på, at det i højere grad er centralt, at skolerne er opmærksomme på muligheden for, at eleverne kan skifte uddannelse på GF2, end at skolerne arbejder med at oprette fagretninger, der går på tværs af GF1.

⁴⁶ Aftalen om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser blev indgået d. 24. februar 2014 mellem Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre) og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance. Lokaliseret d. 20. juli 2020 på: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/nyheder-lovgivning-og-reform/politiske-aftaler-og-oplaeg>.

6 Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb

Formålet med forsøgene under indsatsområdet *GF1 og GF2 som samlet forløb* er at skabe en bedre sammenhæng mellem de to grundforløb og understøtte en bedre sammenhæng i undervisningen⁴⁷.

Der har været gennemført to forsøg inden for indsatsområdet på tværs af to skoler. Forsøgene inkluderer grundforløbet til uddannelserne inden for detail, handel og eventkoordinator, og 82 elever er ifølge skolernes indrapportering til STIL omfattet af forsøgene.

De igangsatte forsøg består i en anderledes tilrettelæggelse af grundforløbet, hvor undervisningen i grundfag og erhvervsfag⁴⁸ spredes ud på 40 uger på tværs af GF1 og GF2 i stedet for at skulle gennemføres på hver 20 uger på enten GF1 eller GF2, som det er tilfældet under de gældende rammer. Derudover har ét af forsøgene arbejdet med dobbelt branchevalg i de uddannelsesspecifikke fag⁴⁹.

Formålet med evalueringen af forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb er at undersøge, om implementeringen af GF1 og GF2 som samlet forløb bidrager til en øget faglig sammenhæng og progression i uddannelsen, øget fag- og professionsidentitet blandt eleverne, et forbedret uddannelsesmiljø samt dygtigere og mere motiverede elever⁵⁰.

Det er ikke muligt at vurdere indsatsens reelle virkning i forhold til de kvantitative resultatomål om mindsket frafald og øget overgang til hovedforløbet, da datagrundlaget på dette indsatsområde er for begrænset. Evalueringen beskæftiger sig derfor udelukkende med de kvalitative implementeringsmål. Resultaterne i dette kapitel bygger på interview med projektlederne for forsøgene, et interview med de involverede lærere⁵¹ i et af forsøgene samt skolernes selvevalueringer.

47 EVA har formuleret formålet med indsatsområdet på baggrund af skolernes formålsbeskrivelser i ansøgningerne til forsøgene.

48 Kun i ét af de gennemførte forsøg har undervisningen i erhvervsfag været spredt ud på tværs af GF1 og GF2.

49 Denne del af indsatsen beskrives i kapitel 4 om bredere GF2.

50 Evalueringens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger (se appendiks C).

51 Interviewet blev gennemført i forbindelse med casebesøg på forsøg med merkantil eud, hvor der ligeledes gennemførtes forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb på merkantile eud-forløb.

6.1 Resultater af forsøgene inden for indsatsområdet

Den afprøvede struktur, hvor fagene spredes ud over GF1 og GF2, har understøttet det faglige flow i undervisningen, muligheden for tværfagligt samspil mellem fagene samt muligheden for faglig fordybelse på grundforløbet, vurderer de involverede lærere og projektledere.

Forsøgene har bidraget til, at eleverne i højere grad har oplevet at være startet på en merkantil uddannelse på grund af den tidlige introduktion til de erhvervsrettede grundfag, som samtidig har understøttet en tidlig opbygning af en faglig bevidsthed og faglig identitet blandt eleverne, ifølge projektledere og lærere.

Projektledere og lærere fremhæver, at de som en del af forsøget over tid har kunnet iagttage en øget motivation og trivsel blandt eleverne, dels fordi eleverne nu undervises i de merkantile grundfag fra uddannelsens start, og dels fordi introduktionen til disse fag på GF1 også gør det muligt at styrke det merkantile indhold i erhvervsfagene.

Erfaringerne fra forsøgene indikerer, at den afprøvede struktur samtidig har haft en positiv betydning for lærernes mulighed for at understøtte elevernes læring og motivation i grundfagene, fordi undervisningen i disse fag har været spredt ud over en længere periode og dermed understøttet en anden læreproces for eleverne.

6.1.1 Antal forsøg og elever

Der er godkendt tre forsøg inden for indsatsområdet *GF1 og GF2 som samlet forløb*. To af disse forsøg er igangsat i 2018.

Det tredje forsøg var planlagt som et fællesfagligt grundforløb med temaet *Mad*, der gav adgang til at fortsætte på hovedforløbet til ernæringsassistent, tjener og gastronom. Formålet med forsøget var at tiltrække flere unge fra grundskolen til mad-uddannelserne ved at give en bred introduktion til uddannelserne inden for området. Forsøget kom dog aldrig i gang på grund af manglende elevtilslutning. Ifølge projektlederen for forsøget fravalgte eleverne at søge ind på det fællesfaglige grundforløb, fordi det ikke stemte overens med det kendskab til grundforløbet på erhvervsuddannelserne, som eleverne havde fået fra vejledningen i grundskolen.

I alt er 82 elever indrapporteret til STIL som omfattet af forsøgene under dette indsatsområde. Dette inkluderer både elever, som er startet på GF1 og elever, som er startet direkte på GF2.

TABEL 6.1

Status – Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL
3	2	82

Kilde: Styrelsen for IT og Læring, maj 2020.

Note: Der er også registreret otte elever på EUC Nordvestsjælland, men ifølge projektlederen er dette forsøg ikke blevet afprøvet pga. for få elevtilmeldinger. Disse elever indgår derfor ikke i tabellen herover.

6.2 Forsøgenes gennemførelse

I det følgende beskrives de to gennemførte forsøg, som begge har været afprøvede på grundforløbet til merkantile uddannelser.

I de to gennemførte forsøg består den afprøvede struktur i at fordele grundfagene på tværs af GF1 og GF2 for at skabe en bedre faglig sammenhæng og progression i uddannelsen. I det ene af de to forsøg er erhvervsfagene også fordelt på tværs af GF1 og GF2. De uddannelsesspecifikke fag er i begge forsøg placeret på GF2 som i den gældende tilrettelæggelse.

I et af de gennemførte forsøg gennemføres der også forsøg med dobbelt branchevalg på GF2, hvor eleverne får kompetencer, der giver adgang til to forskellige merkantile hovedforløb. Formålet med det dobbelte branchevalg er at skabe bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikpladser og dermed styrke elevernes overgang til hovedforløbet. Erfaringerne fra denne del af forsøget behandles i kapitel 4 om forsøg med bredere GF2.

Forsøgenes indhold fremgår af tabel 6.2 herunder.

TABEL 6.2

Fordeling af grundfag på tværs af GF1 og GF2

Skole	Grundfag som indgår i forsøget	Øvrigt indhold i forsøg
College 360	- Dansk - Engelsk - Erhvervsøkonomi - Afsætning - Informationsteknologi	Erhvervsfag fastholdes på GF1 men tilrettelægges ikke ud fra fastlagt 12-ugers ramme, men fleksibelt med afsæt i elevernes behov ift. at nå fagenes læringsmål. Dobbelt branchevalg på GF2 inden for detail og handel.
Køge Handelsskole	- Engelsk - Matematik (som støttefag) - Erhvervsøkonomi - Afsætning - Informationsteknologi	Erhvervsfag fordeles som tværfaglige projekter på tværs af GF1 og GF2 med et omfang af to ugers varighed på GF1 og et omfang af tre ugers varighed på GF2.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut

Note: Varigheden af undervisningen i erhvervsfagene på GF1 er 12 uger i den gældende model.

6.2.1 Ny tilrettelæggelse af grundfag

I begge forsøg er der afprøvet en struktur, hvor grundfagene er blevet tilnærmelsesvist ligeligt fordelt på tværs af de to grundforløb. Der er dog forskel på hvilke grundfag, der indgår i de to forsøg.

Formålet med at sprede grundfagsundervisningen har i begge forsøg været at tilrettelægge en mere sammenhængende undervisning med en mere jævn progression henover grundforløbet, så skiftet fra GF1 til GF2 ikke opleves så voldsomt for eleverne som i den gældende tilrettelæggelse. Samtidigt har det været hensigten at give eleverne en tidlig oplevelse af at gå på en merkantil uddannelse, ved at de møder de erhvervsrettede fag allerede på GF1 og ikke først på GF2, som i den gældende tilrettelæggelse.

I det ene forsøg har der været afprøvet en struktur, hvor GF1 og GF2 tilrettelægges med både hel-årsfag og fag fordelt på semestre. Timerne til grundfagene er blevet fordelt tilnærmelsesvist ligeligt på tværs af de to grundforløb, mens de uddannelsesspecifikke fag er fastholdt på GF2.

På begge grundforløb har eleverne arbejdet projektorienteret. På GF1 er der blevet arbejdet projektorienteret på tværs af grundfag og erhvervsfag, mens grundfagene på GF2 har taget afsæt i en række overordnede temaer og peget ind i de uddannelsesspecifikke fag og et afsluttende projekt efter hvert tema.

I det andet forsøg er der afprøvet en struktur, hvor grundfagene er blevet fordelt tilnærmelsesvist ligeligt på tværs af de to grundforløb, men hvor erhvervsfag er fastholdt på GF1, som i den gældende tilrettelæggelse. På GF1 er alle grundfagene samt det valgfri støttefag matematik blevet afsluttet på E-niveau med standpunktskarakterer og udtrækning til intern eksamen i et af grundfagene. Undervisningen og eksamen i grundfaget dansk er blevet bibeholdt uændret.

Samtlige elever i forsøget har fortsat med alle grundfag, undtagen dansk, på nær de fag, som er blevet udtrukket til eksamen på GF2.

6.2.2 Ny tilrettelæggelse af erhvervsfag

I det forsøg, hvor der er afprøvet en ny tilrettelæggelse af erhvervsfagene, har formålet været at give eleverne mulighed for i højere grad at arbejde med tværfaglige projekter, som kombinerer både grundfag, erhvervsfag og uddannelsesspecifikke fag. I det andet forsøg har formålet med den nye tilrettelæggelse af erhvervsfagene været at tilrettelægge undervisningen mere fleksibelt for at kunne udfordre eleverne på det faglige niveau, de er på.

I det ene forsøg har skolen afprøvet en ny tilrettelæggelse af erhvervsfagene, hvor undervisningen spredes ud over hele grundforløbet og fordeles som tværfaglige projekter af to-tre ugers varighed. Skolen bryder således med reglen om, at erhvervsfagene skal gennemføres i løbet af GF1⁵². Skolen fastholder de introducerende elementer (erhvervsfag 1) på GF1, mens erhvervsfag 2 og 3 fordeles som tværfaglige projekter på tværs af GF1 og GF2 med et omfang af to ugers varighed på GF1 og et omfang af tre ugers varighed på GF2.

I det andet forsøg har man valgt at holde fast i den gældende tilrettelæggelse, hvor erhvervsfagene placeres på GF1. Dog har skolen ikke tilrettelagt erhvervsfagene ud fra den fastlagte 12-ugers ramme, som i den gældende tilrettelæggelse, men fleksibelt med afsæt i elevernes behov ift. at nå fagenes læringsmål. Projektlederen for forsøget forklarer, at den faste varighed af erhvervsfagene på 12 uger i den gældende tilrettelæggelse ikke gav plads til differentiering ift. den tid, eleverne behøvede for at nå fagenes mål.

6.3 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater i forhold til elevernes udbytte af GF1 og GF2 som samlet forløb. Afsnittet tager udgangspunkt i de konkrete implementeringsmål, som er opstillet for dette indsatsområde, herunder at forsøgene bidrager til en øget faglig sammenhæng og pro-

52 Kilde: BUVM (2020). Lokaliseret 20. juli 2020 på: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/uddannelser/eud/grundforloebets-1-del>.

gression i uddannelsen, øget fag- og professionsidentitet blandt eleverne, et forbedret uddannelsesmiljø samt dygtigere og mere motiverede elever. Flere af fundene i afsnittet bekræfter det billede, der tegnede sig i midtvejsevalueringen.

Konklusionerne i afsnittet bygger på interview med projektlederne for forsøgene, et interview med involverede lærere i det ene forsøg samt skolernes selvevalueringer.

6.3.1 Forsøg har understøttet tidlig opbygning af faglig bevidsthed blandt elever

Erfaringerne fra de to forsøg indikerer, at den afprøvede struktur har bidraget til, at de elever, der indgik i forsøgene, har oplevet at være startet på en merkantil uddannelse fra begyndelsen af GF1. Den tidlige introduktion til mere konkrete, merkantile læringsaktiviteter i de erhvervsrettede grundfag i den afprøvede struktur har understøttet en tidlig opbygning af en faglig bevidsthed og faglig identitet blandt eleverne, vurderer projektlederne og de interviewede lærere. Den ene af projektlederne uddyber i forlængelse heraf, at de på den pågældende skole tidligere har oplevet, at eleverne blev skuffede over ikke at møde merkantilt orienterede grundfag fra starten af deres uddannelse.

Både de interviewede lærere og projektlederne fremhæver, at de som en del af forsøget over tid har kunnet iagttage en øget motivation og trivsel blandt eleverne, dels fordi eleverne nu undervises i de merkantile grundfag fra uddannelsens start, og dels fordi introduktionen til disse fag på grundforløbets første del også gør det muligt at styrke det merkantile indhold i erhvervsfagene. Lærere og projektledere fremhæver desuden, at muligheden for at bringe erhvervsfagene samt grundfagene erhvervsøkonomi, afsætning, informationsteknologi og matematik i spil sammen med de humanistiske grundfag fra uddannelsens start har skabt et bedre fagligt flow i uddannelsen og et mere praksisrettet uddannelsesforløb for eleverne.

Ifølge projektlederne er det ikke muligt at vurdere, om forsøget har bidraget til, at eleverne er blevet dygtigere.

6.3.2 Et mere varieret skema med flere forskellige fag på GF1 kan medvirke til øget motivation

Det har virket motiverende på eleverne, at skemaet på GF1 har været mere varieret end i den gældende tilrettelæggelse, fordi eleverne både har haft undervisning i grundfag, som fx afsætning og erhvervsøkonomi, og i de øvrige grundfag, som fx dansk og engelsk, samt i erhvervsfagene på GF1, ifølge projektlederne og lærerne. Eleverne har tidligere oplevet GF1 som en smule ensformigt, forklarer den ene projektleder.

Det kan være en udfordring ved den afprøvede struktur, at eleverne kan miste motivationen for fagene, fordi der går længere tid mellem, at de har undervisning i de enkelte fag, fremhæver lærerne. Der ligger derfor en vigtig opgave for lærerne i at sikre, at undervisningen forbliver interessant og relevant for eleverne over tid.

6.3.3 Bedre mulighed for faglig fordybelse i de grundfag, som spredes over 40 uger

Fordelingen af grundfagstimerne på tværs af grundforløbet har været hensigtsmæssig for elevernes mulighed for faglig fordybelse i de grundfag, som ikke afsluttes på GF1, fordi eleverne har haft længere tid til at lære faget at kende, ifølge de interviewede lærere.

Det har tidligere været en udfordring i de grundfag, der afsluttes på GF1, at der er gået lang tid med at etablere et godt læringsmiljø via temaer og emner, der ikke relaterer sig direkte til grundfagene faglige mål, fordi eleverne er nye på uddannelsen, forklarer lærerne. Tiden er blandt andet gået med trivselsrelaterede emner som fx at skabe en god samarbejdskultur blandt eleverne.

Med den afprøvede struktur har det været en fordel for de grundfag, som fortsættes på GF2, at den tid, der går med ikke-fag-faglige trivselsrelaterede områder i undervisningen på GF1, kan indhentes i løbet af GF2, hvor eleverne har mere tid til at fordybe sig i fagene, fordi de er blevet mere hjemmefamlede på uddannelsen, understreger lærerne.

Samtidig vurderer lærerne, at det er positivt, at lærere og elever har haft længere tid til at lære hinanden at kende og opbygge en relation. Det har skabt større tryghed blandt eleverne, at det er de samme lærere, der følger dem gennem grundforløbet, hvilket har understøttet et godt læringsmiljø.

6.3.4 Lærerne har haft bedre forudsætninger for faglig bedømmelse af eleverne

Et af målene med forsøgene med GF1 og GF2 som samlet forløb er, at eleverne skal blive dygtigere og mere motiverede. Spredningen af undervisningen i grundfagene henover GF1 og GF2 har givet lærerne mulighed for at lære eleverne at kende over tid. De interviewede lærere fremhæver, at det har været en betydelig fordel ved forsøget, at de med nye tilrettelæggelse af fagene har haft mulighed for at arbejde med elevernes motivation og faglige niveau over tid, inden fokus flytter sig til de faglige forventninger ift. karaktergivning og eksamen.

De interviewede lærere fremhæver, at de inden forsøget oplevede, at det var en udfordring enten at skulle give eleverne feedback på deres faglige niveau eller en faglig bedømmelse i form af standpunktskarakterer eller eksamenskarakter i de grundfag, som blev afsluttet på GF1. Det skyldtes, at lærerne ikke havde tilstrækkeligt kendskab til eleverne til at kunne bedømme deres faglige niveau. Samtidig havde lærerne ikke en oplevelse af, at der var tid nok i faget til at arbejde med at forbedre elevernes faglige niveau, inden faget skulle afsluttes.

Muligheden for at arbejde med elevernes faglige niveau over en længere periode fremhæves af lærerne, som et af de afgørende, positive elementer ved forsøget, hvilket blandt andet skyldes, at det er lærernes erfaring, at dårlige karakterer på GF1 har en negativ indflydelse på elevernes motivation for at fortsætte på uddannelsen.

6.3.5 Forsøg har bidraget til at styrke uddannelsesmiljøet i det ene forsøg

Projektlederen for det ene forsøg fremhæver, at forsøget har understøttet et godt uddannelsesmiljø ved, at eleverne har fået et stærkere fagligt fællesskab, fordi det merkantile indhold i uddannelsen er blevet tydeligt fra uddannelsens start og blandt eleverne har skabt et fællesskab om at gå på en merkantil uddannelse.

Projektlederen for det andet forsøg vurderer ikke, at det er muligt at svare entydigt på, om forsøget har bidraget til et forbedret uddannelsesmiljø eller ej.

6.4 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet her et opmærksomhedspunkt ift. et samlet GF1 og GF2 med en anderledes tilrettelæggelse af undervisningen.

6.4.1 GF2-optag kan udgøre en udfordring

Ifølge begge forsøgs projektledere samt skolernes selvevaluering er det udfordrende at optage elever direkte på GF2 under forsøget på de uddannelser, der indgår i forsøget. Samtidig kræver forsøgene, at der tages særligt hensyn til de elever, som har taget del i forsøgsordningen på GF1 og gerne vil skifte til en uddannelse, der er struktureret efter den eksisterende ordning på GF2.

Udfordringen ift. at optage elever direkte på GF2 under forsøgsordningen består i, at disse elever er gået glip af undervisningen i de grundfag, som er påbegyndt på første grundforløb. Omvendt er udfordringen for elever, der gerne vil skifte til et GF2, som er struktureret efter den gældende tilrettelæggelse, at de skal have afsluttet de samme fag på GF1, som elever, der følger den almindelige grundforløbsstruktur.

På de to skoler, der har gennemført forsøg, har medarbejderne vurderet fra elev til elev, hvad der skulle til for, at eleverne kunne påbegynde et almindeligt GF2 i de få tilfælde, hvor det indtil videre har været aktuelt. Problematikken vedrørende elever, der starter direkte på GF2, er hidtil under forsøgene blevet løst ved at have separate GF2-hold, som følger den gældende tilrettelæggelse for fordeling af fag mellem de to grundforløb. Derfor er denne elevgruppe heller ikke inkluderet i den ene skoles delforsøg vedrørende dobbelt branchevalg.

7 Forsøg med teknisk eux

Forsøgene under indsatsområdet *Forsøg med teknisk eux* har haft til formål at gøre eux-eleverne mere attraktive for virksomhederne og give dem en mere sammenhængende og værdifuld uddannelsestid⁵³. Skolerne har arbejdet med at opnå dette formål gennem en ændring af strukturen for placering af fag på grundforløbet samt afprøvningen i de gymnasiale og erhvervsfaglige fag.

Der har været gennemført fem forsøg inden for indsatsområdet på tværs af fem skoler. Forsøgene inkluderer i alt 24 tekniske erhvervsuddannelser med eux⁵⁴. I alt 985 elever er ifølge skolernes indrapporteringer til STIL, omfattet af forsøg under dette indsatsområde.

Formålet med evalueringen af dette indsatsområde er at undersøge, om forsøgene har bidraget til mindsket frafald blandt eleverne og øget overgang til hovedforløbet. Evalueringen af dette indsatsområde har ligeledes til formål at belyse, hvorvidt implementeringen af forsøgene inden for teknisk eux har bidraget til øget faglig sammenhæng og progression i undervisningen samt dygtigere og mere motiverede elever⁵⁵.

Konklusionerne i dette kapitel bygger på registerdata, selvevalueringer fra skolerne, interview med projektlederne for forsøgene og LUU-formænd for uddannelser, der har været involveret i forsøgene, samt interview med lærere og elever, der har indgået i forsøgene på udvalgte skoler.

7.1 Resultater af forsøgene under indsatsområdet

Der er generel enighed blandt både lærer og elever om, at forsøgene har været med til at styrke den faglige sammenhæng og progression i undervisningen på de involverede uddannelsers grundforløb (se figur 7.2 for oversigt over de 29 involverede uddannelser). Det fremgår desuden af data-materialet, at forsøgene har skabt bedre forudsætninger for at tilrettelægge motiverende grundforløb og undervisning i fagene omfattet af forsøget for alle elever, ligesom at forsøgene har forbedret lærernes mulighed for at understøtte elevernes faglige udvikling, skriftlige kompetencer og trivsel. Der er dog forskellige erfaringer blandt matematiklærere mht., hvorvidt den nye tilrettelæggelse af matematikfaget på grundforløbet har resulteret i det ønskede udbytte hos eleverne.

53 Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

54 Det involverer uddannelserne til: Bygningssnedker, Møbelsnedker, Træfagenes byggeuddannelse, Værktøjsmager, Automatiktekniker, Bager og Konditor, Bygningsmaler, Data og kommunikation, Elektriker, Ernæringsassistent, Frisør, Hospitalsteknisk assistent, Kosmetiker, Lastvogsmekaniker, Personvogsmekaniker, Stuktør, Tjener Elektriker, Industritekniker, Maskinsnedker, Murer, Smed, Snedker, VVS-energi (se figur 7.2)

55 Evalueringens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger. Se appendiks C.

Registerbaserede analyser på tværs af tre skoler⁵⁶ viser, at der er et øget frafald blandt forsøgs eleverne på GF1, men ingen ændring på GF2. Der ses dog ikke nogen forskel mellem forsøgs elever og elever fra tidligere forløb omfattet af de gældende rammer, når de kommer til frafaldet mellem grundforløbet og hovedforløbet. Der skal dog tages forbehold for disse analyser, da de kun inkluderer de forsøgs elever, der startede på forløb med opstart i august 2018.

7.1.1 Antal forsøg og elever

Der er godkendt otte forsøg under indsatsområdet *Forsøg med teknisk eux*. Fem af disse forsøg har været afprøvet.

To af de igangsatte forsøg er efterfølgende udgået. Det ene forsøg udgik efter et enkelt gennemløb, da forsøgets projektleder og de involverede lærere ikke vurderede, at forsøget bidrog til det ønskede udbytte blandt eleverne i forhold til styrkelse af deres matematiske forståelse. Et andet forsøg er ligeledes udgået efter et enkelt gennemløb, da indholdet viste sig i praksis ikke at kræve en dispensation fra de eksisterende bekendtgørelsesrammer⁵⁷.

Tre af de godkendte forsøg har ikke været igangsat. Det ene af disse forsøg udgik i 2019, da forsøget ikke harmonerede med en anden indsats på skolen, som krævede, at eleverne afsluttede dansk, engelsk og samfundsfag på C-niveau på GF1. Det andet forsøg udgik i 2019 på grund af manglende elevgrundlag. Det sidste forsøg er ikke blevet igangsat på grund af manglende elevgrundlag.

Som det fremgår af tabel 7.1 nedenfor er 985 elever indrapporteret til STIL som omfattet af forsøg under dette indsatsområde. Dette inkluderer både elever, som er startet på GF1 og elever, som er startet direkte på GF2.

TABEL 7.1

Status – Forsøg med teknisk eux (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL
8	5	985

Kilde: Styrelsen for IT og Læring, 2020.

Forsøgene har på tidspunktet for slutevalueringen haft ét helt gennemløb, mens nogle elever var i gang med GF1. Elever som startede på forløbene i 2018 er pt. på hovedforløbet, mens elever, som startede i 2019, kun har gennemført GF1.

⁵⁶ De kvantitative analyser inkluderer kun de tre skoler, som i praksis har ændret på tilrettelæggelsen af grundfagene og som har data tilgængelig.

⁵⁷ Forsøg på Roskilde Tekniske Skole, som handler om at styrke det matematiske fokus i samfundsfag på GF1, har ikke krævet nogen ændring af fagenes placering på grundforløbet.

7.2 Forsøgenes gennemførelse

Forsøgene har bestået i at fordele undervisningen i udvalgte grundfag på tværs af GF1 og GF2 i stedet for kun at have undervisning i perioder af 20 uger i et af de to grundforløb. Det primære formål med forsøgene har været at skabe bedre faglig sammenhæng og progression i undervisningen ved at undgå perioder i elevernes uddannelse, hvor de involverede grundfag ikke er på skemaet.

Forsøgene har således skulle bidrage til bedre undervisningsforløb for eleverne på grundforløbet ved at ændre på den nuværende inddeling af GF1 og GF2 i henholdsvis en humanistisk og en naturvidenskabelig blok, hvad angår grundfagene i eux-forløb.

Både projektledere og lærere beskriver, at de med den gældende fordeling af grundfag vurderer, at læringskurven bliver for stejl, når eleverne først introduceres til matematik på GF2. Det er desuden en udbredt pointe blandt projektledere og lærere, at opdelingen af grundfag i humanistiske og naturvidenskabelige blokke fordelt på GF1 og GF2 i den gældende tilrettelæggelse er uhensigtsmæssig i forhold til bemanning og lærernes arbejdsbelastning.

Hvert af de otte forsøg, som blev godkendt inden for de tekniske erhvervsuddannelser med eux, fik i udgangspunktet dispensation til at sprede undervisningen i alle grundforløbets seks grundfag ud på tværs af GF1 og GF2. De fire skoler, som har et forsøg, der spreder undervisning mellem GF1 og GF2, har dog valgt kun at arbejde med en ny tilrettelæggelse af dansk, engelsk og matematik i forskellige kombinationer.

Af de tre forsøg, som fortsat er i gang, består to af forsøgene således i at fordele undervisningen i dansk, engelsk og matematik mellem GF1 og GF2, mens det tredje forsøg består i at fordele undervisningen i engelsk og matematik mellem de to grundforløb.

Skolernes specifikke fordeling af grundfag i forsøget fremgår af tabel 7.2 herunder.

TABEL 7.2

Fordeling af grundfag på tværs af GF1 og GF2

Skole	Involverede uddannelser	Grundfag i forsøget	Fordeling af timer mellem GF1 og GF2
NEXT	• Bygningssnedker • Frisør • Industritekniker • Murer • Møbelsnedker • Træfagenes byggeuddannelse • Værktøjsmager	• Dansk • Engelsk • Matematik	Dansk fordelt med ca.: • 38 timer på GF1 • 27 timer på GF2 Engelsk fordelt med ca.: • 48 timer på GF1 • 33 timer på GF2 Matematik fordelt med ca.: • 63 timer på GF1 • 45 timer på GF2
TEC	• Automatiktekniker • Data og kommunikation • Elektriker • Personvognsmekaniker • Smed	• Dansk • Engelsk • Matematik	Dansk fordelt med ca.: • 35 timer på GF1 • 30 timer på GF2 Engelsk fordelt med ca.: • 44 timer på GF1 • 34 timer på GF2 Matematik fordelt med ca.: • 64 timer på GF1 • 40 timer på GF2
Syddansk Erhvervsskole	• Automatik og proces • Bager og konditor • Bygningsmaler • Data og kommunikation • Elektriker • Ernæringsassistent • Frisør • Hospitalsteknisk assistent • Industritekniker • Kosmetiker • Lastvognsmekaniker • Maskinsnedker • Murer • Personvognsmekaniker • Smed • Snedker • Struktør • Tjener • Træfagenes byggeuddannelse • VVS-energi	• Engelsk • Matematik	Engelsk fordelt med ca.: • 26 timer på GF1 • 52 timer på GF2 Matematik fordelt med ca.: • 52 timer på GF1 • 52 timer på GF2
Herningsholm (udgået)	• Data og kommunikation • Elektriker • Industritekniker • Maskinsnedker • Murer • Smed • Snedker • Træfagenes byggeuddannelse • VVS-energi	• Matematik	Matematik fordelt med ca.: • 40 timer på GF1 • 64 timer på GF2

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Som det fremgår af tabel 7.2 herover varierer det mellem skolerne, hvor mange uddannelser og fag forsøgene har omfattet. Desuden varierer det mellem skolerne, hvordan de har valgt at fordele timerne i de involverede fag mellem de to grundforløb.

To af skolerne (NEXT og TEC) har indgået et tæt samarbejde om tilrettelæggelse og gennemførelsen af forsøgene. På begge skoler involverer forsøgene alle deres tekniske erhvervsuddannelser med eux, ligesom undervisningen i dansk, engelsk og matematik på tværs af GF1 og GF2 er fordelt ud fra den tilnærmelsesvist samme timefordeling.

På den tredje skole involverer forsøget alle tekniske erhvervsuddannelser med eux på tværs af skolens afdelinger i Odense og Vejle. På de involverede uddannelser fordeles undervisningen i engelsk og matematik på tværs af begge grundforløb med henholdsvis ca. 1/3 engelsktimer på GF1 og 2/3 engelsktimer på GF2 samt cirka halvdelen af det samlede antal matematiktimer på GF1 og den anden halvdel på GF2.

Endelig bestod forsøget på den fjerde skole i at sprede undervisningen i matematik på tværs af de to grundforløb på seks erhvervsuddannelser med eux, hvor man som det eneste af forsøgene inden for teknisk eux valgte at placere færre matematiktimer på GF1 end på GF2.

Det fremgår af interviewene med forsøgenes projektledere, at forskellene i forsøgenes indhold bunder i skolernes lokale vurderinger af, hvordan man har kunne skabe den bedst mulige progression i grundfagsundervisningen for eleverne og samtidig få GF1 og GF2 til at hænge sammen skemaæssigt for lærerne.

7.2.1 Ny tilrettelæggelse af grundfag

Forsøgene varierer i forhold til, hvor mange af de tre fag som indgår, og hvordan fagene er fordelt på hhv. GF1 og GF2.

Den nye tilrettelæggelse i forsøgene medvirker til at opbløde opdelingen mellem humanistiske og naturvidenskabelige fag, som normalt ses på grundforløbet, hvor der undervises i fagene dansk, engelsk og samfundsfag på GF1, mens der undervises i matematik og andre naturvidenskabelige fag på GF2.

Dansk

To skoler, NEXT og TEC, har afprøvet en ny tilrettelæggelse af danskfaget, som indebærer, at fagets timer fordeles på tværs af hele grundforløbet. Dette har i praksis betydet, at skolerne har rykket ca. 30 timer fra GF1 til GF2, svarende til lidt under halvdelen af det samlede antal undervisningstimer.

FIGUR 7.1

Tilrettelæggelse af dansk

	GF1	GF2
Gældende tilrettelæggelse	C-niveau	
Ny tilrettelæggelse (forsøg)	C-niveau	

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Den nye tilrettelæggelse af danskundervisningen på GF2 har haft fokus på at fastholde og udvikle elevernes danskfaglige kompetencer med henblik på at styrke sammenhængen mellem dansk på C-niveau og dansk på A-niveau, som eleverne møder på hovedforløbet. Det er en udbredt pointe blandt de interviewede dansklærere, at der under den gældende tilrettelæggelse kan opstå en uhensigtsmæssig kløft mellem dansk på C-niveau på GF1, som følger en praksisorienteret eud-bekendtgørelse⁵⁸, og dansk på hovedforløbet, som følger en mere akademisk orienteret htx-læreplan målrettet dansk-A. De forskellige faglige mål, kompetencer og det forskellige kernestof i de to dokumenter betyder ifølge lærerne, at det kan være svært at bygge videre på elevernes eksisterende kundskaber i danskfaget, når de påbegynder dansk på A-niveau på hovedforløbet.

Lærerne fremhæver, at den nye tilrettelæggelse af danskundervisning på tværs af GF1 og GF2 har gjort det nemmere at bygge bro mellem de to bekendtgørelser, så faget dansk ikke længere fremstår som to adskilte forløb på henholdsvis C- og A-niveau, men som et samlet forløb fra starten af GF1. Den styrkede sammenhæng består i, at lærerne har brugt GF2 til at berøre emner, litteratur eller metoder, som kan forberede eleverne på det indhold, som de kommer til at møde på dansk på A-niveau på hovedforløbet. Dansk på GF1 og dansk på hovedforløbet kobles således sammen i løbet af GF2 og bidrager til en oplevelse af sammenhæng.

På grund af den nye tilrettelæggelse, hvor elever også møder faget dansk på GF2, oplever hovedforløbslærerne, at de i mindre grad skal bruge tid på at repetere indhold fra undervisningen på grundforløbet med eleverne og på at genetablere en faglig selvtillid hos eleverne i faget.

Engelsk

Tre skoler har afprøvet en ny tilrettelæggelse af engelskfaget. På to af skolerne har man valgt at rykke ca. 33 timer af den undervisning, der under den gældende tilrettelæggelse foregår på GF1, til GF2. På den tredje skole har man valgt at rykke omkring 2/3 af det samlede antal undervisningstimer i faget til GF2, svarende til ca. 52 timers undervisning i engelsk.

FIGUR 7.2

Tilrettelæggelse af engelsk

	GF1	GF2
Gældende tilrettelæggelse	C-niveau	
Ny tilrettelæggelse (forsøg)	C-niveau	

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Den afprøvede tilrettelæggelse af engelskfaget på GF2 har, som det er tilfældet med danskfaget, haft fokus på at skabe en mere sammenhængende læringskurve for eleverne i faget engelsk på tværs af grundforløbet og videre på hovedforløbet. Det fremgår af lærerinterviewene, at udspreddingen af engelskundervisningen på tværs af GF1 og GF2 har muliggjort, at undervisningen gradvist kan bevæge sig i retning af det niveau, som faget har på hovedforløbet.

⁵⁸ Kilde: Bekendtgørelse om grundfag, erhvervsfag, erhvervsrettet andetsprogsdansk og kombinationsfag i erhvervsuddannelserne og om adgangskurser til erhvervsuddannelserne (BEK nr. 692 af 26/05/2020).

Ligesom i danskfaget betyder dette, at hovedforløbslærerne oplever at skulle bruge mindre tid på at repetere indhold fra grundforløbet med eleverne og på at genetablere en faglig selvtilid hos eleverne i faget.

Matematik

Matematik indgår i forsøgene på alle fire skoler, der har haft aktive forsøg inden for tekniske uddannelser med eux. Der er dog stor variation i, hvordan skolerne har valgt at tilrettelægge matematikfaget som led i forsøgene. På tværs af de fire skoler er der således afprøvet tre forskellige modeller: En model, hvor størstedelen af det samlede antal undervisningstimer placeres på GF1; en model, hvor undervisningstimerne fordeles tilnærmelsesvist ligeligt mellem GF1 og GF2; samt en model, hvor størstedelen af det samlede antal undervisningstimer fastholdes på GF2.

FIGUR 7.3

Tilrettelæggelse af matematik

	GF1	GF2
Gældende tilrettelæggelse		C-niveau
Ny tilrettelæggelse (forsøg)	C-niveau	

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Den afprøvede tilrettelæggelse af matematikfaget på GF1 har haft fokus på at fastholde elevernes matematiske kompetencer mellem grundskolen og GF2. Det har desuden været en ambition med tilrettelæggelsen af matematikundervisning til GF1, at forbedre elevernes matematiske forståelse fra starten af uddannelsen og hermed forbedre deres vilkår for læring i de øvrige naturvidenskabelige fag, som de møder på GF2. Som det fremgår af næste afsnit om elevernes udbytte af forsøgene, er der dog forskellige erfaringer på tværs af skolerne mht., hvorvidt den nye tilrettelæggelse af matematikfaget har indfriet disse forventninger.

Det er i denne sammenhæng et opmærksomhedspunkt, at skolen, som afprøvede den model, hvor størstedelen af det samlede antal undervisningstimer blev fastholdt på GF2, valgte at udgå efter et enkelt gennemløb med forsøget. Ifølge projektlederen valgte skolen at udgå, fordi lærerne vurderede, at forsøget ikke resulterede i det ønskede udbytte hos eleverne. Omvendt følger de to skoler, som har gode erfaringer med den nye tilrettelæggelse af matematikfaget, begge en model, hvor størstedelen af det samlede antal undervisningstimer placeres på GF1.

Afslutning af grundfag på GF1

På grund af forskellen i hvor mange fag, der indgår i forsøgene på de tre skoler, som fortsat gennemfører forsøg, er det også forskelligt, hvor mange grundfag eleverne på de forskellige skoler skal afslutte efter GF1.

På én skole ønskede man at tilføje matematiske fag til GF1 og humanistiske fag til GF2. For at sikre, at der fortsat er tale om et eksamensudtræk mellem flere fag i forbindelse med afslutning af GF1, valgte man dog kun at sprede undervisningen i ét humanistisk fag til GF2. På den pågældende skole valgte man derfor at sprede timerne i engelsk på C-niveau på tværs af GF1 og GF2, da det timemæssigt er et større fag end dansk på C-niveau.

På de to øvrige skoler er samfundsfag på C-niveau det eneste grundfag, der afsluttes på GF1 i forsøget. Projektlederne forklarer, at de vurderer, at dette bidrager til den bedst mulige faglige progression i grundforløbet for eleverne, men peger på, at det ikke har været uden problemer kun at afslutte ét C-niveau-fag på GF1. Det har fx ikke været ideelt i forhold til spredningen af undervisningen i grundfagene, at eleverne kan blive eksamineret på grundforløbet, når det er givet, hvilket fag der bliver udtrukket i én af to eksamener.

En af projektlederne foreslår derfor, at man kan gøre fordelingen af de to eksamener på grundforløbet tilfældig, hvis forsøgsordningen forlænges eller gøres permanent, så det bliver en del af eksamensudtrækket, hvorvidt eleverne skal til hhv. én eksamen på GF1 og GF2 eller to eksamener på GF2.

7.2.2 Forsøg er tilrettelagt i fagteam/-grupper og har givet lærere en oplevelse af at have mere tid i undervisningen

Det har generelt været projektlederne, som har haft ansvaret for at fastsætte de strukturelle rammer for forsøgene, mens den konkrete implementering af forsøgene i undervisningen har været forankret hos lærerne i fagteams.

Det fremgår af interviewene med grundfagslærerne, at de har fundet det uproblematisk at implementere forsøgene, da de er vant til at udarbejde lektionsplaner og tilrettelægge deres undervisning med afsæt i disse. Det er således en udbredt pointe blandt lærerne, at det hverken har været sværere eller mere tidskrævende at tilrettelægge og gennemføre undervisning fordelt på de to grundforløb, men at der har blot været tale om en anden struktur. Nogle lærere peger på, at det snarere har været mere ligetil at tilrettelægge undervisning under forsøgsordningen, blandt andet fordi meget lærebogsmateriale er udarbejdet til at dække et samlet skoleår med de muligheder, det giver i forhold til hjemmearbejde og varierende arbejdsformer.

Interviewene med lærerne viser ligeledes, at der i faggrupperne, som består af lærere fra både grundforløb og hovedforløb, har været et tæt samarbejde om at koordinere indholdet og progressionen i de enkelte fag, så eleverne ikke oplever at gå glip af eller modtage gentagende undervisning, når de skifter lærer i et fag undervejs i deres uddannelse. Det fremgår af interviewene med lærerne, at det tætte samarbejde i faggrupperne har understøttet implementeringen af forsøgene. Omvendt er der eksempler på, at lærere har oplevet manglende sparring fra deres kollegaer, fordi deres fagteam var præget af udskiftninger og sygemeldinger.

Erfaringerne fra TEC og NEXT er desuden, at det har bidraget til implementeringen af forsøgene, at tre store faggrupper har været involveret i henholdsvis fagene dansk, engelsk og matematik. Ifølge projektlederne og de interviewede lærere har dette bidraget til, at hele lærerkollegiet har haft interesse for forsøget og understøttet, at lærerne har kunne sparre med hinanden om forsøget på tværs af faggrupper på lærerværelset foruden den sparring, de har modtaget i faggruppen.

Evalueringen peger desuden på, at forsøgets struktur for fordeling af fag på grundforløbet har gjort det muligt for nogle af skolerne at fastansætte flere grundfagslærere. De bedre muligheder for fastansættelser har bidraget til stabilitet i lærerkollegiet, hvilket de interviewede projektledere vurderer er afgørende for at kunne skabe et så godt uddannelsesforløb som muligt for eleverne, idet lærerne kan følge elever gennem en længere periode.

7.2.3 LUU's rolle i og indstilling til forsøget

I forsøgene har skolerne oplevet opbakning fra LUU, som dog ikke har været direkte involveret i implementeringen heraf.

Formanden for det lokale uddannelsesudvalg for træfagernes byggeuddannelser på en af de besøgte skoler forklarer, at udvalget forholder sig positivt til forsøget og bakker op om, at forsøgsordningen fortsættes eller gøres permanent.

LUU-formanden peger på, at tilrettelæggelsen af gymnasiedelen ikke er LUU's primære ansvar- eller interesseområde i eux-forløbene. Det pågældende LUU har derfor været lydhørt over for eux-skolernes input til, hvordan man kan optimere uddannelserne via fordelingen af de gymnasiale fag. Det er LUU-formandens vurdering, at der har været en række opstartsvanskeligheder med erhvervsuddannelser med eux, men at forløbene inden for træfagene blandt andet på grund af forsøgsordningen nu fremstår som stærke uddannelser, hvor eleverne både bliver praktisk og bogligt dygtige. LUU-formanden vurderer det i denne sammenhæng som et centralt element i forsøget, at påbegyndelsen af matematik på GF1 giver eleverne et mere retvisende billede af det høje faglige niveau på en uddannelse med eux samtidig med, at det styrker synergien med erhvervsfagene fra uddannelsens start.

Endeligt forklarer LUU-formanden, at udvalget blev taget med på råd om formålet med og indholdet i forsøget i ansøgningsprocessen, men at udvalget ikke ellers har oplevet et behov for at være involveret i forsøget, bortset fra de løbende opdateringer om forsøgets status, udvalget har fået på LUU-møder.

7.3 Forsøgenes betydning for frafald og overgang

De overordnede resultatmål for forsøg under dette indsatsområde er et mindsket frafald og en øget overgang til hovedforløbet sammenlignet med elever på tidligere forløb omfattet af de gældende rammer. Sidstnævnte er herefter benævnt *kontrolelever*.

Den registerbaserede analyse baseret på data fra tre skoler⁵⁹ indikerer, at forsøgene medvirker til et øget frafald på GF1, sammenlignet med kontroleleverne, mens der ikke ses nogen signifikant ændring i forhold til frafaldet på GF2. Analysen indikerer samtidig, at forsøget ikke har noget betydning for, hvorvidt eleverne overgår til hovedforløbet efter endt grundforløb. Der er dog tale om et begrænset datagrundlag, og det er derfor ikke muligt at konkludere noget endeligt.

Registeranalyserne i dette afsnit er begrænset til forsøgene på NEXT, TEC og Syddansk Erhvervsskole, som er de eneste forsøg med elevregistreringer, hvor der er ændret i fagfordelingen. Analyserne i dette afsnit inkluderer desuden kun forsøgslever, som startede på forløb med opstart i august 2018. Denne afgrænsning har været nødvendig for at sikre det bedst mulige sammenligningsgrundlag med kontroleleverne, da forsøgsleverne på den måde er kommet så langt i uddannelsesforløbet som muligt på analysetidspunktet. Det betyder dog, at man skal tage forbehold for resultaterne af disse analyser.

⁵⁹ Analyserne inkluderer kun de tre skoler, som fortsat er i gang med forsøgene, og hvor der har været tale om en ændring af de lovgivningsmæssige rammer i forhold til tilrettelæggelse af grundfagsundervisningen. Derudover indgår kun forsøg, hvor det har været muligt at identificere forsøgsleverne i elevregisteret, hvilket ikke er tilfældet for Herningsholm erhvervsskole. Denne afgrænsning har betydning for analysens udvisningskraft i forhold til alle de igangsatte forsøg inden for dette indsatsområde.

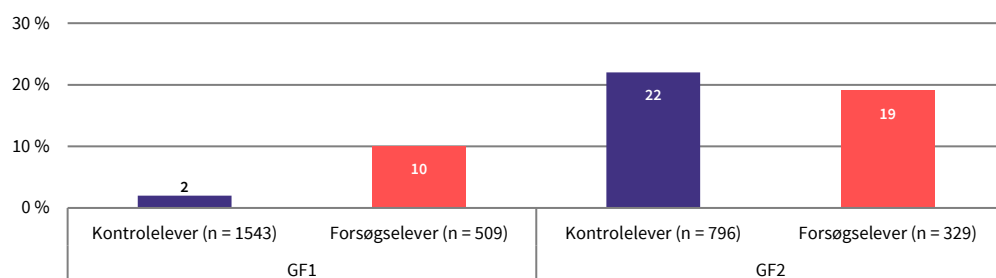
7.3.1 Større frafald blandt forsøgslever på GF1 – ingen ændring i frafaldet på GF2

De registerbaserede analyser viser et øget frafald på GF1 blandt forsøgsleverne sammenholdt med kontroleleverne. Til gengæld er frafaldet på GF2 uændret.

Figur 7.4 herunder viser frafaldprocenten blandt hhv. forsøgslever og kontrolelever på GF1 og GF2.

FIGUR 7.4

Frafald på GF1 og GF2 (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: Tabellen inkluderer kun elever fra forsøg på NEXT, TEC og Syddansk Erhvervsskole.

Note: Tabellen inkluderer kun forsøgslever, som er startet i august 2018.

Note: En χ^2 -test viser, at der er signifikant forskel mellem forsøgslever og kontrolelever på GF1 ($P = 0,000$), men ikke mellem forsøgslever og kontrolelever på GF2 ($P = 0,142$).

Figuren her over viser, at der blandt forsøgslever på tre skoler er registreret et frafald på 10 % på GF1 og 19 % på GF2. For kontroleleverne er der registreret et frafald på 2 % på GF1 og 22 % på GF2. Analysen viser således, at der i forsøgene er registreret et signifikant større frafald på GF1, men at der ikke ses nogen statistisk signifikant forskel mellem kontrolelevernes og forsøgslevernes frafald på GF2.

Af datagrundlaget fremgår en lille gruppe på fem elever, som er registreret som værende i gang med GF2. I ovenstående analyse er disse registreret separat og betragtes derfor ikke som faldet fra, idet status på disse elever er ukendt.

Projektlederne peger dog på, at udskolingsvejledernes øgede kendskab til erhvervsuddannelser med eux sammenholdt med, at eux-institutionerne er blevet bedre til at screene elever forud for optagelse, betyder, at fremadrettet vil færre elever falde fra.

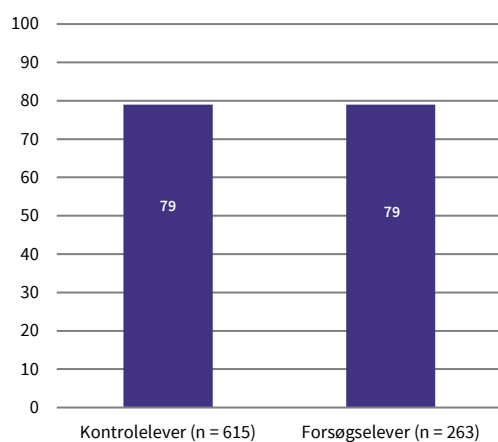
7.3.2 Forsøget har ikke nogen betydning for overgangen til hovedforløbet

De registerbaserede analyser viser, at forsøgene ikke har betydning for elevernes overgang til hovedforløbet. Der skal dog tages forbehold for, at analysen kun inkludere forsøgslever, som er startet på deres uddannelse i august 2018, og dermed ikke alle forsøgsleverne.

Figur 7.5 viser andelen af elever, som overgår til hovedforløbet for hhv. forsøgslever og kontrolelever.

FIGUR 7.5

Overgang til hovedforløbet (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: Tabellen inkluderer kun elever fra forsøg på NEXT, TEC og Syddansk Erhvervsskole.

Note: Tabellen inkluderer kun forsøgs elever, som er startet i august 2018.

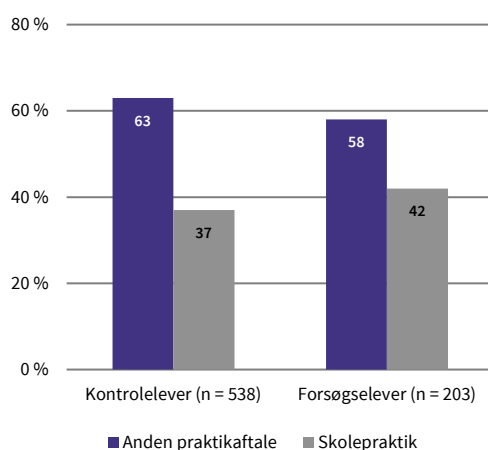
Note: En χ^2 -test viser, at der ikke er signifikant forskel mellem forsøgs elever og kontrol elever ($P = 0,983$).

Tabellen viser, at 79 % af forsøgs eleverne er overgået til hovedforløbet pr. april 2020, hvilket er samme andel som for kontrol eleverne på tidligere forløb omfattet af de gældende rammer. Der ses således ikke nogen signifikant forskel mellem de to elevgrupper.

Som det fremgår af figur 7.6 herunder, ses der heller ikke nogen signifikant forskel mellem de to grupper i forhold til hvor mange elever, som starter i skolepraktik på de tre skoler.

FIGUR 7.6

Praktiktype (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: Tabellen inkluderer kun elever fra forsøg på NEXT, TEC og Syddansk Erhvervsskole.

Note: Tabellen inkluderer kun forsøgs elever, som er startet i august 2018.

Note: Der mangler praktikinformationer på i alt 335 elever, som derfor ikke fremgår af ovenstående tabel.

Note: En χ^2 -test viser, at der ikke er signifikant forskel mellem forsøgs elever og kontrol elever ($P = 0,212$).

Figuren herover viser, at 42 % af forsøgeleverne er i gang med skolepraktik, mens 58 % har anden praktikaftale. Dette er på niveau med fordelingen blandt kontroleleverne, hvor andelen er hhv. 37 % og 63 %, og der ses ingen statistisk signifikant forskel.

I ovenstående analyse skal der dog tages forbehold for, at der ikke er registreret praktikinformationer for alle elever, som er overgået til hovedforløbet. Analysen er således behæftet med usikkerhed.

7.4 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater i forhold til elevernes udbytte af den nye fagfordeling på forløb med tekniske uddannelser med eux. Afsnittet tager udgangspunkt i de konkrete implementeringsmål, som er opstillet for dette indsatsområde, herunder at forløbene bidrager til øget faglig sammenhæng og progression samt dygtigere og mere motiverede elever. Flere af funktionsområderne i afsnittet bekræfter det billede, der tegnedes i midtvejsevalueringen.

Konklusionerne i dette afsnit bygger på interview med elever, lærere, projektledere og LUU-repræsentanter.

7.4.1 Forsøg har understøttet elevers oplevelse af faglig sammenhæng og progression

På nogle skoler udtrykker lærere og projektledere en generel begejstring for forsøgene og elevernes udbytte af at undervisningen i dansk, engelsk og matematik fordeles mellem de to grundforløb. Det fremgår således på tværs af interviewene med lærere og projektledere, at forsøgene kan understøtte elevernes oplevelse af øget faglig sammenhæng og progression i undervisningen, skabe bedre forudsætninger for at tilrettelægge og gennemføre motiverende undervisning samt bidrage til forbedret elevtrivsel.

Fordeling af undervisningstimer på tværs af GF1 og GF2 har skabt mere sammenhængende læringskurve for eleverne

Det er en gennemgående holdning blandt lærerne, at fordelingen af undervisningstimerne på tværs af GF1 og GF2 muliggør, at de kan formidle fagernes indhold til eleverne i et tempo og med en progression, som understøtter elevernes læring.

Det fremgår af interviewene med dansk- og engelsklærere, at den forbedrede progression i undervisningen hænger sammen med, at de bedre kan skrue gradvist op for det faglige niveau og intensiteten i undervisningen, når undervisningstimerne fordeles over 40 uger mellem GF1 og GF2 frem for 20 uger på GF1. Lærerne uddyber, at eleverne på GF2 begynder at udvikle en modenhed i forhold til at tage medansvar for egen læring og en tryghed i forhold til holdkammerater og lærere, som betyder, at man som lærer kan nå mere i sin undervisning og undervise på et højere fagligt niveau.

Relateret hertil forklarer lærerne, at GF1 har et introducerende og opdragende element, hvor eleverne skal lære, hvad en teknisk erhvervsuddannelse med eux indebærer af faglige krav og forventninger, herunder at nogle elever skal dirigeres i retning af andre uddannelser. Det er således en gennemgående pointe blandt lærerne, at fordelingen af undervisningstimer på tværs af GF1 og GF2 har understøttet en bedre progression i elevernes faglige udvikling, fordi lærerne får bedre mulighed for at tilrettelægge undervisning, som tager udgangspunkt i elevernes aktuelle niveau.

Interviewene med eleverne understreger, at de ligeledes oplever, at det understøtter deres faglige udvikling, når undervisningstimerne i de involverede fag er passende fordelt mellem GF1 og GF2. Nogle af eleverne oplever dog, at der har været for få undervisningsgange i enkelte fag omfattet af forsøget på GF1, hvilket har været en barriere for, at de har opnået det ønskede udbytte af den nye tilrettelæggelse. En elev forklarer fx, at de få undervisningsgange har betydet, at det er svært at huske, hvad man tidligere har lært, fordi der går så lang tid imellem undervisningsgangene.

Der kan komme nogle store huller, hvor man ikke lige kan huske præcis, hvad man lavede for en måned siden.

Elev, GF2

En anden elev fortæller derimod, at danskundervisningen i perioder har været for intens, hvilket vedkommende vurderer har været en udfordring i forhold til at få læringen fra undervisningen til at fæstne sig.

Interviewene med eleverne indikerer således, at de finder det væsentligt, at undervisningstimerne i grundfagene fordeles mellem GF1 og GF2, så der hverken er for mange eller for få ugentlige undervisningstimer i det enkelte fag i løbet af grundforløbet. Hvis der er for mange timer i et fag i løbet af GF1 eller GF2, oplever nogle elever at undervisningen bliver for tætpakket, hvilket kan udfordre deres læring i faget. Hvis der omvendt er for få timer i et fag i løbet af GF1 eller GF2, kan der ifølge nogle elever opstå ”sorte huller”, hvor de glemmer, hvad de tidligere har lært i faget.

Fordeling af undervisningstimer på tværs af GF1 og GF2 har styrket faglig sammenhæng og progression i undervisning

Det fremgår på tværs af interviewene med lærere og elever, at forsøgene ligeledes har bidraget til elevernes oplevelse af faglig sammenhæng og progression i undervisningen, blandt andet på grund af den styrkede lærerkontinuitet. Den styrkede lærerkontinuitet er kommet til udtryk ved, at fordelingen af undervisningstimerne på tværs af GF1 og GF2 i de involverede fag har muliggjort, at eleverne i flere tilfælde har haft samme lærer i et fag i alle grundforløbets 40 uger.

Det er en gennemgående pointe blandt lærere og elever, at det har styrket den faglige sammenhæng og progressionen i de involverede fag, når en lærer har fået mulighed for at undervise i faget på begge grundforløb og videre på hovedforløbet. Blandt lærerne peges der på, at det dels muliggør, at man kan eksplicitere den faglige sammenhæng ved at italesætte over for eleverne, hvordan et emne relaterer sig til tidligere emner, som de sammen har gennemgået, og dels muliggør det mellem elever og lærer en styrket relation, som kan understøtte elevernes faglige udvikling, idet de føler sig mere trygge i klasserummet og derfor deltager mere aktivt i undervisningen.

En lærer forklarer som eksempel på dette, at eleverne er mere engagerede i engelskundervisningen på GF2, fordi de er blevet mere trygge ved hende som lærer og de andre elever, og derfor er de blevet mindre blufærdige i forhold til at tale engelsk med hinanden:

Den klasse, jeg har nu, er tømrelever, og det har været positivt, at jeg har kendt dem, siden de startede på GF1 og har fulgt dem i den modningsproces, som er knaldhurtig og hård på GF1. Det er jo en stor udfordring for sådan nogle 16-17-årige elever, men jeg kan mærke, at her efter jul, hvor jeg kommer ind igen som den kendte lærer, der er de tillidsfulde over for mig. [...] Det er blevet meget nemmere [at få eleverne til at deltage i undervisningen på GF2], fordi eleverne er blevet mere trygge ved hinanden, og de er også blevet mere trygge ved mig og ved, hvad der forventes. Så jeg får et større udbytte, og eleverne får et større udbytte af engelskundervisningen på GF2, end de gjorde i løbet af GF1.

Lærer

Det er en udbredt pointe blandt eleverne, at de foretrækker, at deres lærere kan følge dem over længere tid i et fag. Eleverne peger blandt andet på, at det bryder rytmen i et fag, når de får ny lærer og skal bruge tid på at genkalde, hvad de tidligere har gennemgået i faget. Eleverne oplever ligeledes, at lærerne opnår et bedre kendskab til elevernes faglige niveau og udvikling jo længere tid, de har undervist de samme elever. Eleverne er derfor enige om, at de gerne så, at de i endnu større omfang havde faste lærere i fagene, end det har været tilfældet under forsøgsordningen. En elev fortæller fx, at det ville være fedt, hvis de kunne følges hele vejen i faget af den samme lærer, præcis ligesom i folkeskolen. Dette illustrerer, at der generelt er en efterspørgsel efter flere gennemgående lærere.

7.4.2 Delte erfaringer mht. elevers faglige udbytte af forsøg i matematik

Det primære formål med at sprede undervisningen i matematik ud på tværs af GF1 og GF2 har været at forbedre elevernes matematiske kompetencer. Dette skyldes, at de overordnede erfaringer på de deltagende skoler har været, at eleverne generelt har svært ved matematik og udfordres i mødet med de naturvidenskabelige fag på GF2. Påbegyndelsen af matematik på GF1 har skulle af hjælpe denne problematik ved at udvikle elevernes matematiske kompetencer mellem afslutningen på grundskolen og GF2 og herigennem forbedre elevernes matematiske forståelse og forudsætninger for at møde de øvrige naturvidenskabelige fag på GF2.

Interviewene med matematiklærerne og erfaringerne fra en af de skoler, som har stoppet deres forsøg, viser dog, at der er uenighed om, hvorvidt forsøget indfrier sit formål i forhold til at styrke elevernes matematiske kompetencer. Nogle lærere oplever ikke, at forsøgene har forbedret elevernes matematiske kompetencer, mens andre lærere oplever det modsatte.

Nogle lærere og projektledere vurderer ikke, at forsøgene har forbedret elevernes matematiske kompetencer

Der er lærere og projektledere på både de igangværende og afbrudte forsøg, som vurderer, at eleverne ikke opnår det ønskede udbytte af forsøget i matematik.

En matematiklærer mener hverken, at eleverne er blevet dygtigere eller at færre elever er faldet fra på grundforløbet som følge af udspreddningen af matematikundervisningen på tværs af GF1 og GF2. Desuden peger læreren på, at der har været overladt et krævende ekstraarbejde til matematiklærerne i forbindelse med indkørsel af nye elever på holdet på GF2 og sørge for, at de pågældende elever indhenter den undervisning, de er gået glip af på GF1.

På en af de deltagende skoler erfarede man ligeledes, at eleverne ikke nødvendigvis blev dygtigere i matematik, fordi man påbegyndte matematik på GF1. De valgte derfor at stoppe deres forsøg, blandt andet fordi de vurderede, at optag af GF2-elever ikke var de ekstra omkostninger værd, når forsøget ikke havde den ønskede virkning på eleverne, der starter på GF1. Den daværende projektleder for forsøget reflekterede i midtvejsevalueringen over, at elevernes manglende udbytte af forsøget kunne skyldes, at de havde fordelt for få ugentlige matematiktimer på GF1. Baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt forsøgseleverne vurderede projektlederen, at det krævede en for stor indsats af eleverne at vedligeholde den matematiske tænkning uden for undervisningen, når de kun havde to matematiktimer om ugen i løbet af GF1.

Nogle lærere og projektledere vurderer, at forsøgene har været med til at forbedre elevernes matematiske kompetencer

Der er ligeledes forsøg, hvor lærere og projektledere vurderer, at forsøget i matematik har bidraget til at styrke elevernes matematiske kompetencer.

En matematiklærer fremhæver, at forsøgsstrukturen har understøttet en forbedring af elevernes matematiske kompetencer. Læreren forklarer, at forbedringen blandt andet skyldes en styrkelse af den faglige synergi med erhvervsfagene fra uddannelsens start, fordi eleverne har matematik på GF1, og at eleverne er mere motiverede i faget, fordi arbejdsbyrden spredtes ud over 40 uger frem for 20 uger.

Den pågældende lærer peger desuden på, at fordelingen af matematikundervisningen på tværs af GF1 og GF2 har givet eleverne mulighed for gradvist at forstå, hvad matematikundervisning indebærer på uddannelser med eud og hvilken faglig indsats, der forventes af dem. Dette oplevede læreren som sværere under den gældende tilrettelæggelse, hvor eleverne har en stor arbejdsbyrde i matematik på GF2 med én aflevering om ugen og tolv undervisningstimer fordelt på to sammenhængende skoledage. Læreren fremhæver, at forsøgsstrukturen skaber tid i undervisningen til, at det i højere grad bliver muligt at følge og støtte eleverne i deres faglige udvikling. Desuden finder læreren det positivt, at eleverne under forsøgsordningen i højere grad har tid til og mulighed for at indhente det tabte, hvis de går glip af undervisning på grund af sygdom, eller hvis en aflevering glipper.

Disse pointer bakkes op blandt de interviewede projektledere, som især fremhæver, at det kan styrke elevernes matematiske kompetencer og bidrage til den røde tråd i uddannelsen, når eleverne fra starten af GF1 kan trække på matematikundervisningen i erhvervsfagene.

7.4.3 Ny fordeling af matematikundervisning til GF1 og dansk- og engelskundervisning til GF2 har skabt mere varierede og motiverende grundforløb for elever

Det fremgår af interviewene med lærere og elever, at det har haft en motiverende indvirkning på nogle af eleverne, at GF1 og GF2 ikke har været delt op i overvejende humanistiske og naturvidenskabelige blokke som led i forsøgene.

Blandt lærerne peges der på, at det under den gældende tilrettelæggelse kan have en negativ indflydelse på den faglige selvtillid hos elever, der har præference for enten humanistiske eller naturvidenskabelige fag, at de skal gennemgå et grundforløb på 20 uger, hvor de primært møder fag, de føler sig udfordrede i. Det er derfor en gennemgående pointe i interviewene med lærerne, at fordelingen af undervisningstimerne i naturvidenskabelige og humanistiske grundfag på tværs af GF1 og GF2 har bidraget til et mere motiverende grundforløb for flere elever. Lærerne fremhæver således, at fordelingen af grundfag under forsøgsstrukturen i højere grad har bidraget til at vedligeholde og opbygge elevernes faglige selvtillid, idet de fleste elever oplever at de undervises i fag, de finder spændende og føler sig dygtige til på begge grundforløb.

Det fremgår af interviewene med eleverne, at de oplever deres uddannelse som overskuelig og sammenhængende som resultat af den afprøvede tilrettelæggelse under forsøgsordningen. En elev forklarer som eksempel på denne pointe, at hun sætter pris på, at der på begge grundforløb undervises i både humanistiske og naturvidenskabelige fag, da hun godt kan lide den afveksling, det medfører:

Jeg synes, at det er meget rart, at vi hele tiden skifter mellem de matematiske og humanistiske fag. Der er ikke nogen af fagene, jeg ikke kan lide, selvom jeg bedst kan lide de humanistiske fag, men jeg synes, at det har været rart at veksle imellem dem. Jeg kan godt lide at prøve forskellige ting, så jeg synes det har være meget fedt, og det har ikke stresset mig overhovedet.

Elev, Hovedforløb

Altså kan den større variation i fag på GF1 og GF2 virke motiverende for eleverne. Der er dog samtidig elever, som jf. afsnittet om øget faglig sammenhæng og progression, understreger, at udspreddningen af undervisningen i grundfag på tværs af grundforløbet ikke i sig selv er nok; det er også afgørende, hvordan det normerede antal timer i fagene fordeles mellem GF1 og GF2.

7.4.4 Ny fordeling af dansk- og engelskundervisning på tværs af GF1 og GF2 har understøttet træning af elevernes skriftlige kompetencer

Det er en udbredt pointe på tværs af interviewene med dansk- og engelsklærerne, at forsøgenes fordeling af dansk og engelsk på tværs af GF1 og GF2 har understøttet en forbedring af elevernes skriftlige kompetencer. Lærerne beskriver således eleverne på forsøgsholdene som skriftligt dygtigere end de elever på ældre årgange, som ikke er del af forsøgsordningen.

Det fremgår af interviewene med lærerne, at forsøgene har understøttet udviklingen af elevernes skriftlige kompetencer, fordi udspreddningen af dansk- og engelsktimer til GF2 muliggør, at lærerne kan begynde at undervise eleverne i gymnasial skriftlighed på grundforløbet, forud for at eleverne skal overgå til hovedforløbet. En dansklærer forklarer fx, at den nye tilrettelæggelse af undervisningen har muliggjort, at han allerede på GF2 kan introducere eleverne for de tre former for skriftlighed, som han ved, at de kan blive eksamineret i på A-niveau:

Jeg snakker skriftlige eksamensgenrer med eleverne allerede på C-niveau. Det gjorde jeg ikke før. I hvert fald ikke i samme omfang overhovedet. Det er der tid til nu. Så når de rammer hovedforløbet, og de arbejder målrettet hen imod den skriftlige eksamen, som meget vel kan komme, så har de faktisk stiftet bekendtskab med de her tre genrer, som er mulige at trække til den tid.

Lærer

I overensstemmelse med citatet er det en gennemgående pointe i interviewene med dansk- og engelsklærerne, at der ikke i samme grad er tid til at træne gymnasial skriftlighed med eleverne, når de kun har dansk og engelsk på GF1, som under de gældende rammer. Kombineret med pausen fra det skriftlige arbejde i de to fag på GF2 under den gældende tilrettelæggelse betyder det, at eleverne efter en, for nogle, u hensigtsmæssig pause, skal udvikle sig meget og hurtigt skriftligt i løbet af hovedforløbet. Ifølge de interviewede dansk- og engelsklærere er skriftlighed dog et håndværk, der tager tid at lære. En lærer forklarer fx, at skriftlighed og analytiske færdigheder er et håndværk, som skal tillæres gennem gentagelse, og læringsprocessen kan derfor ikke komprimeres.

Altså peger de pågældende lærere på, at oplevelsen af at have mere tid i sit fag og kunne skabe en mere sammenhængende undervisning på tværs af GF1 og GF2 også er med til at styrke elevernes skriftlige kompetencer.

7.4.5 Forsøg har givet lærerne bedre forudsætninger for at støtte elevernes trivsel

Det fremgår af lærerinterviewene, at lærerne kan iagttage en generel tendens til, at flere elever er fortvivlede eller sårbare og derfor har brug for gennemgående lærere, som de kan opbygge trygge relationer til. Lærerne oplever i denne sammenhæng, at det har skabt bedre forudsætninger for at opbygge trygge lærer-elev-relationer, at lærerne som led i forsøget har kunnet undervise de samme elever i et fag på GF1 såvel som GF2 og videre på hovedforløbet. En lærer forklarer som eksempel på denne pointe, at det ligeledes kan understøtte elevernes faglige udvikling, når de trives og føler sig trygge ved deres lærer:

[Forsøget] har også denne her sociale dimension. Det er en god ting for både elever og lærere, at der er noget kontinuitet i, hvem der underviser. Også fordi flere og flere unge mennesker har ondt i livet og brug for nogle voksne, som de er trygge ved, og dér er det en fordel, at eleverne får lov at fortsætte med samme lærere og ikke skal starte forfra hvert halve år. Så den dimension er der også, selvom den ikke er direkte faglig. Men jeg tror, at det kan påvirke fagligheden indirekte. Det er sværere at lære, hvis man ikke er tryk.

Lærer

Det kan således iagttages på tværs af lærerinterviewene, at de er enige i elevernes ønske om, at det så vidt muligt skal være samme lærer, som kontinuerligt følger eleverne på tværs af hele grundforløbet og evt. hovedforløbet⁶⁰. Lærerne peger i denne sammenhæng på, at forsøgene skaber bedre vilkår for, at dette kan lade sig gøre, hvilket både kan gavne elevernes trivsel og faglige udvikling.

7.4.6 Den afprøvede tilrettelæggelse kan understøtte tværfaglig synergi mellem gymnasiale og erhvervsfaglige fag

Det er en udbredt pointe blandt lærerne, at fordelingen af undervisningstimerne i grundfag på tværs af GF1 og GF2 kan frigive tid i undervisningen, og at tid er en forudsætning for, at de kan opbygge gode samarbejdsrelationer med kolleger, der underviser i de erhvervsfaglige fag. Det fremhæves desuden, at spredningen af matematikfaget til GF1 især kan være med til at styrke elevernes forståelse af erhvervsfagene fra starten af grundforløbet, da der på flere tekniske erhvervsuddannelser med eux er mange oplagte berøringsflader mellem matematik og den praktiske undervisning.

Det er altså en pointe blandt projektledere og lærere, at forsøgsstrukturen for fordeling af undervisningstimer i grundfag på grundforløbet har forbedret vilkårene for at skabe et *fælles tredje* i undervisningen mellem de gymnasiale fag og niveauer og erhvervsuddannelsesfagene.

7.5 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet en række opmærksomhedspunkter ift. en anderledes tilrettelæggelse af tekniske erhvervsuddannelser med eux.

Opmærksomhedspunkterne er baseret på skolernes selvevalueringer samt interview med projektledere, lærere, elever og LUU.

7.5.1 Ny tilrettelæggelse kan være en udfordring for de elever, der skifter uddannelse efter GF1

Det er en udfordring i den afprøvede tilrettelæggelse, når elever skifter uddannelse efter GF1. Udfordringen består i, at eleverne ikke har afsluttet dansk og/eller engelsk på C-niveau.

60 Hovedforløbet indgår ikke i forsøget, men på nogle skoler har de valgt at eleverne bliver fulgt af den samme lærer gennem hele uddannelsen, dvs. GF1, GF2 og hovedforløbet.

I forsøgene har skolerne forsøgt at håndtere denne udfordring på forskellige måder. På én skole har man forsøgt at få eleverne til at udskyde skiftet til efter GF2, eller få eleverne til at fuldføre fagene på det påkrævede niveau som enkeltfag på VUC forud for deres skoleskift. Disse håndholdte løsninger har dog kun været mulige, fordi det har omhandlet enkelte elever.

Videreføres tilrettelæggelsen i forsøgene i eventuelle fremadrettede initiativer, er det dog vigtigt, at der udtænkes en fælles model for, hvordan skift kan håndteres i den nye struktur.

7.5.2 Ny tilrettelæggelse er en udfordring for elever, der påbegynder uddannelse direkte på GF2

Både projektledere og lærere beskriver udfordringen med elever, der påbegynder erhvervsuddannelser med eux under forsøgsordningen på GF2, som den største og mest ressourcetunge barriere for den nye tilrettelæggelse af grundfagene. Udfordringen består i, at disse elever er gået glip af den matematikundervisning, som de øvrige elever har haft på GF1. Skolerne skal derfor finde en måde at sikre, at de nystartede elever på GF2 er nået igennem de samme mål for faget ved grundforløbets afslutning, som deres holdkammerater, der har haft matematik på både GF1 og GF2.

Projektlederne og lærerne i forsøgene peger på, at det drejer sig om få elever, men netop på grund af det begrænsede antal elever, har der ikke været ressourcer til at udarbejde standardiserede forløb for, hvordan de pågældende elever kan indhente det tabte i matematikundervisningen. To af forsøgsskolerne havde indgået en aftale om at udarbejde et fælles matematikforløb for nystartede GF2-elever i dette forår, men der var ikke elever nok til at realisere dette på tværs af de to skoler.

Videreføres den afprøvede tilrettelæggelse under forsøgsordningen i eventuelle fremadrettede initiativer, er det dog vigtigt, at der udtænkes en fælles model for, hvordan elever med start på GF2 kan imødekommes bedst muligt, så de lærer det de skal.

8 Forsøg med merkantil eux

Forsøgene under indsatsområdet *Forsøg på merkantil eux* har til formål at gøre eux-elever mere attraktive for virksomheder og give eux-eleverne en mere sammenhængende og værdifuld uddannelsestid⁶¹. Dette formål har skullet opnås ved at give skolerne dispensation til at ændre placering af fag på henholdsvis grundforløbet og det studiekompetencegivende forløb (herefter benævnt *studieåret*) samt afprøvningen i de gymnasiale og erhvervsfaglige fag.

Der er igangsat otte forsøg inden for dette indsatsområde på tværs af otte skoler. Forsøgene inkluderer fire merkantile uddannelser med eux; kontoruddannelsen, handelsuddannelsen, detailhandelsuddannelsen med specialer samt eventkoordinatoruddannelsen. Ifølge skolernes indrapporteringer til STIL er i alt 1.148 elever omfattet af forsøg under dette indsatsområde.

Der er afprøvet i alt fire modeller for ny tilrettelæggelse på tværs af de otte forsøg. I fem forsøg har skolerne afprøvet den model, der inkluderer afprøvning af dobbelt branchevalg på GF2, som betyder, at eleverne får adgang til hovedforløb på to forskellige merkantile uddannelser⁶².

De igangsatte forsøg består af en ny tilrettelæggelse, hvor timerne i grundfag og erhvervsfag fordeles mellem hhv. GF1 og GF2 eller GF1, GF2 og studieåret, afhængigt af forsøget. Formålet med forsøgene har været at skabe bedre faglig sammenhæng og progression i undervisningen og dermed øge lærer- og elevtilfredsheden.

Konklusionerne i dette afsnit bygger på registerdata, selvevalueringer fra skolerne, interview med forsøgenes projektledere og LUU-formænd for uddannelser, der har været involveret i forsøgene, samt interview med lærere og elever, der har indgået i forsøgene.

8.1 Resultater af forsøgene under indsatsområdet

De registerbaserede analyser viser, at der blandt forsøgseleverne er et mindre frafald på grundforløbet og en højere overgang til studieåret sammenlignet med elever fra tidligere eux-forløb på de samme skoler. Der skal dog tages forbehold for disse analyser, da de kun inkluderer de forsøgselever, der startede på forløb med opstart i august 2018.

61 Beskrivelse af temaer for rammeforsøg. Kilde: Brev til skoler fra BUVM, sendt 27. september 2017.

62 Formålet med dobbeltkompetence er at skabe bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikpladser og dermed styrke elevernes overgang til hovedforløbet. Dette element er dog blevet udfaset på nogle af skoler pga. en ændring i bekendtgørelserne for de merkantile uddannelser i 2019, som betyder, at eux del 1 giver adgang til samtlige merkantile brancher på hovedforløbet.

De kvalitative interview viser, at den nye tilrettelæggelse af grundfag bidrager til en øget sammenhæng i forløbene. Lærerne og elever peger blandt andet på, at den nye fordeling af undervisningstimerne på tværs af GF1, GF2 og evt. studieåret giver bedre forudsætninger for læring og progression. Evalueringen viser ydermere, at en tidlig introduktion til mere konkrete, merkantile læringsaktiviteter har understøttet en tidlig opbygning af en faglig bevidsthed og faglig identitet blandt eleverne.

8.1.1 Antal forsøg og elever

Der er godkendt ni forsøg under indsatsområdet *Forsøg med merkantil eux*. Otte af disse forsøg er blevet igangsat, mens ét forsøg aldrig er blevet igangsat, da det udgik forud for afprøvningsperioden.

Ifølge elevregistreringerne er 1.148 elever indrapporteret til STIL som værende omfattet af forsøg under dette indsatsområde. Dette inkluderer både elever, som er startet på GF1 og elever, som er startet direkte på GF2.

TABEL 8.1

Status – Forsøg med merkantil eux (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL
9	8	1.148

Kilde: Styrelsen for IT og Læring, 2020.

Forsøgene har endnu ikke haft et fuldt gennemløb. De elever, som påbegyndte merkantile erhvervsuddannelser med eux som led i rammeforsøgene i 2018, var i gang med studieåret på evalueringstidspunktet (foråret 2020). De elever, som påbegyndte forløbene i 2019, har kun gennemført GF1 ved evalueringstidspunktet.

8.2 Forsøgenes gennemførelse

Forsøgene består i at tilrettelægge undervisningen på en ny måde, således at undervisningen i grundfag og erhvervsfag spredes over GF1, GF2 og studieåret.

Formålet med forsøgene er blandt andet at skabe bedre faglig sammenhæng og progression og dermed øget lærer- og elevtilfredshed. På fem skoler gennemføres der desuden forsøg med dobbelt branchevalg på GF2, hvor eleverne får adgang til hovedforløb på to forskellige merkantile uddannelser. Formålet med dette tiltag er at skabe bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikpladser og dermed styrke elevernes overgang til hovedforløbet⁶³.

På flere skoler har man udvidet forsøget i løbet af evalueringsperioden, så det er gået fra at inkludere ét enkelt merkantilt eux-hold til at inkludere alle skolens merkantile eux-hold.

63 Evalueringens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger (se appendiks C).

Der er gennemført otte forsøg med merkantil eud. For at styrke sammenligningsgrundlaget på tværs af forsøgene har Børne- og Undervisningsministeriet opfordret skolerne til at gennemføre enten en såkaldt *stor model* eller en *lille model* af forsøget⁶⁴. Skolerne har forud for opstart af forsøgene tilkendegivet, hvilken model de ønskede at gennemføre. Det betyder, at fem skoler gennemfører forsøgene ud fra den store model, og én skole gennemfører forsøget ud fra den lille model. To skoler gennemfører forsøg ud fra deres oprindelige forsøgsbeskrivelse, som inddrager elementer fra både den lille og den store model. Disse benævnes efterfølgende som hhv. *model A* og *model B*⁶⁵.

Tre af skolerne, som har afprøvet den store model, har etableret et samarbejde med hinanden med henblik på at tilrettelægge sammenlignelige forsøg. Samarbejdet har ifølge projektlederne bestået i, at projektlederne fra de involverede uddannelser har sparret med hinanden om problemstillinger mht. bekendtgørelsen eller de overordnede rammer for forsøget. Dette samarbejde har primært fundet sted i forbindelse med opstart af forsøget.

Skolernes fordeling og modellernes indhold fremgår af tabel 8.2.

TABEL 8.2

Forsøgets modeller

Model	Skoler, der gennemfører forsøg efter denne model	Uddannelser	Indhold i forsøgene
Lille model	Unord	• Kontor • Handel • Detail	• Dansk fordeles mellem GF1, GF2 og studieåret • Matematik fordeles mellem GF1 og GF2
Stor model	Aarhus Business College Aalborg Handelsskole Tietgen College 360 Skanderborg-Odder Center for Uddannelser	• Kontor • Handel • Detail • Event*	• Grundfag på A- og B-niveau startes op på GF1 • Øvrige grundfag fordeles mellem GF1 og GF2 • Erhvervsfag fordeles mellem GF1, GF2 og studieåret • Dobbelt branchevalg på GF2 med fælles grundforløbs-prøve. • Opstart af Erhvervsjura på GF1 (Aalborg Handelsskole)
Model A	Køge Handelsskole	• Kontor • Handel • Detail	• Grundfag fordeles mellem GF1 og GF2 • Erhvervsfag fordeles mellem GF1 og GF2
Model B	Learnmark	• Kontor • Handel • Detail	• Dansk fordeles mellem GF1, GF2 og studieåret • Matematik fordeles mellem GF1 og GF2 • Erhvervsfag fordeles mellem GF1, GF2 og studieåret

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: *Uddannelsen til eventkoordinator indgår kun i forsøg på Aarhus Business College og Aalborg Handelsskole.

64 *Stor model* inkluderer en ny tilrettelæggelse af samtlige fag, ny tilrettelæggelse af erhvervsfag samt dobbeltkompetence. *Lille model* inkluderer kun en ny tilrettelæggelse af dansk på A- og matematik på B-niveau. *Model A* og *Model B* trækker på elementer fra både den store og den lille model.

65 *Model A* og *Model B* gik under fællesbetegnelsen "oprindelige modeller" i midtvejsevalueringen (2019).

Som det fremgår af tabellen herover, består forsøgene af tre overordnede elementer, som er afprøvet af skolerne på forskellig vis. Elementerne, som beskrives nærmere i afsnittene herunder, er hhv.:

- Ny tilrettelæggelse af grundfag
- Ny tilrettelæggelse af erhvervsfag
- Dobbelt branchevalg.

8.2.1 Ny tilrettelæggelse af grundfag

Der er i forsøgene afprøvet forskellige modeller for en ny tilrettelæggelse af grundfagene i de merkantile uddannelser med eux. I alle forsøg er der arbejdet med at fordele timerne for hhv. dansk og matematik ud på tværs af GF1, GF2 og – for nogle modeller – studieåret. Derudover har fem forsøg afprøvet en ny fagfordeling af de øvrige grundfag, som betyder, at disse ligeledes starter på GF1.

Dansk

Dansk er i den gældende tilrettelæggelse tilrettelagt således, at eleverne skal bestå faget på C-niveau på GF1 og derefter på A-niveau på studieåret. I forsøgene er faget i stedet tilrettelagt således, at det – afhængigt af modellen – enten er spredt over GF1 og GF2 eller over GF1, GF2 og studieåret (se figur 8.1). Ved sidstnævnte tilrettelæggelse tager undervisningen udgangspunkt i A-niveauet.

I forsøget med model A er dansk på C-niveau spredt over hele grundforløbet. Det betyder, at skolen har rykket ca. halvdelen af undervisningstimerne fra GF1 til GF2. I de øvrige forsøg (dvs. stor model, lille model, model B) har skolerne spredt undervisningen i dansk på A-niveau på tværs af grundforløbet og studieåret. I praksis betyder det, at de har overført ca. 45 ud af de 185 undervisningstimer fra studieåret til GF2.

FIGUR 8.1

Tilrettelæggelse af dansk

	GF1	GF2	Studieåret
Gældende tilrettelæggelse	C-niveau		A-niveau
Forsøg: Model A	C-niveau		A-niveau
Forsøg: Stor model, Lille model, Model B	A-niveau		

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Formålet med at sprede timerne for danskfaget over hele grundforløbet er at undgå den oprindelige pause i faget på GF2. Lærerne fortæller, at de bruger GF2 til at introducere eleverne til nogle af de relevante grundelementer for faget (litteraturanalyse, medieanalyse samt lyrik- og filmanalyse). Lærerne sigter mod, at eleverne kender fagets grundbegreber, inden de starter på studieåret. Lærerne har på denne måde mulighed for at undervise i tungere forløb på studieåret, uden at det kræver megen repetition.

I de forsøg, hvor lærerne tager udgangspunkt i fagets slutniveau, er intentionen, at lærerne kan tilrettelægge en mere sammenhængende undervisning med en mere jævn progression, end det er muligt under den gældende tilrettelæggelse af faget. Nogle af de lærere, som tager udgangspunkt i

dansk på A-niveau fortæller, at de har valgt at rykke nogle af de litterære værker ned på grundforløbet. Der er et krav om, at eleverne skal læse seks litterære værker på studieåret, hvilket ifølge flere dansklærere er en stor arbejdsbyrde for eleverne. Intentionen med at rykke arbejdet med nogle af værkerne til grundforløbet er således, at arbejdsbyrden bliver mere jævnt fordelt.

Matematik

Matematik på C-niveau er ligeledes tilrettelagt på en ny måde i forsøgene. Hvor der oprindeligt kun undervises i faget på GF2, har skolerne i forsøgene spredt undervisningen i faget over hele grundforløbet.

FIGUR 8.2

Tilrettelæggelse af matematik

	GF1	GF2	Studieåret
Gældende tilrettelæggelse		C-niveau	B-niveau (valgfag)
Forsøg: Alle modeller	C-niveau		B-niveau (valgfag)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Formålet med at påbegynde matematikundervisning allerede på GF1 har været at fastholde elevernes matematiske kompetencer fra grundskolen. Der har derudover været en forventning om, at eleverne har bedre forudsætninger for at tillære sig stoffet i kraft af, at undervisningen afvikles over en længere periode og dermed bliver mindre komprimeret, end det var tilfældet, da uddannelsen var tilrettelagt under de gældende rammer.

Skolerne har valgt at sprede matematiktimerne nogenlunde lige imellem GF1 og GF2. Undervisningen er ifølge lærerne tilrettelagt som ét forløb med én gennemgående underviser. Lærerne har ikke ændret på det faglige indhold i faget, men har blot tilrettelagt det over en længere periode, hvilket betyder, at eleverne har haft færre matematiktimer om ugen.

På én skole afprøvede man for en kort periode en model, hvor man på GF1 underviste i matematik på D-niveau og på GF2 underviste i matematik på C-niveau. Formålet med denne tilrettelæggelse var at imødekomme de elever, som startede på GF2 og derfor ikke kunne deltage i første del af undervisningen. Erfaringerne var dog, at det ikke fungerede optimalt, da elever, der havde taget GF1, oplevede undervisningen som gentagende, fortæller projektlederen. Derudover betød denne organisering, at der var risiko for, at eleverne skulle til eksamen i faget efter hvert afsluttet niveau, hvilket ifølge projektlederen ligeledes var u hensigtsmæssigt. Skolen gik derfor væk fra denne model og har efterfølgende undervist med udgangspunkt i matematik på C-niveau igennem hele grundforløbet.

Øvrige grundfag

Seks af forsøgene består ud over en ny tilrettelæggelse af fagene dansk og matematik også af en ny tilrettelæggelse af de øvrige grundfag. Tabellen herunder viser hvilke fag, der indgår i de enkelte modeller samt fagenes nye fordeling.

TABEL 8.3

Tilrettelæggelse af de øvrige grundfag

	Fordeles mellem GF1 og GF2	Fordeles mellem GF1, GF2 og studieåret
Model A	• Engelsk C • Samfundsfag C • Virksomhedsøkonomi C • Informationsteknologi C • Organisation C • Afsætning C	
Stor model	• Samfundsfag C • Virksomhedsøkonomi C • Informationsteknologi C • Organisation C • Afsætning C • Erhvervsjura C*	• Engelsk B • Informatik B

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut 2020.

Note: *Erhvervsjura C er rykket fra studieåret til GF1. Kun afprøvet på Aalborg Handelsskole i ét år.

I model A har skolen fordelt timerne i alle grundfag fra grundforløbet mellem GF1 og GF2, så de bliver til helårsfag. I den store model, har skolerne derudover suppleret med at starte engelsk på B-niveau og informatik på B-niveau til GF1 så de bliver til toårs-fag.

Erhvervsjura på C-niveau er forsøgt startet på GF1 i stedet for på studieåret på én af skolerne under den store model. Skolens erfaringer fra første hold var dog, at denne organisering var uhensigtsmæssig, da eleverne på dette tidspunkt ikke havde tilstrækkeligt kendskab til det merkantile område til at få det nødvendige udbytte af faget. Projektlederen fortalte ved midtvejsevalueringen, at skolen fremadrettet tilrettelægger faget som normalt med start på studieåret.

8.2.2 Ny tilrettelæggelse af erhvervsfag

Syv ud af de otte forsøg har afprøvet en ny tilrettelæggelse af erhvervsfagene. Helt konkret betyder dette, at de bryder med den gældende tilrettelæggelse, hvor erhvervsfagene skal gennemføres i løbet af GF1⁶⁶. De har i stedet afprøvet nogle modeller, hvor fagene placeres på både GF1 og GF2 (Model A) eller på tværs af grundforløbet og studieåret (Model B og Stor model).

Den afprøvede tilrettelæggelse har flere formål. Dels bidrager den afprøvede tilrettelæggelse til, at der bliver frigivet tid til de supplerende grundfagstimer på studieåret, dels fortæller flere af projektlederne, at den afprøvede tilrettelæggelse af erhvervsfagene har haft til formål at styrke eleverne udbytte af disse fag. På flere af skolerne har de blandt valgt at rykke praktikpladssøgningen til studieåret, hvor lærerne vurderer, at eleverne får et større udbytte, da de står over for at skulle ud i en elevplads.

8.2.3 Dobbelt branchevalg

I den store model har skolerne også arbejdet med dobbelt branchevalg for eleverne. Denne indsats ligner meget den, som er blevet afprøvet inden for indsatsområdet *bredere GF2* og går ud på, at

66 Kilde: BUVM (2020) Lokaliseret 20. juli 2020 på: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/uddannelser/eud/grundforloebets-1-del>.

skolerne tilrettelægger USF-undervisning med udgangspunkt i læringsmålene fra flere uddannelser. Formålet er, at elever får kompetencer inden for handels- og detailuddannelsen, som de efterfølgende kan søge elevpladser inden for.

Siden forsøgets opstart i 2018 er der dog blevet indført såkaldt *skiftekompetence* på samtlige merkantile eux-forløb. Skiftekompetencen betyder, at elever med bevis for eux del 1⁶⁷ fra 2019-bekendtgørelsen eller senere kan søge elevplads inden for alle de merkantile brancher uden at skulle supplere med USF, ny grundforløbsprøve mv. Det er dermed blevet muligt for alle merkantile eux-elever at skifte branche uden yderligere supplering⁶⁸. For én af skolerne i forsøget har det betydet, at skolen ikke har arbejdet med dobbelt branchevalg siden ændringen blev implementeret.

8.2.4 LUU's rolle i og indstilling til forsøget

Projektlederne fortæller, at de har oplevet opbakning til forsøgene fra de lokale uddannelsesudvalg, som har været med til at godkende skolens deltagelse.

LUU-formanden fra én af de deltagende skoler fortæller i de kvalitative interview, at medlemmerne i hendes udvalg fortæller, at den gældende tilrettelæggelse medvirker til, at studieåret er blevet for presset. De har derfor været interesserede i at understøtte ændringer, som har kunnet skabe en øget sammenhørighed mellem uddannelsens dele og gøre studieåret mere overskueligt for eleverne. Af den årsag har de bakket op om forsøget.

Ifølge projektlederne ses samme grad af opbakning ses også på de øvrige skoler. Blandt andet har de lokale uddannelsesudvalg på en af skolerne ansøgt det faglige udvalg om at forlænge forsøgsperioden.

Generelt har de lokale uddannelsesudvalg dog ikke spillet en aktiv rolle mht. implementeringen af forsøgene. Ifølge projektlederen skyldes dette, at forsøgene primært består af en ny tilrettelæggelse af den eksisterende grundfagsundervisning, hvilket ikke er LUU's primære ansvars- eller interesseområde i eux-forløbene.

8.2.5 Forsøgsmodellerne har generelt været lette at implementere og møder stor opbakning fra lærerne

Der har været stor forskel på, hvor omfattende de afprøvede modeller har været, i forhold til hvor mange fag, der har været involveret. Erfaringerne fra skolerne er, at alle modeller generelt har været lette at implementere, men at de små modeller (lille model samt model A) kræver færre organisatoriske ændringer.

I selvevalueringerne angiver alle skolerne, at forsøget i høj grad/i nogen grad er gennemført som planlagt. Derudover angiver syv ud af otte at de i høj grad/i nogen grad har haft de nødvendige ressourcer⁶⁹ til at implementere forsøget.

67 GF1, GF2 og studieåret.

68 BUVM (2019) "Nyt om EUD, april 2019". Lokaliseret d. 20.juli 2020 på: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2019/apr/190404-nyt-om-eud-nr--1>

69 Ressourcer bliver her defineret som tid, bemanning, kompetencer, styring mv.

Ifølge projektleder og lærere har forsøget været let at implementere, fordi lærerne har set et potentiale i den afprøvede tilrettelæggelse. I de kvalitative interview fortæller lærerne, at de oplevede mange udfordringer med de gældende rammer i forhold til arbejdsbelastning, samt eleverne læring og motivation, som i højere grad imødekommes af den afprøvede tilrettelæggelse. Ifølge flere projektlederne er skemalægning ligeledes lettere i forsøgene end under de gældende rammer.

Evalueringen peger på, at tilrettelæggelse af fag på tværs af grundforløbet og studieåret kræver samarbejde mellem grundfagslærere og gymnasiallærere, hvor de ser på tværs af eget fag og niveau. På nogle skoler har man allerede haft et sådant samarbejde, mens andre skoler har etableret det i forbindelse med forsøget. Ifølge projektlederen på en af skolerne har dette samarbejde krævet tilvænning.

I Model A har der ikke været behov for samme grad af tværgående samarbejde, da planlægningen kan varetages af den konkrete dansk- og matematiklærer på GF1 og GF2. Her har udvalgte lærere varetaget tilrettelæggelsen af egen undervisning. Evalueringen peger således på, at denne model er mindre ressourcekrævende at implementere. Til gengæld er den meget personafhængig, da det ofte kun er enkelte lærere, som er involveret i udviklingsprocessen.

På tværs af samtlige modeller giver lærere og ledere udtryk for et stort ønske om, at forsøget bliver forlænget eller gjort til en permanent mulighed, og størstedelen af projektlederne fra de delta-gende forsøg har forud for slutevalueringen ansøgt om forlængelse af forsøgsperioden.

8.3 Forsøgenes betydning for frafald og overgang

De overordnede resultatmål for forsøg under dette indsatsområde er et mindsket frafald og en øget overgang til studieåret sammenlignet med elever på tidligere forløb omfattet af de gældende rammer, herefter benævnt *kontrolelever*.

De registerbaserede analyser indikerer, at forsøgene har en positiv betydning i forhold til de opstillede resultatmål. Ifølge analyserne har forsøgeleverne både et mindre frafald og en øget overgang til studieåret, end det er tilfældet blandt kontroleleverne. Det er ikke muligt at vise betydningen af forsøgene ift. frafald på studieåret, da forsøgeleverne endnu ikke har afsluttet dette på evaluerings-tidspunktet.

Analyserne i dette afsnit inkluderer kun forsøgelever, som startede på forløb med opstart i august 2018. Denne afgrænsning har været nødvendig for at sikre det bedst mulige sammenligningsgrundlag med kontroleleverne, da forsøgeleverne på den måde er kommet så langt i uddannelsesforløbet som muligt på analysetidspunktet. Det betyder dog, at man skal tage forbehold for resultaterne i analyserne.

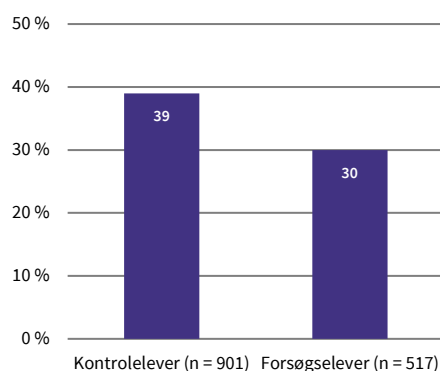
8.3.1 Mindre frafald på grundforløbet

De registerbaserede analyser viser, at frafaldsfrekvensen på grundforløbet er signifikant lavere blandt de forsøgelever, som startede uddannelsen i august 2018, end blandt kontroleleverne, som startede uddannelsen august 2017. Analysen peger således på, at forsøgene har den ønskede virkning i forhold til resultatmålet om mindre frafald på grundforløbet.

Figur 8.3 viser, at 30 % af forsøgeleverne er faldet fra uddannelsen i løbet af grundforløbet, hvilket er en signifikant mindre andel end det er tilfældet for kontroleleverne (39 %).

FIGUR 8.3

Frafald på GF1 og GF2 (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: En χ^2 -test viser, at der er signifikant forskel mellem kontrol elever og forsøgs elever ($p = 0,000$).

Note: Figuren inkluderer kun forsøgs elever, som er startet på et merkantil eud-forsøg i august 2018.

Blandt forsøgs eleverne er der ni elever, som er registreret som værende ”i gang”, hvilket svarer til 2 % af eleverne. Det fremgår ikke af registreringerne, hvorfor disse elever ikke har fuldført eller på anden vis er afsluttet grundforløbet. De er derfor heller ikke inkluderet i ovenstående analyse.

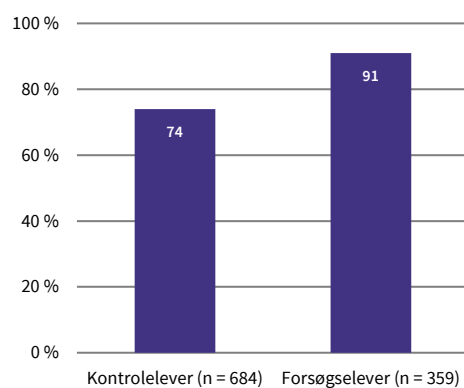
Øget overgang til studieåret

Analysen viser ydermere, at overgangen til studieåret er signifikant større blandt forsøgs eleverne end blandt elever fra tidligere forløb omfattet af de gældende rammer.

Figur 8.4 herunder viser, at 91 % af de forsøgs elever, som fuldførte grundforløbet, er overgået til studieåret. For kontrol eleverne gælder dette kun for 74 %. Der er således tale om en signifikant højere overgang blandt forsøgs eleverne.

FIGUR 8.4

Overgang til studieåret (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: En χ^2 -test viser, at der er signifikant forskel mellem kontrol elever og forsøgs elever ($p = 0,000$).

Note: Figuren inkluderer kun forsøgs elever, som er startet på et merkantil eud-forsøg i august 2018.

Resultaterne i ovenstående figur er i overensstemmelse med projektledernes oplevelse med forsøgene. I de kvalitative interview fortæller flere af dem, at spredningen af de gymnasiale fag medvirker til, at eleverne ser grundforløbet og studieåret som ét samlet forløb, hvilket betyder at flere starter direkte på studieåret efter GF2.

8.4 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater i forhold til de opstillede implementeringsmål. For forsøg med merkantil eux er de opstillede mål, at forløbene skal bidrage til øget faglig sammenhæng og progression, øget fag- og professionsidentitet hos eleverne, øget lærertilfredshed, dygtigere og mere motiverede elever samt et forbedret uddannelsesmiljø. Herudover er der for forsøg, der har arbejdet med dobbelt branchevalg opstillet et mål om bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikpladser. Flere af fundene i afsnittet bekræfter det billede, der tegnede sig i midtvejsevalueringen.

Konklusionerne i afsnittet bygger på interview med elever, lærere, projektledere og LUU.

8.4.1 Bedre mulighed for at understøtte elevernes læring

Evalueringen peger på, at spredning af undervisningstimer i fagene dansk og matematik medvirker til, at eleverne har bedre forudsætninger for at tilegne sig faget, og at lærerne har fået bedre forudsætninger for at understøtte elevernes læring, da de med den afprøvede tilrettelæggelse har haft mulighed for at arbejde med elevernes motivation og faglige niveau over tid, inden fokus flyttes til de faglige forventninger ift. karaktergivning og eksamen.

I de kvalitative interview fortæller lærerne blandt andet, at i den nye tilrettelæggelse har de i højere grad kunnet tilrettelægge undervisningsforløb, hvor der er tid til, at læringen kan bundfælde sig hos eleverne. Særligt dansklærerne pointerer, at det er vigtigt for elevernes udbytte, at de har tid til at nå at reflektere over det, de har lært. De fortæller, at dette var svært for eleverne at nå, da faget var tilrettelagt efter de gældende rammer, hvorimod den afprøvede tilrettelæggelse i højere grad giver luft imellem undervisningsgangene, hvor eleverne har tid til at bearbejde det, de har lært.

Jeg oplever specielt nu, at den store forskel er, at den læringstid, man skal have, for at tingene sidder fast, er blevet bedre. (...) Det gør det lettere nu at tilrettelægge undervisningen, hvor eleverne får tid imellem timerne, så tingene kan bundfælde sig.

Lærer

Matematiklærerne har ligeledes oplevet, at forsøg med at sprede undervisningen i faget over GF1 og GF2 bidrager til en bedre faglig progression hos eleverne. En lærer fortæller blandt andet, at matematikken har lettere ved at "sætte sig" hos eleverne. Læreren fortæller også, at eleverne har lettere ved at fastholde koncentrationen og motivationen, end det var tilfældet, da faget var tilrettelagt under de gældende rammer. En lærer fortæller blandt andet, at eleverne før i tiden blev demotiverede af at have mange ugentlige matematiktimer. Ved at sprede undervisningstimerne møder de ikke faget så ofte, hvilket ifølge læreren kan mærkes på elevernes motivation.

Når man kommer ind for tredje gang, og vi er nået til ottende lektion, er de taltrætte (...) Så det går ud over læringslysten og motivationen. (...) Ingen tvivl om, at rigtig mange stadig synes, at det er svært. Men nu er det slet ikke det samme. Der kan gå en uge imellem, at de ser mig.

Lærer

En anden lærer fortæller, at hans elever får højere karakterer, hvilket han tillægger den afprøvede tilrettelæggelse af matematikfaget. Han fortæller derudover, at han oplever, at færre elever dumper matematik på C-niveau, end tidligere. Han vurderer, at denne udvikling skyldes, at eleverne har bedre tid til at tilegne sig matematikken. Han påpeger dog også, at det er svært at konkludere noget endeligt, da han kun har haft to hold igennem under den afprøvede tilrettelæggelse.

Eleverne giver også udtryk for, at de er glade for, at fagene afvikles over ét år frem for 20 uger. Én af skolerne har både afviklet forsøgshold og hold under de gældende rammer. Eleverne på forsøgsholdet har derfor haft mulighed for at sammenligne deres undervisning med de andre elever på skolen. I de kvalitative interview fortæller disse elever, at de er glade for, at de går på forsøgsordningen, da de har længere tid til fagene, og at de oplever, at de er mindre stressede end de andre elever på skolen.

Det har været en stor fordel. Vi har ikke været lige så stressede [som de andre elever på skolen] og har haft længere tid til at se, hvad det er, vi selv er gode til og gider.

Elev, studieåret

Der er også indikationer på, at den afprøvede tilrettelæggelse kan give bedre forudsætninger for elever med særlige behov. I de kvalitative interview vurderer en elev, at den afprøvede tilrettelæggelse er en fordel for ham, da han har dysleksi og derfor har brug for mere tid til at tilegne sig fagligt stof.

Nu kan jeg tage udgangspunkt i mig selv med ordblindhed – den er mere ordblindevenlig, den model vi har nu. Tekst er ikke det, vi har nemmest ved at hæfte os ved, og det tager os lang tid. Så hvis vi skulle gå fra niveau C til A så hurtigt, ville vi ikke have nemt ved det. Vi ville bruge det første halve år på at finde ud af, hvordan vi skal gribe det an.

Elev, studieåret

Elevernes viden fastholdes over tid

Det fremgår på tværs af interviewene med lærerne, at fordelingen af matematik og dansk mellem de to grundforløb er afgørende for at kunne tilrettelægge nogle bedre undervisningsforløb på de merkantile eux-forløb. Det skyldes, at det især er i disse fag, at lærerne oplever de største læringsmæssige udfordringer hos eleverne.

Projektlederne forklarer, at eleverne i højere grad fastholder deres matematiske forståelse fra grundskolen, da de i den afprøvede tilrettelæggelse møder matematikfaget allerede på GF1. Lærerne bekræfter, at den tidligere introduktion af matematikken medvirker til, at eleverne ikke skal starte helt forfra med faget. Overgangen bliver således lettere for eleverne, vurderer lærerne.

Lærerne vurderer ligeledes, at elevernes kompetencer i de humanistiske fag styrkes i den afprøvede tilrettelæggelse. Spredningen af undervisningen giver eleverne mulighed for at fastholde deres dansk- og engelskfaglige kompetencer gennem hele grundforløbet, da de ikke længere har et halvt års pause på GF2. Lærerne peger blandt andet på, at den afprøvede tilrettelæggelse af fagene dansk og engelsk betyder, at lærerne ikke skal bruge megen tid på studieåret til introduktion, repetition og opstart, da eleverne har faget friskt i hukommelsen.

Eleverne er enige i, at det er bedst at undgå længere pauser i undervisningen. En elev fortæller blandt andet;

Det giver ikke mening, at man har et fag i et halvt år, og så går der et halvt år, hvor man ikke har faget, og så når man at glemme nogle af tingene. Så er det bedre, at det er spredt ud over et helt år.

Elev, studieåret

8.4.2 Forsøgene bidrager til elevernes oplevelse af faglig sammenhæng mellem grundforløbene og studieåret

Det primære formål med at sprede undervisningen over en længere periode har været at styrke elevernes oplevelse af sammenhæng og progression i uddannelsen. Antagelsen har været, at den afprøvede tilrettelæggelse af grundfagene som ét- eller toårs-fag medvirker til at koble uddannelsens dele sammen, så eleverne i højere grad oplever uddannelsen som et samlet forløb.

Opstart af fag på GF1 bidrager til oplevelse af sammenhæng

De kvalitative interview peger på, at opstart af fag på GF1 bidrager til, at lærere og elever oplever en større sammenhæng i uddannelsen. Dette skyldes, at eleverne oplever færre skift i uddannelsen i form af nye fag, nye niveauer og nye lærere, fortæller lærerne.

Lærerne fortæller i de kvalitative interview, at forsøget giver dem bedre muligheder for at tilrettelægge undervisningen med en mere gradvis progression mellem grundforløbet og studieåret. Tidligere oplevede lærerne, at eleverne blev overvældet i overgangen til studieåret, hvor de for første gang mødte fag på gymnasialt niveau. Ved at tage udgangspunkt i slutniveauet fra start oplever eleverne, at overgangen er mere jævn og naturlig, fortæller lærerne.

Også eleverne giver i interviewene udtryk for, at overgangen til studieåret er blevet lettere som resultat af den afprøvede tilrettelæggelse af undervisningen i de gymnasiale fag. I citatet herunder beskriver en elev overgangen til studieåret, som i følge ham var let, da lærerne blot byggede videre på det, eleverne havde lært på grundforløbet.

[Lærerne] er gode til at bygge på. De fyldte på det, du vidste. Man fortsatte på det, man havde været vant til.

Elev, studieåret

En anden elev fortæller, at han godt kunne mærke niveauskiftet fra C til A, men at det blev "udlignet" af, at eleverne også fik undervisning svarende til B-niveau på GF2, som betød, at progression føltes jævn.

Lærerkontinuitet har understøttet den faglige sammenhæng på tværs af grundforløb og studieåret

I nogle af forsøgene har den afprøvede tilrettelæggelse betydet, at lærere i gymnasiale fag varetager undervisningen i faget på både grundforløbet og studieåret. Dette gælder især de forsøg, hvor dansk på A-niveau spredes over grundforløbet og studieåret.

Det er en gennemgående pointe blandt lærere og elever, at det har styrket den faglige sammenhæng og progressionen i de involverede fag, når en lærer har fået mulighed for at undervise i faget på begge grundforløb og videre på studieåret. Erfaringen er blandt andet, at det bidrager til, at der opbygges en god og tillidsfuld relation imellem elever og lærere. Flere elever fortæller blandt andet, at de har en tættere relation til de lærere, som de har haft siden GF1, og at det primært er de lærere, de betror sig til.

I de kvalitative interview fortæller flere af eleverne desuden, at de foretrækker gennemgående lærere, da det bidrager til en oplevelse af kontinuitet. Eleverne oplever fx, at lærerne lettere kan relatere til tidligere emner og dermed koble undervisningen sammen. De fortæller ligeledes, at de oplever, at lærerne kender elevernes faglige niveau og udfordringer, hvilket giver lærerne en bedre forudsætning for at understøtte elevernes faglige udvikling, end det er tilfældet for de lærere, som kun har haft eleverne i en kort periode.

Det er dog ikke alle elever, som ønsker gennemgående lærere i alle fag. I de kvalitative interview er der enkelte elever, som fortæller, at det også kan være en fordel med skift af lærere. Det kan fx være rart at opleve forskellige undervisningstilgange og personligheder, fortæller de.

8.4.3 Merkantile fag på GF1 bidrager til elevernes faglige identitet

Erfaringerne fra de forsøg, som har opstartet fagene virksomhedsøkonomi, it, organisation og afsætning på GF1, peger på, at den tidlige introduktion til mere konkrete merkantile læringsaktiviteter har understøttet en tidlig opbygning af en faglig bevidsthed og faglig identitet blandt eleverne. Erfaringerne fra disse forsøg er således i tråd med de erfaringer, som er gjort i forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb, hvor man har afprøvet det samme på de ordinære eud-forløb (se kapitel 6).

Lærere og projektledere peger blandt andet på, at den tidligere opstart af disse fag medvirker til, at eleverne med det samme oplever at gå på en merkantil skole, og at de derfor hurtigere opbygger en merkantil identitet. Lærerne vurderer også, at et tidligt møde med de merkantile fag er med til at konkretisere over for eleverne hvilken merkantil faglighed, de skal tilegne sig som led i uddannelsen.

I de kvalitative interview giver flere elever også udtryk for, at de har været glade for at have disse fag allerede fra GF1. Nogle af eleverne fortæller, at de valgte uddannelsen, fordi de syntes, at virksomhedsperspektivet var interessant, og at det derfor var motiverende for dem fra begyndelsen at møde fag såsom virksomhedsøkonomi og afsætning.

Evalueringen peger også på, at den tidligere introduktion til de merkantile fag medvirker til, at eleverne tidligt finder ud af, hvad de gode til, og hvad de er interesserede i. I en selvevaluering skriver en projektleder blandt andet, at eleverne har lettere ved at forholde sig til de forskellige uddannelsesretninger på GF2, når de har haft fag såsom virksomhedsøkonomi, afsætning, organisation og IT på GF1.

8.4.4 Spredning af undervisningen i fagene giver bedre mulighed for faglig synergi

Evalueringen peger på, at flere af elementerne i de afprøvede forsøg giver lærerne bedre muligheder for at have fokus på den faglige synergi mellem grundfagene og de erhvervsfaglige elementer, såvel som bedre mulighed for virksomhedssamarbejde.

En af pointerne fra de kvalitative interview er, at den nye tilrettelæggelse gør det muligt at trække på tværgående målpinde og dermed styrke synergien mellem fagene.

Dansklærerne fortæller blandt andet, at placering af danskundervisning på GF2 muliggør tilrettelæggelse af tværfaglige forløb mellem dette fag og de uddannelsesspecifikke fag (USF), hvor de kan tydeliggøre danskfagets erhvervsfaglige relevans for eleverne. Lærerne påpeger blandt andet, at der er mange gennemgående målpinde i de to fag (fx vedrørende kommunikation), som betyder, at fagene med fordel kan understøtte hinanden.

Lærere og projektledere fortæller også, at erhvervsfagene kan drage nytte af mange af de faglige elementer, som indgår i de merkantile fag. Også her oplever de derfor, at den afprøvede tilrettelæggelse fungerer godt, fordi der kan undervises i fagene samtidig.

I de kvalitative interview er der eksempler på, at eleverne oplever denne synergi. I citatet herunder fortæller en elev fx, at på grund af de mange faglige overlap, fungerer det godt, at der undervises samtidig i fagene.

Ja, der er meget, der er tværfagligt, hvor fagene lapper ind over hinanden, og så er det smart at have dem på samme tid. Så arbejder du med det på en helt anden måde, end hvis vi havde afsluttet det før og så kommer lidt tilbage. Så bliver det lidt noget rod med at gå frem og tilbage imellem alle tingene.

Elev, studieåret

En anden pointe fra interviewene er, at opstart af de merkantile fag på GF1 giver bedre forudsætninger for et samarbejde med virksomheder. Ifølge flere projektledere har den afprøvede tilrettelæggelse blandt andet betydet, at lærerne kan inddrage virksomheder langt tidligere i forløbet end ellers.

Det er jo ikke fordi, at man ikke kan samarbejde med virksomheder i et fag som dansk eller engelsk, men det ligger bare naturligt ofte i merkantile fag at have det samarbejde [med virksomhederne]. Jo tidligere man får introduceret de merkantile fag, jo tidligere kan samarbejdet etableres.

Projektleder

Projektlederens pointe er således, at en tidlig opstart af fag som virksomhedsøkonomi, IT, organisation og afsætning medvirker til en tidlig opstart af virksomhedssamarbejde.

8.4.5 Erhvervsfag på studieåret kan styrke elevernes praktikpladssøgning

Flere af skolerne har som led i forsøget valgt at rykke elementer fra erhvervsfagene op på studieåret. Erfaringerne fra disse skoler er, at dette fungerer godt, da det betyder, at eleverne arbejder med praktikpladssøgning på et mere hensigtsmæssigt tidspunkt i deres forløb – nemlig i forbindelse med, at de rent faktisk skal søge praktik frem for på GF1.

Den afprøvede tilrettelæggelse af erhvervsvalgene giver fx mulighed for et tættere samarbejde med virksomhederne på mere relevante tidspunkter i forhold til elevernes proces og motivation frem mod praktikpladssøgning.

Flere lærere og projektledere fortæller, at eleverne får et større udbytte af praktikpladssøgningsprocessen, når den foregår forud for, at de rent faktisk skal i praktik. Når dette element er placeret på GF1, oplever mange lærere, at eleverne ikke er motiverede for at skrive ansøgningen. Ifølge lærerne skyldes dette, at eleverne ikke er tilstrækkeligt afklarede på GF1 og derfor ikke altid klar til at søge praktik på det tidspunkt i forløbet.

Der er derimod gode erfaringer med at gennemføre praktikpladssøgningen på studieåret, hvor eleverne ifølge lærerne er mere afklarede og motiverede. Lærerne peger desuden på, at den afprøvede tilrettelæggelse bidrager til, at flere elever får sikret sig en læreplads allerede på studieåret. Dette skyldes, at der afsættes specifik tid til dette arbejde på uddannelsen, hvilket betyder, at flere elever får sendt en ansøgning afsted, end det tidligere var tilfældet.

8.4.6 Forsøgene kan give bedre forudsætninger for et godt uddannelsesmiljø

Det har været et mål med forsøgene at styrke uddannelsesmiljøet på uddannelserne. Evalueringen giver dog ikke noget entydigt svar på, om forsøgene bidrager til dette konkrete implementeringsmål.

Lærere og ledere vurderer dog, at forudsætningerne for at opbygge et godt uddannelsesmiljø er bedre under den afprøvede tilrettelæggelse. En leder skriver blandt andet i selvevalueringen, at den afprøvede tilrettelæggelse giver mere tid til, at lærerne kan arrangere teaterture, virksomhedsbesøg og andre små sociale events, hvilket styrker elevernes fællesskabsfølelse.

En anden lærer vurderer i de kvalitative interview, at elevers sammenhold styrkes af, at de forbliver i den samme klasse i de to år. Ledere og lærere peger også på, at gennemgående lærere og fag medvirker til en stabilitet og forudsigelighed for eleverne.

8.4.7 Ikke muligt at vurdere, om forsøget giver bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikpladser

Fire skoler har arbejdet med dobbelt branchevalg, som har haft til formål at give eleverne bedre muligheder og øget fleksibilitet i forhold til praktikpladser.

Da der er indført skiftekompetence for merkantile elever med bevis for eux 1. del, er det ikke muligt at vurdere betydningen af forsøget isoleret fra dette. Både i forsøg med dobbelt branchevalg og på skoler uden har alle elever mulighed for at søge elevplads i samtlige merkantile brancher efter endt studieår. Alle elever har derfor samme grad af muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler.

Evalueringen peger dog på, at eleverne på tværs af forsøg generelt er glade for, at de kan søge bredt. I de kvalitative interview på skoler med dobbelt branchevalg fortæller elever desuden, at de er glade for, at de kan prøve lidt forskelligt af, inden de vælger endelig retning.

8.5 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet en række opmærksomhedspunkter ift. en anderledes tilrettelæggelse af merkantile erhvervsuddannelser med eux.

Opmærksomhedspunkterne er baseret på skolernes selvevalueringer samt interview med projektledere, lærere, elever og LUU.

8.5.1 GF2-optag kræver særlige indsatser ved ny fagfordeling

GF2-optag udgør en udfordring i forhold til den afprøvede tilrettelæggelse. Udfordringen består i, at elever, der starter direkte på GF2, går glip af undervisningen i de merkantile grundfag og matematik, som er påbegyndt på GF1.

Evalueringen peger dog på, at skolerne har haft held med at håndtere udfordringen med disse elever på forskellige måder.

Nogle skoler har haft elevvolumen til at kunne oprette separate hold til eleverne, som starter direkte på GF2. Undervisningen på disse hold følger de gældende rammer. Projektlederne på disse skoler vurderer ligeledes, at det fremadrettet er en holdbar løsning, så længe skolerne har et tilstrækkeligt stort GF2-optag. Såfremt skolerne ikke har elever nok til at oprette et separat hold (dvs.

færre end 20 elever), vil det derimod ikke være økonomisk bæredygtigt. Et opmærksomhedspunkt i forhold til denne løsning er dog, at der kan være en udfordring i forhold til bemandingsplanlægning, da det kræver, at skolen har lærere nok til at dække undervisning under både den gamle og den nye fagfordeling, fortæller en projektleder.

På andre skoler har de ikke haft tilstrækkeligt stort GF2-optag til at kunne oprette separate hold til elever, der begyndte direkte på GF2. På disse skoler er eleverne blevet inkluderet i samme klasse som forsøgs eleverne. Skolerne har i disse situationer haft fokus på individuel kompetencevurdering og opkvalificering af eleverne. Dette har ifølge skolerne været muligt på grund af et begrænset GF2-optag på maks. fem elever. Projektledere og lærere på disse skoler påpeger desuden, at de elever, som starter direkte på GF2, typisk er elever, som har gennemført dele af stx eller hhx. Disse elever har derfor ofte opnået de nødvendige kompetencer på deres forrige uddannelse.

Evalueringen peger således på, at udfordringen med GF2 kan håndteres med målrettede indsatser. Det er dog vigtigt at være opmærksom på denne udfordring, da det kan være ressourcekrævende for de små skoler at gennemføre individuelle indsatser, såfremt antallet af elever bliver for stort.

8.5.2 Skift mellem eux og eud kan potentielt være en udfordring for forsøgs eleverne

I forbindelse med midtvejsevalueringen gav lederne udtryk for, at elever fra detail- og handelsuddannelsen, som skifter fra et eux-forløb, som er omfattet af forsøget, til et eud-forløb, som ikke er, ville udgøre et problem. Det er dog ikke en udfordring, som har fyldt i interviewene ved slutevalueringen. Ifølge projektledere og lærere har de kun få gange oplevet, at eleverne skiftede. Ifølge en af projektlederne skyldes dette, at de fleste skift mellem eux og eud typisk sker inden for de første 15 dage på uddannelsen, idet denne periode primært består af introducerende elementer, hvorfor det derfor ikke er problematisk for eleverne at skifte.

Skolerne har dog fundet måder, hvorpå de kan håndtere disse skift under forsøget. Projektlederen på en af skolerne fortæller, at man på skolen oplevede, at en elev skiftede til en anden erhvervsskole. I dette tilfælde gav lærerne denne elev særundervisning, så vedkommende afsluttede dansk, samfundsfag og engelsk på C-niveau og dermed havde mulighed for at starte på GF2 andetsteds.

Videreføres tilrettelæggelsen i forsøgene, er det dog vigtigt, at der udtænkes en fælles model for, hvordan uddannelsesskift fremadrettet kan håndteres.

8.5.3 Spredning af undervisning kræver overvejelser vedr. timestfordeling og eksaminer

Evalueringen peger på, at spredning af undervisningen i et eller flere fag over GF1, GF2 og studieåret bidrager positivt til progressionen og sammenhængen i undervisningen. Der er dog eksempler på, at spredningen er uhensigtsmæssig i de fag, hvor der kun er få timer (fx samfundsfag og organisation). I midtvejsevalueringen gav projektlederne blandt andet udtryk for, at for få undervisningstimer pr. uge har en negativ indflydelse på elevernes læring og oplevelse af sammenhæng.

En anden erfaring er, at for få ugentlige timer gør faget sårbart over for eks. sygdom eller aflysning. En dansklærer fortæller i de kvalitative interview, at disse forhold kan betyde, at der kan gå 14 dage imellem, at lærerne og eleverne ser hinanden. Hun vurderer desuden, at flere ugentlige timer kan give større fremdrift i faget, fx i forbindelse med at eleverne skal læse en roman. Hun har afprøvet en model, hvor hun afholdt to undervisningsgange om ugen. Hun vurderer, at en (endnu) bedre løsning er tre undervisningsgange fordelt på to dage om ugen.

Erfaringerne fra forsøgene peger også på, at en ny tilrettelæggelse af fagene vil kræve en ny organisering af eksaminerne på eux-forløbene. I de gældende rammer kan fag på GF1 udtrækkes til eksamen. Dette er dog ikke hensigtsmæssigt, når faget fortsætter på GF2. Nogle skoler har fået dispensation fra ovenstående regel, så fagene kun skal udtrækkes på deres højeste niveau. Eleverne har på disse skoler modtaget en standpunktskarakter ved afslutningen af GF1.

9 Øvrige forsøg

Forsøgene under indsatsområdet *Øvrige forsøg* består i enkeltstående indsatser, der ikke kunne placeres under de øvrige indsatsområder. Der er derfor blevet godkendt en række meget forskellige forsøg under dette indsatsområde, som mere konkret består i:

1. **Køge Handelsskole: Forsøg med Ny Mesterlære inden for detail og handel** bestående i mere praksisnære prøver samlet i én opgave med afsæt i en virksomhed, hvilket har til formål at muliggøre, at flere elever kan gennemføre en Ny Mesterlære-uddannelse⁷⁰.
2. **EUC Nordvestsjælland: Forsøg med fritagelse for motion ved onlineundervisning**, der består i, at skolen får dispensation fra reglen om motion i undervisning, der ikke kan efterleves i uddannelser med asynkron onlineundervisning.
3. **Herningsholm (fusioneret med Agroskolen Hammerum): Forsøg med landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 som deltidsuddannelser**, der har til formål at muliggøre, at flere fuldtidsbeskæftigede med en landbrugsuddannelse kan efteruddanne sig til produktionsledere og agrarøkonomere.

Kun de to sidstnævnte forsøg har været igangsat.

Der er indrapporteret 2.043 elever til STIL i forsøget om fritagelse fra motion ved onlineundervisning på asynkrone forløb. Der er indrapporteret 10 elever i forsøget med fleksible *blended learning*-forløb på landbrugsskolen.

De næste kapitler fokuserer derfor udelukkende på erfaringerne med gennemførelse og udbytte af det andet forsøg, som består af fleksible *blended learning*-forløb på landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 tilrettelagt som deltidsuddannelse. Det skyldes, at forsøget med fritagelse for motion ved asynkron onlineundervisning kun har ét implementeringsmål, nemlig at samtlige øvrige lovgivningsmæssige krav til uddannelsen overholdes. Ifølge projektlederen lever forsøget op til dette mål.

Formålet med evalueringen af forsøget med landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 som deltidsuddannelser er at undersøge, om forsøget har bidraget til, at flere faglærte landmænd, som ellers ikke ville have taget landbrugsuddannelsens trin 3 og 4, får mulighed for at efteruddanne sig til produktionsleder eller agrarøkonom. Konklusionerne i de kommende afsnit bygger på skolens selvevaluering og et interview med forsøgets projektleder.

⁷⁰ Ny mesterlære er en praktisk vej til at få en erhvervsuddannelse. Eleven begynder uddannelsen med at blive oplært i et fag på en arbejdsplads i stedet for at gå på skole. Den grundlæggende praktiske oplæring træder i stedet for skoleundervisningen på grundforløbet. Kilde: Uddannelsesguiden (2020) lokaliseret d. 20. juli 2020 på: <https://www.ug.dk/uddannelser/artikleromuddannelser/om-erhvervsuddannelser/ny-mesterlaere>.

9.1 Resultater af forsøgene under indsatsområdet

Selvevalueringen og interviewet i forsøget vedr. landbrugsuddannelsen viser, at forsøget har bidraget til en tilrettelæggelse af produktionsleder- og agrarøkonomuddannelsen, som i højere grad tilgodeser de to uddannelsesstrins målgruppe i form af faglærte, fuldtidsbeskæftigede landmænd. Forsøget har herved muliggjort, at flere faglærte landmænd har mulighed for at efteruddanne sig, hvilket er i overensstemmelse med sektorens efterspørgsel efter landbrugsuddannede, der kan varetage lederstillinger.

9.1.1 Antal forsøg og elever

Der har været godkendt tre forsøg under indsatsområdet *Øvrige forsøg*, hvoraf to er blevet gennemført siden sommeren 2018 og fortsat er i gang.

Som det fremgår af tabel 9.1 nedenfor, har 2.043 elever ifølge skolens indrapportering til STIL været omfattet af forsøget med fritagelse for motion ved onlineundervisningen. Der er indrapporteret 10 elever i forsøget med fleksible *blended learning*-forløb på landbrugsuddannelsen.

TABEL 9.1

Status – Øvrige forsøg (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever indrapporteret til STIL for forsøget med fritagelse fra motion ved onlineundervisning	Antal elever indrapporteret til STIL for forsøget med blended learning-forløb
3	2	2.043	10

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

9.2 Gennemførsel af forsøg

Dette afsnit belyser gennemførslen af forsøget med fleksible *blended learning*-forløb på landbrugsuddannelsens trin 3 og 4.

Forsøget har til formål at få flere færdiguddannede landmænd til at efteruddanne sig som produktionsledere og agrarøkonomer for at modsvare branchens efterspørgsel på arbejdskraft, der er opkvalificeret til at varetage lederstillinger. Landbrugets sæsonbetingede arbejdsopgaver og skæve arbejdstider gør dog, at det er en udfordring at tiltrække faglærte landmænd, da de sjældent har mulighed for at reservere et år til efteruddannelse. Forsøget skal således bidrage til at tiltrække flere elever til landbrugsuddannelsens trin 3 og 4, henholdsvis produktionsleder- og agrarøkonomuddannelsen, ved i forhold til fremmøde og gennemførelse af uddannelsens fagmoduler at indføre en fleksibilitet, der tilgodeser målgruppens arbejdsbelastninger og ved at de to trin tilrettelægges som deltidsuddannelse.

Forsøget består i at tilrettelægge produktionsleder- og agrarøkonomuddannelsen som *blended learning*-forløb, der veksler mellem selvstudie, online aftenundervisning og undervisningsdage med fysisk fremmøde. Forsøget indebærer ligeledes, at de to uddannelsesforløb gennemføres på det dobbelte af uddannelsernes sædvanligt normerede tid for at muliggøre, at eleverne både kan videreudanne sig og sideløbende passe et arbejde. Forsøget på agrarøkonomuddannelsen består desuden i en fleksibel struktur, hvor eleverne kan gennemføre uddannelsens tre fagmoduler i den rækkefølge, som harmonerer bedst med deres arbejdskalender. Det er dog et krav, at alle moduler og den endelige prøve er afsluttet inden for 80 uger.

Forsøgets projektleder understreger, at *blended learning*-formatet er afgørende for forsøgets mulige succes. Projektlederen fremhæver således, at der er behov for, at onlineundervisningen suppleres med fysisk undervisning, hvis man ønsker at fastholde eleverne, da der herved er bedre mulighed for at have føling med elevernes faglige udvikling og trivsel.

Projektlederen fortæller, at det lokale uddannelsesudvalg (LUU) er blevet informeret om forsøget forud for dets opstart, at forsøgets status er på dagsordenen til hvert LUU-møde, og at LUU bakker op om forsøget.

9.2.1 Forsøg udvidet til produktionslederuddannelsen

Fra sommeren 2018 til nytår 2019 har forsøget udelukkende knyttet sig til landbrugsuddannelsens trin 4 (agrarøkonomuddannelsen). Skolen har efterfølgende fået godkendelse til at udvide forsøget til også at involvere landbrugsuddannelsens trin 3 (produktionslederuddannelsen) i et samarbejde med Asmildkloster Landbrugsskole. Første forsøgshold på denne uddannelse blev startet i januar 2020.

Projektlederen forklarer, at skolens ledelse har udvidet forsøget til også at omfatte produktionslederuddannelsen, da denne uddannelse står over for de samme udfordringer med at optage elever, som har fuldtidsarbejde ved siden af uddannelsen. En bestået produktionslederuddannelse er tilmed en forudsætning for at blive optaget på agrarøkonomuddannelsen, hvorfor det er nødvendigt at uddanne flere produktionsledere, før elevoptaget på agrarøkonomuddannelsen kan stige.

Af samme årsag samarbejder Herningsholm og Asmildkloster Landbrugsskole om forsøget på produktionslederuddannelsen, da Asmildkloster har mange elever på landbrugsuddannelsens trin 2 og derfor flere elever, som er interesserede i at fortsætte på trin 3. Der er således startet 13 elever på produktionslederuddannelsen under forsøgsmodellen i januar.

Forsøgets projektleder forklarer, at det konkrete samarbejde mellem Herningsholm og Asmildkloster består i, at de deles om at gennemføre undervisningen på produktionslederuddannelsen.

Forsøget på produktionslederuddannelsen følger med enkelte undtagelser samme model som på agrarøkonomuddannelsen og bygger på de hidtidige erfaringer med forsøget på denne uddannelse. Forskellene mellem forsøget på de to trin af landbrugsuddannelsen fremgår af nedenstående tabel 9.2.

TABEL 9.2

Indhold i forsøg for produktionsleder- og agrarøkonomuddannelse

Uddannelse	Indhold i forsøg
Produktionslederuddannelse	40 ugers varighed Undervisningsaktivitet én gang om ugen fordelt som henholdsvis fysisk undervisning hver anden uge og onlineundervisning hver anden uge Ét elevoptag pr. uddannelsesforløb
Agrarøkonomuddannelse	80 ugers varighed Undervisningsaktivitet hver anden uge fordelt som henholdsvis fysisk undervisning hver fjerde uge og onlineundervisning hver fjerde uge Fleksibelt elevoptag ved begyndelse af hvert fagmodul, men elever skal dog have gennemført alle tre fagmoduler og bestået den afsluttende prøve inden for 80 uger

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

9.2.2 Lærere har stået for gentænkning af undervisning

Projektlederen peger på, at det nye og udfordrende for lærerne i forbindelse med forsøget har været onlineundervisningen og dynamikken i et *blended learning*-forløb og ikke indholdet i fagmodulerne. Dette skyldes, at den systematiske brug af onlineundervisning har været ny for de involverede lærere, hvilket har betydet, at de undervejs i forsøget er blevet klogere på, hvordan man kan gennemføre varieret og elevinddragende undervisning via en onlineplatform.

I denne sammenhæng har løbende evaluering mellem elever, lærere og projektleder været med til at understøtte lærernes kompetenceudvikling i onlineundervisning, ligesom lærerne har haft mulighed for at tage kurser i det specifikke program, der bruges til undervisningen. Fremadrettet ønsker projektlederen at klæde nye lærere på til at undervise under forsøgsordningen via sidemandsoplæring, så de får mulighed for at observere onlineundervisningen hos kolleger, der allerede har erfaring i dette.

Projektlederen forklarer desuden, at det er de involverede lærere, som med ledelsens støtte har haft det primære ansvar for at gentænke uddannelsernes fagmoduler som *blended learning*-forløb. Denne proces har givet anledning til at nytænke fagmodulernes målpinde ud fra det arbejdsmarked, eleverne befinder sig på og skal efteruddannes til. Projektlederen forklarer, at elevernes egne erfaringer og input har været en ressource i denne sammenhæng.

9.3 Elevernes udbytte

I dette afsnit præsenteres evalueringens resultater omhandlende elevernes udbytte af den nye tilrettelæggelse af forsøget med fleksible *blended learning*-forløb på landbrugsuddannelsens trin 3 og 4.

For dette forsøg er der opstillet mål om, at forsøget bidrager til en øget faglig sammenhæng og progression samt et styrket sammenspil mellem skole og virksomhed⁷¹.

Konklusionerne i afsnittet bygger på interview med projektleder samt skolens selvevaluering.

9.3.1 Forsøg har bidraget til øget faglig sammenhæng og progression for elever på grund af fleksibilitet i *blended learning*-forløb

Projektlederen forklarer, at forsøget har understøttet en bedre faglig sammenhæng og progression i undervisningen for eleverne, fordi de har haft bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til deres sideløbende arbejdsliv. Ifølge projektlederen kan dette både iagttages hos de elever, der allerede er optaget på produktionsleder- eller agrarøkonomuddannelsen under forsøget, og i kraft af et stigende antal henvendelser vedrørende optagelse på de to involverede uddannelser.

Projektlederen fremhæver desuden, at det løbende optag af elever ved begyndelsen af hvert fagmodul på agrarøkonomuddannelsen har understøttet progressionen i undervisningen i form af et styrket arbejdsmarkedsperspektiv. De nye elever har således med andre erhvervserfaringer og perspektiver kunnet genopfriske dynamikken og høje niveau i klasses Diskussionerne.

9.3.2 Forsøg har styrket sammenhæng mellem uddannelse og erhverv

Forsøgets projektleder peger på, at det største udbytte ved forsøget for både skole og elever har været, at de forløbene tilrettelagt som deltidsuddannelser giver personer i fuldtidsbeskæftigelse mulighed for at efteruddanne sig. Forsøget har således bidraget til en styrket sammenhæng mellem produktionsleder- og agrarøkonomuddannelsen og elevernes erhverv, hvilket er blevet yderligere understøttet af, at eleverne har kunne trække på erfaringer fra deres sideløbende arbejdsliv i projektarbejde på uddannelsen, fx ved at eleverne har taget afsæt i cases fra deres eget arbejdsliv i eksamensopgaver. Herved kan eksamensopgaverne give eleverne et konkret udbytte i deres arbejde, fordi opgaverne resulterer i viden, som de efterfølgende kan implementere direkte i deres egen praksis.

Projektlederen fremhæver, at forsøget har betydet, at det ikke er de praktiske omstændigheder som forhindrer, at personer med fuldtidsarbejde og familie kan videreuddanne sig til produktionsledere eller agrarøkonome. Desuden har forsøget bidraget til sammenhæng mellem uddannelse og virksomheder, idet forsøgsmodellen også giver virksomhederne mulighed for at tilbyde deres medarbejdere efteruddannelse, uden at de skal undvære de pågældende medarbejdere i en længere periode. Hermed oplever projektlederen, at forsøget har været med til at imødekomme sektorens efterspørgsel på produktionsledere og især agrarøkonome.

9.3.3 Løbende evaluering af forsøg har bidraget til løbende udvikling af undervisning til gavn for eleverne

De elever, der indgår i forsøget, er generelt tilfredse med muligheden for at tage uddannelsen som *blended learning*-forløb. Tilfredsheden blandt eleverne kan ifølge projektlederen tilskrives, at

⁷¹ Evalueringsens fokus stammer fra de opstillede resultat- og implementeringsmål for de gennemførte forsøg i de involverede skolars forsøgsansøgninger (se appendiks C).

eleverne fra start har været involveret i forsøgets implementering og udvikling via løbende mundtlige evalueringer med undervisere og projektlederen både undervejs i og efter hvert undervisningsforløb. Projektlederen vurderer, at dette har understøttet, at forsøget har fungeret godt, og eleverne er blevet fastholdt.

Den løbende evaluering mellem projektleder, lærere og elever har blandt andet ført til et fokus på, hvordan man kan tilrettelægge en varieret onlineundervisning, der involverer gruppearbejde, og hvordan disse digitale gruppearbejdsprocesser kan faciliteres, så elever, der ikke på forhånd kender andre på holdet, ikke ekskluderes. Evalueringen med eleverne har desuden ført til, at onlineundervisningen har ændret sig fra at indebære en lærerstyret gennemgang af pensum til, at eleverne modtager arbejdsspørgsmål til pensum forud for hver onlinelektion, som de efterfølgende diskuterer med hinanden og læreren i onlineundervisningen. Erfaringerne fra forsøget er derfor, at det ikke er et problem at foretage varieret undervisning online.

Projektlederen fremhæver i denne sammenhæng, at forsøgsmodellen kun kan fungere, hvis ikke man opfatter *blended learning*-undervisning som et middel til besparelser. Eleverne får det største udbytte ud af onlineundervisningen, hvis holdene maksimalt er på tolv til femten elever, så læreren kan have den nødvendige opmærksomhed på den enkelte elev, og alle elever har mulighed for at komme til orde i undervisningen.

9.4 Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene belyser afsnittet en række opmærksomhedspunkter ift. fleksibelt *blended learning*-forløb på landbrugsuddannelsens trin 3 og 4.

Opmærksomhedspunkterne er baseret på skolernes selvevalueringer samt interview med projektlederen.

9.4.1 Vigtigt at finde den rette balance i uddannelsens varighed

På agrarøkonomuddannelsen har man fordoblet tiden til at gennemføre uddannelsens tre fagmoduler. Det betyder, at eleverne i forsøget har haft tyve uger til at gennemføre *strategisk virksomhedsledelse og personlig lederudvikling* samt *virksomhedsudvikling i landbruget* og tredive uger til at gennemføre *landbrugets økonomi og finansiering*. Forsøgets projektleder fortæller dog, at fagene ikke nødvendigvis har nok fagligt indhold til, at de kan strækkes ud over den dobbelte tid. Dette har resulteret i, at nogle elever har spekuleret i, at de godt kan skippe udvalgte onlinetimer uden at komme langt bagefter, hvilket er gået ud over de øvrige elever, fordi holdene er små, og undervisningen blandt andet involverer gruppearbejde.

Argumentet for at fordoble tiden til at gennemføre fagmodulerne var at skabe bedre muligheder for, at eleverne kan drive eget landbrug eller have andet fuldtidsarbejde sideløbende med uddannelsen. Ifølge projektlederen er elevernes tilbagemelding dog, at dette også vil kunne lade sig gøre, hvis man nøjes med at brede uddannelsen ud fra fyrre til tres uger – ikke firs. Den kortere gennemførelsestid vil understøtte, at lærerne kan putte mere indhold ind i den enkelte lektion, hvilket igen vil gøre det til en større ulempe for elever at udeblive fra undervisningen.

9.4.2 Det kan være svært at tilrettelægge undervisning, der tilgodeser spidsbelastninger i elevernes forskellige brancher

Projektlederen forklarer, at det har været udfordrende at tilrettelægge placeringen af undervisningen, så den tilgodeser sæsonernes forskellige spidsbelastningsperioder, som eleverne oplever alt efter, hvilken branche de arbejder i. Det kan således variere fra elev til elev, hvornår de oplever at være særlig travlt beskæftigede i deres arbejde.

Projektlederen forklarer dog, at de efter at have været i dialog med eleverne er kommet frem til, at denne udfordring kan afhjælpes ved, at eleverne er særligt opmærksomme på, hvordan de planlægger deres tid til skolearbejde i de perioder, hvor de har særligt travlt med deres sideløbende arbejde.

Endelig har lærerne erfaret, at snarere end at tilpasse undervisningen i de forskellige fagmoduler til elevernes forskellige spidsbelastninger, er det væsentligt, at placeringen af uddannelsernes fagmoduler tilpasses et normalt årshjul for et skoleår. Denne erfaring bunder i, at eleverne har oplevet at have for lange pauser i fagmoduler henover sommerferien, hvor det har været vanskeligt at vedligeholde og huske den viden, der har opnået i undervisningen før sommerferien.

10 Indsatsområde uden igangsatte forsøg

Der er ikke afprøvet forsøg inden for to indsatsområder. Det gælder *Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø* samt *Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin og faste valgfag*.

10.1 Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø

Der er godkendt to forsøg inden for indsatsområdet *Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø*. Det ene forsøg udgik i 2018 på grund af omfattende organisatoriske ændringer, som betød, at afdelingen ikke havde ressourcer til at implementere de planlagte ændringer i forsøget. Det andet forsøg er ikke igangsat på grund af et utilstrækkeligt antal elevtilmeldinger.

TABEL 10.1

Status – Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever påbegyndt
2	0	0

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

10.2 Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag

Der er godkendt to forsøg under indsatsområdet *Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag*. Det ene forsøg, der bestod af faste valgfag på GF2 på gastronomuddannelsen, udgik i 2018. Ifølge skolen er årsagen, at man har igangsat flere andre indsatser på grundforløbet, der kan understøtte *Klare Mål* 2, 3 og 4. Skolens ledelse har derfor besluttet alligevel ikke at iværksætte forsøget med faste valgfag, da skolen gerne vil kunne evaluere ovennævnte indsatser isoleret. Forsøget med faste valgfag vil efter skolens vurdering blot medføre (yderligere) forstyrrelser. Det andet forsøg med oprettelse af det tværfaglige specialefag *naturforvaltning* har ikke været afprøvet.

TABEL 10.2

Status – Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag (pr. april 2020)

Antal godkendte forsøg	Antal igangsatte forsøg	Antal elever påbegyndt
2	0	0

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Appendiks A – Metode

Denne evaluering bygger på en kombination af kvalitative og kvantitative datakilder. Data er indsamlet i januar - februar 2019 og i november - april 2020 og belyser implementeringen og skolernes erfaringer med at arbejde med forsøgene i perioden august 2018 - december 2019.

Følgende datakilder indgår i evalueringen:

- Elevregistreringer
- Selvevalueringer
- Projektlederinterview
- Casebesøg: Interview med projektleder/uddannelsesleder, lærere, elever og LUU-formand.

Elevregistreringer

Evalueringen inddrager registerdata for elever på udvalgte, relevante indikatorer. De registreringer, der indgår i evalueringen, er leveret af STIL.

Analysen af registerdata tager afsæt i de elever, der indgår i forsøgene. Desuden er der indhentet de samme data for elever fra senest gennemførte, sammenlignelige forløb på de enkelte skoler under indsatsområderne *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med teknisk eux* og *Forsøg med merkantil eux*. Sammenligning af data for forsøgselever med ikke-forsøgselever (i evalueringen omtalt som *kontrolelever*) gør det muligt at belyse eventuelle virkninger af de afprøvede indsatser på en række kvantitative parametre, som er fastsat med udgangspunkt i resultatomålene inden for hvert indsatsområde, herunder mindre frafald og øget overgang til hovedforløb eller studieår. Se desuden appendiks C.

Følgende registerdata er indgået som del af analysen i evalueringen:

- Antal elever ved forløbets/forsøgets start
- Antal elever, som overgår til GF2, hovedforløb eller studieår
- Frafald fra den del af uddannelsen, der indgår i forsøget
- Antal elever, som har fået en praktikaftale samt hvilken type (skolepraktik/ordinær mv.).

Analysen af registerdata er gennemført med henblik på at belyse opfyldelse af resultatomål inden for et indsatsområde, hvilket desuden kvalificeres gennem selvevalueringer, casebesøg og kvalitative telefoninterview med forsøgenes projektledere.

Analyse af registerdata

Oplysninger om elever, der har deltaget i rammeforsøgene, er udleveret af STIL og baseret på indrapporteringer fra de deltagende institutioner til STUK. I data findes oplysninger om personnummeret, CØSA-koden⁷² på uddannelsen, hvorvidt forløbet er startet på GF1 eller GF2, hovedskolen, forsøgsnummer og forsøgsrunden.

Oplysninger om elever fra rammeforsøgene er derefter koblet til elevregisteret. Udtrækket er udleveret fra STIL og afgrænset således, at der kun indgår elever fra uddannelser på hovedskoler, svarende til eleverne i rammeforsøgene. Elevregisteret indeholder uddannelsesaktivitetsoplysninger for både indsatsgruppen og kontrolgruppen. I elevregisteret findes oplysninger om personnummeret, tidspunkt for tilgangen på uddannelsen, tidspunkt for afslutning på uddannelsen, hovedskole, afdelingsnummer, CØSA-koden på uddannelsen, hvorvidt forløbet er startet på GF1 eller GF2, elevtypen, og hvorvidt eleven har fuldført, afbrudt eller stadig er i gang med forløbet.

Bemærk, at ikke alle elever fra rammeforsøgene har været til at finde i elevregisteret, og de indgår derfor ikke i analyserne i denne rapport. Der kan være forskellige årsager til, at eleverne ikke fremgår af elevregisteret:

- Elever med forløb på under en uge vil ikke være at finde i elevregisteret. Dette kommer sig af, at der er stor usikkerhed om, hvorvidt disse elever overhovedet har været på skolen.
- Forskellige skoler kan simultant have indrapporteret den samme elev som værende i gang med en uddannelse på skolerne på et givet tidspunkt. I elevregisteret er der taget en beslutning om, hvor vi finder det mest sandsynligt, at eleven er.
- Elever, som først er startet på deres uddannelse efter 30. september 2019 eller tæt på dette tidspunkt, optræder ikke i elevregisteret endnu.
- Skolerne kan have undladt at indrapportere aktiviteten for den enkelte elev.

Analyser vedr. frafald og overgang

På indsatsområderne *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med merkantil eux* og *Forsøg med teknisk eux* er der gennemført analyser ift. elevernes frafald på det/de relevante forløb samt evt. overgang til hovedforløb eller studieforløb.

I sammenligningsanalyserne er kontroleleverne defineret som elever på samme hovedinstitution og uddannelse, der har påbegyndt det relevante uddannelsesforløb året før forsøgseleverne. På forsøg med bredere GF2 skelnes der i analyserne mellem vinter- og sommeroptag, således at forsøgselever, der har påbegyndt GF2 i august 2018 eller august 2019 er blevet sammenlignet med kontrolelever, der har påbegyndt GF2 i august 2017. Tilsvarende er forsøgselever, der har påbegyndt GF2 i januar 2019, blevet sammenlignet med kontrolelever, der har påbegyndt GF2 i januar 2018. Opstart i august er defineret som en opstart mellem 1. august og 1. september, mens opstart i januar er defineret som en opstart mellem 1. januar og 1. februar. For forsøg med merkantile og tekniske erhvervsuddannelser med eux er der kun sommeroptag, således at forsøgseleverne har påbegyndt GF1 på eux-forløbene i august 2018, mens kontroleleverne har påbegyndt tilsvarende

⁷² Et edb-baseret økonomistyrings- og studieadministrativt system, som på grundlag af bl.a. aktivitetsoplysninger fra erhvervsskoler skal udbetale tilskud og afgive oplysninger til statsregnskabet. Kilde: EVU (2020), lokaliseret d. 20. juli 2020 på <https://evu.dk/for-kortelser>.

uddannelsesforløb i august 2017. Hverken forsøgs- eller kontrolelever, der har opstartsdatoer, der falder uden for de definerede perioder, indgår i sammenligningsanalyserne.

Sammenligningsanalyserne er gennemført ved hjælp af krydstabeller, hvor frafaldsstatus og overgang til hovedforløb eller studieforløb sammenlignes for forsøgselever og kontrolelever. Forskelle i fordelinger testes vha. χ^2 -test. Derudover gennemføres der mere avancerede, statistiske multilevel-analyser mhp. at tage højde for, at de skoler, der indgår i forsøg inden for de overordnede indsatsområder, kan være meget forskellige.

Hvis en forsøgselev har flere GF2-forløb på samme uddannelse og institution, defineres disse som sammenhængende, hvis der er mindre end 30 dage mellem dem. Det skyldes, at nogle af forsøgene handler om, at eleverne har mulighed for omvalg, hvorfor skift af uddannelse ikke bør registreres som frafald.

Selvevalueringer

Alle forsøg har indgået i en selvevalueringsproces, hvis formål er at skabe indsigt i skolernes arbejde med at implementere forsøgene og omsætte intentionerne med forsøgene til praksis.

De enkelte projektledere har udfyldt et selvevalueringskema to gange i løbet af forsøgsperioden (ultimo 2018 og ultimo 2019/primo 2020). Skemaet består af konkrete spørgsmål til forsøgets forankring på skolen og giver projektlederen mulighed for at beskrive de konkrete processer, aktiviteter og tiltag, der igangsættes som del af forsøgene, samt vurdere virkninger og eventuelle justeringer, der er foretaget undervejs i forsøgene.

Selvevalueringskemaet er blevet anvendt af EVA som forberedelse til projektlederinterviewene. Derudover er selvevalueringskemaet blevet anvendt som selvstændig datakilde i evalueringen.

Projektlederinterview

EVA har ad to omgange gennemført kvalitative telefoninterview med projektlederne for forsøgene.

I forbindelse med midtvejsnotatet er der gennemført telefoninterview med samtlige projektledere for aktive eller afventende forsøg⁷³. I forbindelse med slutevalueringen er der gennemført telefoninterview med projektlederne på 15 udvalgte forsøg.

Formålet med telefoninterviewene har været at uddybe de fund, som analyser af selvevalueringerne og registerdata tilvejebringer. I første omgang (ultimo 2018) blev der gennemført telefoninterview med projektlederen for hvert forsøg med henblik på at sikre et bredt billede af implementeringsprocesserne for de afprøvede indsatser og en indsigt i skolernes hidtidige refleksioner over forsøgenes virkninger ift. de opstillede resultatmål. I anden omgang (ultimo 2019/primo 2020) blev der gennemført telefoninterview med henblik på at følge op på eventuelle justeringer af forsøget og afdække eventuelle resultater.

⁷³ Der er ikke gennemført projektlederinterview på EUC Nordvestsjælland, som omhandler dispensation for daglig motion ved online undervisning på asynkrone forløb.

Casebesøg

Der er gennemført casebesøg på i alt 12 forsøg inden for indsatsområderne *Forsøg med bredere GF2*, *Forsøg med teknisk eux* og *Forsøg med merkantil eux*. Under casebesøgene er der gennemført interview med projektleder og uddannelsesleder, lærere, elever og formand for LUU (såfremt dette har været muligt).

Casebesøgene har bidraget til en helhedsorienteret forståelse af forsøgenes implementering og resultater samt potentialer og udfordringer. De forskellige perspektiver på forsøget har således bidraget til flere perspektiver på oplevede virkninger af forsøgene samt styrket grundlaget for at udpege behov for videre initiativer i form af forslag til yderligere forsøg eller anbefalinger til varige lovændringer.

TABEL A.1

Casebesøg

Indsatsområde	Antal casebesøg
Forsøg med bredere GF2	4
Forsøg på merkantil eux	6
Forsøg på teknisk eux	2*

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: * På grund af COVID-19-nedlukningen blev det ene casebesøg gennemført som Skype-interview. Af samme årsag blev der ikke gennemført interview med elever på dette forsøg, da skolen ikke vurderede, at det var muligt under de konkrete omstændigheder.

Interview med projektleder og uddannelsesleder

Der er gennemført interview med projektledere og uddannelsesledere i forbindelse med casebesøgene. På nogle skoler har den samme person varetaget begge af disse funktioner.

Formålet med projektleder- og uddannelseslederinterviewet har været at få indsigt i det strategiske arbejde med forsøget og tilvejebringe dybdegående viden om, hvorvidt og hvordan lokale faktorer har haft indflydelse på forsøgsprocessen og enten hæmmet eller fremmet den afprøvede indsats.

Interview med lærere

Der er gennemført interview med i alt 30 lærere. Disse interview er gennemført som fokusgruppeinterview eller enkeltinterview, afhængigt af skolens mulighed for at samle lærerne.

Formålet med lærerinterviewene har været at skabe viden om, hvordan den afprøvede indsats opleveres af dem, og i hvilket omfang de vurderer, at de opstillede mål for forsøget er blevet opfyldt. Lærerperspektivet bidrager til at belyse, hvordan intentioner og mål for forsøget (nuanceret gennem interviewet med projektlederen) forplanter sig til lærernes praksis og får indflydelse på elevernes overordnede læringsrum.

Interview med elever

Der er gennemført interview med i alt 52 elever på tværs af 11 skoler⁷⁴.

Formålet med elevinterviewene har været at nuancere evalueringens primære undersøgelsesgenstand: Hvilken betydning har forsøget for elevernes trivsel, gennemførelse samt faglige udbytte af undervisningen? Elevinterviewene har således fokuseret på den oplevede trivsel og faglige motivation blandt de interviewede elever, hvilket skal skabe indsigt i omfanget, hvormed den teoretiske hensigt med forsøget omsættes til praksis og udmønter sig konkret i elevernes hverdag.

Interview med virksomhedsrepræsentanter fra det lokale uddannelsesudvalg

Der er gennemført interview med i alt fem LUU-formænd.

Interviewet med virksomhedsrepræsentanter fra LUU har haft til formål at tilvejebringe viden om forsøget set fra virksomhedernes perspektiv. Formålet med interviewet har således været at belyse, hvilken indflydelse forsøget har haft på virksomhedernes overordnede tilfredshed med de involverede elever, herunder virksomhedernes oplevelse af, hvordan forsøget har påvirket elevernes faglige motivation og fleksibilitet.

Det har ikke været muligt at gennemføre interview med flere af LUU-formændene. På nogle skoler vurderede ledere og LUU-formændene selv, at det ikke var relevant for EVA at tale med LUU-formændene, da disse ikke har været involveret i forsøget i tilstrækkelig grad til at kunne udtale sig. På enkelte andre skoler har det ikke været muligt for EVA at komme i kontakt med skolens LUU-formænd trods flere henvendelser.

⁷⁴ Det var ikke muligt at gennemføre elevinterview på den sidste skole pga. COVID-19-nedlukningen i foråret 2020.

Appendiks B – Elevregistreringer

Dette appendiks giver en samlet oversigt over både rammeforsøgene, skolerne, der gennemfører forsøg, og det antal elever, som skolerne har indrapporteret som omfattet af forsøget til STIL: Opfølgelserne er inddelt efter de enkelte indsatsområder.

Registreringerne dækker perioden august 2018 - april 2020.

Forsøg med større fleksibilitet ift. praktik

TABEL B.1

Elevregistreringer – forsøg med større fleksibilitet ift. praktik (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Uddannelser/ hovedområde	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
VIA University College (84)	• Teknologi, byggeri og transport	3	I gang
Herningsholm erhvervsskole (22)	• Detail-, handel	12	Udgået efter én runde
TECHCOLLEGE Aalborg (13)	• Elektriker • Smed	-	Udgået

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Note: VIA University College angiver i deres selvevaluering, at 35 elever har været en del af forsøget. Skolen har dog kun indrapporteret tre elever til STIL.

Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø

TABEL B.2

Elevregistreringer – forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Uddannelser	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
ZBC (65)	• Detailhandel		Ikke afprøvet
EUC Nordvestsjælland (73)	• Glarmester • Teknisk isolering • Tagdækker		Udgået

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Forsøg med bredere GF2

TABEL B.3

Elevregistreringer – forsøg med bredere GF2 (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Uddannelser	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
CELF (81)	• Tjener • Gastronom • Bager • Slagter • Ernæringsassistent	111	I gang
EUC Nord (10)	• Tjener • Gastronom • Bager • Gourmetslagter • Ernæringsassistent	39	I gang
Hansenberg (70)	• Landbrugsuddannelsen • Dyrepasser	107	I gang
Jordbrugets Uddannelsescenter Aarhus (32)	• Dyrepasser • Skovbrugeruddannelsen • Anlæggsgartner • Landbrugsuddannelsen	54	I gang
Roskilde Tekniske Skole (26)	• Landbrugsuddannelsen • Dyrepasser	63	I gang
Svendborg Erhvervsskole & Gymnasier (30)	• Bager og konditor • astronom • Ernæringsassistent • Slagter • Tjener	91	I gang

Skole (forsøg nr.)	Uddannelser	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
TEC, København (38)	• Personvognsmekaniker • Lastvognsmekaniker • Karosseritekniker	111	I gang
Tradium (48)	• Handel • Detailhandel • Kontor	249	I gang
Uddannelsescenter Holstebro (18)	• Bager og konditor • Gourmetslagter • Gastronom • Ernæringsassistent • Serviceassistent	124	I gang
Roskilde Tekniske Skole (24)	• Anlægsgartner • Gartner	16	I gang
College 360 Silkeborg (5 og 7)	• Handel • Detailhandel • Eventkoordinator	0*	Udgået af forsøg med bredere GF2
EUC Nord (9)	• Træfagenes byggeuddannelse • Bygningssnedker • Møbelsnedker	13	Udgået efter én runde
EUC Nordvestsjælland (72)	• Elektriker • Procesoperatør • Industritekniker	-	Ikke afprøvet
ZBC (62 og 64)	• Social- og sundhedshjælper • Social- og sundhedsassistent • Smed • Industritekniker • Værktøjsmager • Automekaniker	-	Udgået 2018

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Note: Forsøg 62 (Bredere GF2) og 64 (Bredere GF2) på ZBC er lagt sammen til ét forsøg. Forsøg nummer 5 (GF1 og GF2 som samlet forløb) og 7 (Bredere GF2) på College 360 Silkeborg er lagt sammen til ét forsøg.

Note: Der er ikke indrapporteret elever på forsøget på College 360 på GF2.

Forsøg med GF1 på tværs af hovedområder

TABEL B.4

Elevregistreringer – forsøg med GF1 på tværs af hovedområder (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Hovedområde	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
ZBC (63)	• Teknologi, byggeri og transport • Omsorg, sundhed og pædagogik	0*	I gang
SOSU Nord (44)	Alle	-	Udgået 2019
Svendborg Erhvervs- skole & Gymnasier (28)	• Fødevarer, jordbrug og oplevelser • Teknologi, byggeri og transport • Kontor, handel og forretning	-	Udgået 2019
TECHCOLLEGE Aalborg (77)	Alle	-	Udgået 2019
Tradium (47)	Alle	-	Udgået 2019
Tradium (49)	Alle	-	Udgået 2019
NEXT (36)		19**	Udgået 2018

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Note: *Projektlederen fra ZBC angiver i selvevalueringen, at der i alt er optaget 95 elever på forsøget. Skolen har dog ikke indrapporteret nogen elever for dette forsøg.

Note: ** Der er indrapporteret 19 elever på NEXT, men dette forsøg udgik allerede i 2018 og har derfor ikke været igangsat.

Forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb

TABEL B.5

Elevregistreringer – forsøg med GF1 og GF2 som samlet forløb (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Hovedområde	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
College 360 Silkeborg (5 og 7)	• Handel • Detailhandel • Eventkoordinator	27	I gang
Køge Handelsskole (59)	• Handel • Detailhandel • Eventkoordinator	55	I gang
EUC Nordvestsjælland (74)	• Ernæringsassistent • Tjener • Gastronom	8*	Ikke afprøvet

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Note: *Der er registreret otte elever på EUC Nordvestsjælland, men ifølge projektlederen er dette forsøg ikke blevet afprøvet pga. for få elevtilmeldinger.

Forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag

TABEL B.6

Elevregistreringer – forsøg med nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Hovedområde	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
Nordjyllands Landbrugs-skole (3)	• Landbrugsuddannelsen		Ikke afprøvet
Hotel- og Restaurationsskolen (78)	• Gastronom		Udgået 2018

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Forsøg med teknisk eux

TABEL B.7

Elevregistreringer – forsøg med teknisk eux (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Hovedområde	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
NEXT (41) og TEC (41)	• Kontor, handel og forretningsservice • Fødevarer, jordbrug og oplevelser • Omsorg, sundhed og pædagogik • Teknologi, byggeri og transport	441	I gang
Syddansk Erhvervsskole (54)	• Fødevarer, jordbrug og oplevelser • Omsorg, sundhed og pædagogik • Teknologi, byggeri og transport	409	I gang
Roskilde Tekniske Skole (46)	• Fødevarer, jordbrug og oplevelser • Teknologi, byggeri og transport	91	Udgået efter én runde
Herningsholm Erhvervs-skole (21)	• Teknologi, byggeri og transport	44	Udgået efter én runde
EUC Nordvest (34)	• Teknologi, byggeri og transport	-	Ikke afprøvet
Randers Social- og Sundhedsskole (58)	• Omsorg, sundhed og pædagogik	-	Udgået 2018
ZBC (67)	• Omsorg, sundhed og pædagogik	-	Udgået 2019

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2019.

Forsøg med merkantil eux

TABEL B.8

Elevregistreringer – forsøg med merkantil eux (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
Skanderborg-Odder Center for Uddannelse (2)	126	I gang
College 360 (6)	64*	I gang
Unord (12)	180	I gang
Learnmark (23)	78	I gang
Aalborg Handelsskole (33)	196	I gang
Tietgen (45)	134	I gang
Aarhus Business College (53)	260	I gang
Køge Handelsskole (57)	110	I gang
Svendborg Erhvervsskole & Gymnasier (27)	-	Udgået

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2019.

Note: *Der er ikke registreret elever på GF2 eller studieåret for College 360.

Øvrige forsøg

TABEL B.9

Elevregistreringer – øvrige forsøg (pr. april 2020)

Skole (forsøg nr.)	Uddannelser	Antal elever indrapporteret til STIL	Status
EUC Nordvestsjælland (71)	• Merkantile uddannelser	2.043	I gang
Herningsholm Erhvervsskole (56)	• Landbrugsuddannelsen	10	I gang
Køge Handelsskole (60)	• Handel • Detail		Udgået

Kilde: Styrelsen for It og Læring, 2020.

Appendiks C – Mål for rammeforsøgene

TABEL C.1

Mål for rammeforsøg

Indsatsområde	Mål for forsøgene
Større fleksibilitet i forhold til praktik	Implementeringsmål: • Eleverne oplever sammenhæng mellem teori og praksis • Forbedret uddannelsesmiljø • Dygtigere og mere motiverede elever • Bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget antal praktikaftaler.
Forsøg med uddannelsernes struktur og uddannelsesmiljø	Implementeringsmål: • Forbedret uddannelsesmiljø • Forbedret sammenhæng og progression i uddannelsesforløb. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til hovedforløb.
Bredere GF2	Implementeringsmål: • Stærkere og bredere faglighed • Uddannelsesvalg kvalificeres • Forbedret uddannelsesmiljø • Dygtigere og mere motiverede elever • Bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikaftaler. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til hovedforløb • Øget antal praktikaftaler.

Indsatsområde	Mål for forsøgene
GF1 på tværs af hovedområder	Implementeringsmål: • Stærkere og bredere faglighed • Uddannelsesvalg kvalificeres • Forbedret uddannelsesmiljø • Dygtigere og mere motiverede elever. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til GF2.
GF1 og GF2 som samlet forløb	Implementeringsmål: • Øget faglig sammenhæng og progression • Øget fag- og professionsidentitet • Forbedret uddannelsesmiljø • Dygtigere og mere motiverede elever. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til GF2 og hovedforløb
Nye specialer, nedlæggelse af trin, faste valgfag mv.	Implementeringsmål: • Øget fag- og professionsidentitet • Dygtigere og mere motiverede elever. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til hovedforløb.
Forsøg med teknisk eux	Implementeringsmål: • Øget faglig sammenhæng og progression • Øget lærertilfredshed • Forbedret uddannelsesmiljø • Dygtigere og mere motiverede elever. Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til hovedforløb.
Forsøg med merkantil eux	Implementeringsmål: • Øget faglig sammenhæng og progression • Øget fag- og professionsidentitet • Øget lærertilfredshed • Forbedret uddannelsesmiljø • Dygtigere og mere motiverede elever • Bedre muligheder og fleksibilitet i forhold til praktikpladser (Stor model).

Indsatsområde	Mål for forsøgene
Forsøg med merkantil eux	Resultatmål: • Mindsket frafald • Øget overgang til det studiekompetencegivende forløb • Øget antal praktikaftaler (gælder kun forsøg med dobbeltkompetence på merkantil eux).
Øvrige forsøg	<u>Praksisnær og elevorienteret tilpasning af Ny Mesterlære og Fleksibel landbrugsuddannelse på trin 4</u> Implementeringsmål: • Øget faglig sammenhæng og progression • Styrket sammenspil mellem skole og virksomhed. Resultatmål: • Øget elevtrivsel • Flere elever gennemfører samlet eud • Øget tilfredshed med eleverne i virksomhederne. <u>Onlineundervisning fritages for reglen om 45 minutters motion og bevægelse i løbet af en undervisningsdag</u> • Samtlige øvrige lovgivningsmæssige krav til uddannelsen overholdes.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2020.

Note: Elevtrivsel og elevtilfredshed indgik oprindeligt som resultatmål, men er fjernet efter aftale med STUK i 2018.

Rammeforsøg på eud

© 2020 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-425-4

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk